

პრსენალი

1425
2011

№15 (1136). 22 ივლისი - 4 აგვისტო, 2011 წ. სპეცდრო-ანალიტიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი.

**რაზე ანერინებენ
მელს რეზერვისტებს...**

**ფოტოკორტიორების
საქმის ახალი
ღატალები**

**ქართული სპეცდროს
ავღანური საბრძოლო
ისტორია**

**„უზინდარინოვა“
შიფრული
კამუფლაჟით**

**კალაშნიკოვის იკმ-ი
თუ ხინიკაჟის იკი-ი?**

სირიის
„სახალხო
ბრძოლის
ფრონტი“

24

ჩინური
უპილოტოები

22

ფრანგული „მისტრალი“
და
რუსული „ალიგატორი“

38

ვინ და როგორ
განაიარა აფხაზეთის
დამცველი ქართველები

11

რუსული ჯაშუანგები

იულიუს
კეისარი

50

30

სარჩევი

კალიფორნია

4 სახმადრწო სიხანავები

მოსურება

7 რაზი ანარიონებენ ხელს რაზარეისტაბს

მებრძოლი

9 ქართული სახმადრწოს ავლანური საბრძოლო ისტორია

აფხაზეთის ომი

11 სოჭის ხელშეკრულება რუსული
გაგმის ერთ-ერთი ნაწილი იყო

სიანდალი

14 რეალური აგანებები თუ კვლავ „კვიანაგის ღვენაში“?

რეგიონი

18 კავკასიური მოვლენების მიმოსილა...

XXI საუკუნის საფრთხე

20 კომუნიკაციური პროგრამები თუ
თანამდრწოვა კიბარიარალი

ინოვაციური ტექნოლოგიები

22 რინეთი და უაილოზი ავიაცი

ტაროკისტული ორგანიზაციები

24 „სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ -
სირიული ტაროკისტების გაგებები

ტანკოვანებელი ქვეყნები

30 რუსული ჯავანებანიკა — გეორა მსოფლიო ომისინდა
პერიოდის ნითელი ავიაცი ტანკები

საესდანაყოფი

35 ისრაელილი გეზღვარეების ხმარაინი ოპერაცი

საზღაო ავიაცი

38 ფრანგული „მისტრალი“ და რუსული „ალიგატორი“

ბაჭყალი

42 „გეზღვანენ და ვერ გეგნენენენ“ —
გენიღვა ბრძოლის ველზე

სახმადრწო რომანი

46 8 აგვისტოს ღაგადეზული

100 დილი გეზღვართმთავარი

50 იულიუს კეისარი

„არსენალი“ იარაღის გაღაზი

52 კალაშნიკოვის PKM-ი თუ სინიკაისი PKP-ი ანუ რა
უნდა ვისოღეთ საპარაზო მომინაგდღვების შეიარაღება

რედაქციისგან

რუსეთში ჩატარებული გამოკითხვის თანახმად, მოსახლეობის ნაწილმა მათი ქვეყნის N1 საფრთხული მიწი-ნაადმდგედ აშშ დასახელდა. ჩინეთის მიხედვით, სახმადრწო პოტენციალის გამო მეორე ადგილი ერგო, მესამეზე კი, რამდენად წარმოდგენილადც უნდა ჩანდეს — საქართველო დასახელდა. ცხადია, ეს 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს გამოძახილია, რომლის დროსაც კრემლმა საქართველოს სახით რუსეთის მოქალაქეებს მტრის სახე შეუქმნა. მაგრამ გველახე საინტერესო სულ სხვა რამეა — აღმოჩნდა, რომ საქართველოდან საფრთხეს გამოკითხულია 5% ელის, მაშინ რედესაც NATO-სგან თედასხმის მხოლოდ 1%-ს თუ სუტრა! გემოდის, პრობლემათი დეტვირული საქართველო უფრო სავში ვოფდელ რუსეთის მოსახლეობის დიდი ნაწილისთვის, ვიდრე ბირთვულიარადღიანი ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი.

მოთავარი რედაქტორი
ირაპალი ალაღაზაშვილი
რედაქტორი
თემურ ჩანანიკა
კომპიუტერული უბრუნელოფოვა
დასო მოსიავაშვილი

შურაღღვა!
გამოიფრეთ „არსენალი“
და მიღეთ მისი,
ორ კვირამი მრთხემ!
ტემ: 238-26-74; 238-26-73

რედაქციის დაგმითსავად
გასაღების გაღაგამღვა
პარკაღღღღ

გადგემფლი დასაგამღად
18.07.2011

გაგმთ „კვირის პალიტრის“
ღამატგვა ©
რედაქციის მისაგართი:
თბილისი, იოსებოვის ქ. N49
ტემ: 238-83-07 (121)

სარკაღღღღ განყოფიღღღ:
ტემ: 237-78-07; 238-78-70
email: arsenal@kvispalitra.com
შურნალი გამოდის
ორ კვირამი მრთხემ
პარაგამგვა

ეკვორინს HULC-ს ჯარისკაცები გაემოსიან

კომპანია Lockheed Martin-მა ეკვორინსის HULC-ის ბიომექანიკური გამოცდა დაიწყო. შედეგებიან პერიოდში ეკვორინსის ამერიკელი ჯარისკაცები მოირეგებენ და მათზე დაკვირვებით დადგინდება, თუ როგორ მოქმედებს სისტემა ადამიანის ორგანიზმზე. გამოცდის შემდეგ კომპანია HULC-ის კონსტრუქციაში ცვლილებებს სამხედროთა შენიშვნების გათვალისწინებით შეიტანს.

გამოცდის პერიოდში Lockheed Martin-ი შეისწავლის ტვირთის გავლენას ადამიანზე ეკვორინსის გამოყენებითა და მის გარემუსხვადასხვა მახასიათებლის შეფასებასთან ერთად უნდა დადგინდეს HULC-ის გამოყენების ნიუანსებიც. შესაბამისად, ჯარისკაცების ტვირთის განსაზღვრულ მანძილზე ტარება ეკვორინსის გამოყენებითა და მის გარემუც მოუწევთ.

ბიომექანიკური გამოცდის დასრულების შემდეგ Lockheed Martin-ი ეკვორინსის საველე პირობებშიც დააკვირდება. კომპანიის სპეციალისტები იმ ვითარების იმპრობებს შეცდებიან, როცა ჯარისკაცებს მოქმედება ამა თუ იმ საბრძოლო ამოცანის შესრულებისას უზღებთ. ეკვორინსმა გამოცდა ქვიშაში, წვიმაში, მაღალი ტემპერატურისა და ტენიანობის პირობებში წარმატებით გაიარა. ბოლო ცდებით კი დადგინდა, რომ HULC-ის დახმარებით ჯარისკაცებს 90 კგ აღჭურვილობის 20 კმ-ზე გადატანა მნიშვნელოვნად უადვილდებათ.

ლეკი ლოინა სოკია, ოლონ არა გეგანულ პრეზიდი!

გერმანიის სამხედრო საზღვაო ძალების სპეციალისტებულმა ჟურნალმა MarineForum-მა, რომელსაც ფლოტის ოფიცერთა გაერთიანება გამოსცემს, ახალ ნომერში სტატია გამოაქვეყნა სახელწოდებით „თანასწორობა ნებისმიერ ფასად?“ სტატიაში ბუნდესვერის ფემინისტიკა და დამოხმობა.

სტატიის ავტორი ერიკ ლანერტი იმ საუბარზე შედეგებზე მიუთითებს, რაც არმიის სამსახურში გენდერული თანასწორობის დასაცავად ქალების მოზიდვას მოჰყვება. ერთ-ერთ თვალსაჩინო მაგალითად ავტორი 25 წლის კურსანტის ზარა ლენ ზეელის დღეების ფაქტს ასახელებს. კურსანტი გოონა შარშან სასწავლო აილქიან გემ „გორხ ფოკსე“ ანიძიდან ჩამოვარდა.

ლანერტის თქმით, ქალების უმრავლესობისთვის არმიამ სამსახურში მათ ფინიკურ შესაძლებლობებს აღემატება. „საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეობა როგორც უწინ, ახლაც დიდ ფინიკურ და ფსიქიკურ დატვირთვას მოითხოვს, ბუნებამ კი ქალი და მამაკაცი განსხვავებულ უნარებითა და შესაძლებლობებით დააჯილდოვა. გოონებს პატარაობიდანვე ჩანს იმისთვის, რომ სქესი მხოლოდ განსაზღვრება და საქმისათვის, არასრულფასოვნების კომპლექსი დასძლიონ, ყველაფერში მამაკაცების თანასწორნი იქნებიან“, — ამბობს სტატიის ავტორი და დასძენს, რომ კურსანტი სწორედ ამ იდეოლოგიას ემსხვერპლა.

გვიგანელაი გიტივულ არსენალს ამოიკავენ

დიდი ბრიტანეთის თავდაცვის სამინისტრომ ქვეყნის ბირთვული არსენალის შექცობა დაიწყო, რაც ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიით არის განპირობებული. შექცირდება დაშლად მდგომარეობაში არსებული ბირთვული საბრძოლო ბლოკებისა და რაკეტების, ასევე ქვეყნის შეიარაღებაში არსებული ქობინების რაოდენობა.

დოკუმენტი, რომელიც შარშან ოქტომბერში მიიღეს, „ვენგარდის“ კლასის თითოეულ სტრატეგიულ წყალქვეშა ნავის ბირტზე ქობინების 48-იდან 40-მდე შექცირებას

ითვალისწინებს. დიდი ბრიტანეთის შეიარაღებაში არსებული ქობინების რაოდენობა კი 160 ერთეულიდან 120-მდე უნდა შექცირდეს.

ამჟამად დიდი ბრიტანეთის სამხედრო საზღვაო ძალების შეიარაღებაში „ვენგარდის“ კლასის ოთხ ატომური წყალქვეშა ნავია: „ვენგარდი“, „ეიტორიოზი“, „ეივოლანტი“ და „ვენდჯაინის“.

დიდი ბრიტანეთის ბირთვული არსენალის საერთო რაოდენობა, მათ შორის ის ქობინები, რომლებიც შეიარაღებაში არ არის და საწყობებში ინახება, 2020 წლამდე 180 ერთეულამდე უნდა შექცირდეს.

გერმანელმა სამხედრო ნაწილი მილიონი კოლინთაში მიიღვნა

როგორ მოიქცევა გერმანელი მოქალაქე, თუკა ქუჩაში ფულით გატარებულ ჩემოდნებს იპოვის? რა თქმა უნდა, უმაღლესი პოლიციაში გამოცხადდება და ნაწილის შესახებ განცხადებას.

სწორედ ასე მოიქცა 41 წლის გერმანელი სამხედრო მოსამსახურე, რომელიც ავტობანზე ინკასატორთა მანქანიდან გადმოფარდნილ სამ ჩემოდანს გადაეყარა. თანხა მძლიერ ფეროს შეადგენდა.

მოგვიანებით დადგინდა, რომ აქსატორთა ფულით დაძმობიებული ავტომობილი ქალაქი ობერტულზიდან გადმოინისა გამოსულა და გვეს ავტობანით სამხრეთისკენ

აულია. მგზავრობის დროს ავტომობილის კაბინაში გაიხმა სიგნალი, რომელიც ერთ-ერთი კარის გაღებაზე მიუთითებდა. ტვირთის შემოწმების შემდეგ ინკასატორებმა აღმოაჩინეს, რომ სამი ჩემოდანი ავტომობილიდან გადმოფარდნილიყო და უმაღლესი მიბრუნდნენ. დეკარგულის ძებნამ ნაყოფი არ გამოიღო და მომხდარის გამო სისხლის საძარბოლის საქმეც აღიძრა.

გერმანელი სამხედრო მოსამსახურე ნაწილი თანხით პოლიციის განყოფილებაში მიერ დღევანდელ გამოცხადდა და დაწერილებით ჩვენებაც მისცა, როგორ იპოვა ჩემოდნები ტრასაზე.

არსაბი „კალაშნიკოვის“ შეიხველულს ქინიან

რუსული კონცერნი „იჟმასი“ ახალი ავტომატის შექმნაზე მუშაობს, რომელიც „კალაშნიკოვის“ ავტომატის სქემისგან სრულიად განსხვავებული იქნება. კონცერნის წარმომადგენლებს თქმით, ახალი ავტომატი მსოფლიოს თანამედროვე ცეცხლსასროლი იარაღის ანალოგებს კონკურენციას გაუწევს, თუმცა მის ტექნიკურ მახასიათებლებზე სიტყვასაც არ ძრავენ.

როგორც ჩანს, ლეგენდარულ „კალაშნიკოვის“ რუსები მაინც ვერ ელევიან და „იჟმასი“ კვლავ გააგრძელებს მე-200 სერიის AK-ს გამოშვება-მოდერნიზაციას. კონცერნის ხელმძღვანელობა პირობას დებს, რომ განახლებული ავტომატები უფრო ერონომიკული, მოხერხებული და ზუსტი იქნება. თანაც, განახლებული იარაღი მოდულური პრინციპით დამზადდება და ამის ზარგზე დამატებითი მოწოდებლობებისა და იარაღის კომპლექსების გამოყენება გახდება შესაძლებელი.

რუსეთის ძალიან სტრუქტურები მე-200 სერიის „კალაშნიკოვის“ ავტომატების საცდელი პარტიის შესყიდვა შარშან დაიწყო, მაგრამ მისი მოციულობა არ სახელდება.

ნავთობის ტანკერი სამხედრო სადესანტო კლაგფორკად გადააქციეს

აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ფლოტმა მცურავი საშუალების ახალი კლასის – მობილური სადესანტო კლატფორმის შექმნის შესახებ განაცხადა. Mobile Landing Platform (MLP) გარდამავალი საფეხური გახდება ნაპირსა და მძიმე სატანსპორტო გემებს შორის, რომლებსაც სადესანტო მისიის დროს სამხედრო-სამხელოთი ტექნიკა გადაეყვით.

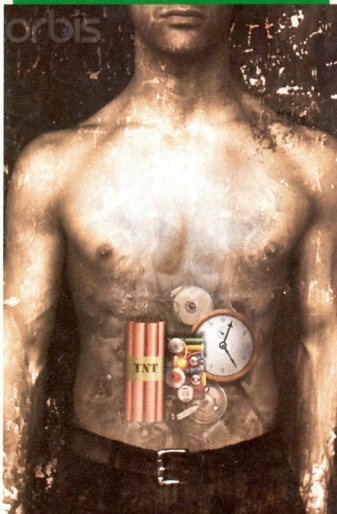
გემის პროექტზე მომუშავებმა უკვე არსებული ტანკრის კონსტრუქციით იხლომდებანეულს, რომელსაც ნედლი ნავთობის გადასატანად გამოიყენებენ. კონსტრუქციამ სახე მხოლოდ სამხედროთა მოთხოვნებისამებრ იცვალა, რამდენადაც გემს სამხედრო სატანსპორტო საშუალებების როგორც ნაპირზე, ისე სხვა გემის ბორტიდან გადახედვის უწყვეტა უნდა გააჩნდეს.

MLP-ის სიგრძე 255 მეტრია, დაახლოებით 30 კმ/სთ სიჩქარეს ავითარებს და 9,5 ათას საზღვაო მილს გადის. მისი ეკიპაჟი 34 კაცი იცხვან შედგება. ბორტზე სამი სადესანტო კატერის განთავსება იგეგმება. კლატფორმას მოდულური სტრუქტურა ექნება, რაც მომავალში მის სხვადასხვა სპეციალურ ამოცანებში გამოყენების შესაძლებელს გახდის. მაგალითად, MLP-ის კომპონირება მცურავი პოსპიტლის, მართვის ტაქტიკური ცენტრის, სარემონტო ამწისა თუ არცერთი დიდი საფრენი აპარატებისთვის ასაფრენ-დასაჯდომი პლატფორმის სახით შეიძლება.

პროექტზე 115 მილიონა გამოყოფილი და უკვე 2013 წლისთვის აშშ-ის სამხედრო საზღვაო ფლოტი სამი ასეთი მცურავი საშუალების ქონას ვარაუდობს.

უერთსილღით გარკისგავს ივლანგირიკაული გოგაგით!

მომაჯღღში ტერორისტები ასაფეთქებელ-საშუალებების ადამიანის სხეულში იმპლანტაციას დაიწვევენ. ასეთ პროგნოზს ამერიკის ხელისუფლებაში აკუთუნებ და განსაკუთრებით სიფრთხილისკენ ავიკომპანიებს მოუწოდებენ.

ამერიკელები უკვე ფლობენ ცნობებს, რომლის თანახმად, ბომბის იმპლანტაციის ტექნოლოგიაზე „ალ-კაიდას“ ტერორისტულ დაჯგუფებაში გამალებით მუშაობენ. არადა, აერობორტების უძრავფლესობაში არსებული უსაფრთხოების სტანდარტული საშუალებებით ასეთი ასაფეთქებელი მექანიზმის აღმოჩენა შეუძლებელია.

გროვებული უსაფრთხოების დეტრატამენტში აღნიშნავენ, რომ სკანერი, რომელიც ტანსაცმლით დაფარულ ბომბს პოულობს, სხეულში დამალულ ასაფეთქებელს ვერ გამოაჯღენს.

ექსპერტთა ვარაუდით, თუ ტერორისტები ბომბის იმპლანტაციას მუცლის, მკერდისა და ღუნღულებს არეში მონდომებენ, ლაინერის ბორტზე ასაფეთქებელი ნოთიერების დეტრატაციას, ალბათ, ინიექციის მეშვეობით შეძლებენ. დეტრატამენტში შიშობენ, რომ რისკის ჯგუფში შედიან როგორც ამერიკის, ისე ევროპისა და ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნები.

პაქიკეგა ავერიკელ ჯარისკაცებს ელეგრონული ფოსგები „გაგზენს“

პაქრული დაჯგუფება Anonymous-ის წვერებმა პენტაგონის კონტრატორი კომპანიის Booz Allen Hamilton-ის სერვერი გატკეეს და ხელთ 90 აიასზე მეტი ამერიკელი ჯარისკაცის ელექტრონული ფოსტის მისამართი იგდეს. ახლა პენტაგონში შიშობენ, რომ პაქრები ელექტრონულ ფოსტის მეშვეობით კომპიუტერების დეირუსებს ოილად შეუძლებენ.

2010 წელს ამავე პაქრულმა დაჯგუფებამ იერიში Visa-ს, Mastercard-ისა და Paypal-ის საიტებზეც მიიტანა, რომლებიც ამერიკის ხელისუფლების მამხილებელი საიტ Wikileaks-ისთვის განკუთხილ გადარიცხებს ბლოკაუნდენ. ცოტა ხნის წინ დაჯგუფების წვერები ესპანეთში, თურქეთსა და იტალიაში დააკეეს.

ავერიკელმა სერკანგმა კოლიკვილს პარსკვლავი პაქენგა ავლანეთიან დაითანგმა

თუ გული გულობს, თორმე ქალის დაყოლიება სამხედრო სამსახურიდანაც შეიძლება. და თუ კაცს გული გერჩის და ენაც გიჭრის, არა მხოლოდ ჩვეულებრივი მოკედავის, ავლანეთის ქეიშნარში კამუფლაგში „გამოპრანჭულს“ თურმე თვით პოლიუდღის ვარსკლავის, მილა კუნისის მოხიბვის შანსიც გაქვს. ეს რომ ასეა, ამის დასტურად სერვანტ სკოტ მურის თაგადასავალიც გამოგეტა.

პოლიუდღელი ლამაზმანი აშშ-ის სახლავო ქვეითთა ტრადიციულ მეჯღისნე ავლანეთში მყოფმა ამერიკელმა სერვანტმა მეტად ორიგინალური მეთოდით მიიწვია. მოხერხებულმა სკოტმა თავის საოცრებო ქალისთვის შეთავაზების კასაკეთებლად YouTube გამოიყენა და ამ საიტზე ვიდეომიმართეა განათავა. ხანმოკლე ვიდეორგლში ჯარისკაცი მსახიობს საცეკაოდ იწვევს და ამას განსაკუთრებული რომანტიზმის გარეშე, მარტუად აკუთებს.

„მოგესალმები, მილა! მე სერვანტ მური ვარ, მაგრამ შეგიძლია, უბრალოდ სკოტი დამიძახო. მინდა ვისარებელი შემთხვევით და დეპარტივე მეჯღისნე, რომლებიც მინომებერს კაროლინაში გამიმართე. და კარგი იფეება, თუ ჩემს წინადადებაზე დაფიქრებდი და დროს გამონახავ“, — ამბობს მიმართეაში მეტრძოლი.

ენისის დასაწყისში გაკეთებელი მიმართვის შესახებ კუნისმა მოგვიანებით, ერთ-ერთ ტელეგადეცემაში ჯასტინ ტიმბერლეკთან ერთად მისთვის შემდეგა შეიტყო. სწორედ გადაცემის წამყვანმა კითხვა მილას, ნახა თუ არა მან სერვანტ მურის ვიდეომიმართეა და პირებს თუ არა დაიანხმებას.

მსახიობი თაგდან დაიბნა, მაგრამ როცა ტიმბერლეკმა და წამყვანმა დაწერილებით უამბეს ეიდუროგოლის შესახებ, ლამაზმანი განცხადდა, რომ მხადა მეჯღისნე სერვანტთან ერთად გამოცხადდეს.

რამდენად უნაირნაებენ ხელს რეზერვისტებს

რამდენად კანონიერია ის მოთხოვნები, რასაც რეზერვისტებს თავდასვის უწყება უყენებს?

სამხედრო რეზერვის ოქმა, ალბათ, მდუნად საინტერესოა, რამდენადც ის წყნს მოქალაქეთა დიდ ნაწილს (რატომაც ოფიციალური რაოდენობა უცნობია) ეტება. აგვისტოს ომის შემდგომ შექრებული სარეზერვო სამსახური 2010 წლის ოქტომბერში ისე აღდა, რომ მოსახლეობას თითქმის არ გააჩნდა ინფორმაცია ამის შესახებ. რეალურად, კანონში ერთდერთი ცვლილება შეედა, რაც 18-დღიანი შერების ნაცვლად 45 დღეს გულისხმობდა. რეზერვის არსებულ სისტემაში ცვლილებები დაიწყო. გარდა ამისა, რომ გასაწვევი კონტინგენტის შერჩევისას აქცენტი კეთდება სამხედრო სავალდებულო სამსახურეული მოქალაქეებზე, 2010 წლიდან რეზერვო გაწვევა სავალდებულო გახდა. როგორც ამბობენ, შეიცვალა მოზადების პროგრამაც, მიუხედავად იმისა, რომ არ პროგრამა, რომელიც არსებული კანონით სამხედრო-სარეზერვო სამსახურის შესახებ საჯარო უნდა იყოს, და არც რეზერვის კონცეფცია განერიოდა დღემდე არაუცხს უნახავს. არაფერის გამობოთ კანონში ცვლილებების შეტანაზე, რომელსაც რატომღაც ადარადაცაა საშველი. დრო კი გადის და ის ბარვეები, რაც ამ სისტემას თან

სდევს, მხოლოდ რეზერვისტთა პირადი საუბრების თემაა. რადგანაც ამ თემაზე საჯარო განხილვები თითქმის არ ხდება, ხოლო რეაგირების მექანიზმებზე წყნს მოქალაქეებს არ გააჩნიათ ინფორმაცია, ამ სტატითი ვედლები თითქოსდა თავდაცვის უწყებისთვის უმნიშვნელო, მაგრამ რეზერვისტთათვის მნიშვნელოვან საკითხს შეეყო.

როგორც შვეიცევი, რეზერვისტებს შეკრების ადგილზე ხელწერილზე აწერინებენ ხელს, რითაც განსაზღვრულ ვალდებულებებს აღებინებენ თავდაცვის სამინისტროს წინაშე. **ვინაიდან სამართლებრივად ხელწერილი დელეგატურად არის შედგენილი, ვფიქრობ, მისი მიზანი რეზერვისტების ფსიქოლოგიური დამინება უნდა იყოს, რათა იმაზე მეტად მორჩილი გახდნენ, ვიდრე კანონი მათგან მოითხოვს, თუმცა არ გამოერცხავ იმასაც, რომ უწყების ზედა უმელონებში არ იყვნენ მთლად ინფორმირებულნი ხელწერილის იურიდიული მხარის სისუსტეებზე და ხელწერილის ტექსტი რომელიმე დაბალი რანგის სამხედრო პირის ინიციატეა იყო.** ეჭვს ისიც ამლიერებს, რომ ხელწერილს ინსტრუქციაც მოჰყვება, თუ რა უნდა უყოს მას სამხედრო ქვედანაყოფის შესაბამისა

პირმა (დაასკანეროს და კომპიუტერში ფაილად გავრების მიხედვით როგორ შეინახოს).

ხელწერილი ავალდებულებს რეზერვისტს შეტყობინების შემთხვევაში დაუყოვნებლო გამოცხადდეს შეკრების ადგილზე, დაიცვას საქართველოს კონსტიტუციის, კანონმდებლობისა და სამხედრო წესების მოთხოვნები, რასაც კანონი სამხედრო-სარეზერვო სამსახურის შესახებ ისედაც ავალდებულებს მათ ამვე ხელწერილის თანახმად, რეზერვისტები ვალდებული არიან წერილობით აცნობონ სამხედრო ქვედანაყოფის ხელმძღვანელობას საცხოვრებელი ადგილის (რეგისტრირებული ან/და ფაქტობრივი), ოჯახური მდგომარეობის (ქორწინება, განქორწინება, შეიღის დაბადება და სხვ.) (გაუცხარია, „სხვაში“ რა იგულისხმება. — სტატის ავტ.) წინასწარი დადგენილი საკონტაქტო მონაცემების ცვლილება (პირადი მობოლური ან/და სახლის ტელეფონი და სხვა), სამსახურბრე-თანამდებობრივი მდგომარეობის (სამსახურის დაწვევა ან/და განთავისუფლება), საქართველოს საზღვრის გადაკვეთის და გადმოკვეთის შემთხვევების შესახებ. რაც მთავარია,

ვალდებულებების შეუსრულებლობის შემთხვევაში ხელწერილის თანახმად, რეზერვისტი პასუხს აგებს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

ხელწერილი არ არის მივითვლი არც შესაბამისი სამხედრო ქვედანაყოფის წარმომადგენლის საკონტაქტო ტელეფონის ნომერი, სადაც რეზერვისტს შექმლება ხელწერილით გათვალისწინებული პირადი მონაცემების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება, არც საფოსტო მისამართი და არც ის ვადები, რა ვადაშიც ამ ცვლილებების შესახებ უნდა მიხვდეს თავდაცვის უწყების ინფორმირება რეზერვისტის მიერ. რეზერვისტის ხელწერილის მეორე ვერსიამ პლარი რატომღაც არ გადაეცემა.

ერთი შეხედვით ინფორმაციის ქონა აუცილებელია თავდაცვის უწყებისთვის, რადგან საგანგებო თუ საომარი მდგომარეობის გამოცხადების შემთხვევაში რეზერვისტის გამოძახება მოქმედი საკონტაქტო ტელეფონის მეშვეობით ხდება. მეტ-ნაკლებად გასაგებია სამსახურის ცვლილების ინფორმაციის მიწოდების მოტივაციაც, რადგან კანონი სამხედრო-სარეზერვო სამსახურის შესახებ ითვალისწინებს ზოგიერთ თანამდებობაზე სარეზერვო სამსახურიდან გათავისუფლებას, თუმცა გაუგებარია ისეთი მოთხოვნების წაყენება მათთვის, რაც მათი პირადად ცხვრების თითოეული დეტალის მიწოდებას ითვალისწინებს. მაგალითად, ქორწინება, განქორწინება, შვილის დაბადება და სხვა. საქამოდ ბუნდოვანია ისიც, თუ რა იგულისხმება ოჯახური მდგომარეობის ჩანაწერისას „და სხვა-ში“ და ერთგვარად სახალისო ასოციაციასაც იწვევს, თუმცა თუ ხელწერილის არა მორალური, არამედ სამართლებრივი კონტრაქტით შევხვდებით, გადავხედება პირადი მონაცემების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებაზე კანონიერ კრილიზო არ ვდებმა. არ არსებობს კანონი, რომელიც ამ ნორმების დარღვევის შემთხვევაში პასუხისმგებლობას დააკისრებს რეზერვისტს.

ამასთან, მაშინ, როდესაც მოსახლეობის მონაცემთა ერთიანი ბაზა შექმნილია ქვეყანაში და ოუსტიციის სახლიც კი გაიხსნა, რა საჭიროა რეზერვისტის დაუალდებულება ამ მონაცემების გადაგზავნის შესახებ, როცა ამ სამსახურს კანონითაც კი ვვალდებ საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის შემთხვევაში შესაბამისი ინფორმაციის თავდაცვის უწყებისთვის მიწოდება (იხილეთ საქართველოს კანონი „სამხედრო ვალდებულებისა და სამხედრო სამსახურის შესახებ“, რომლის შესაბამისად, ვალდებულება ეკისრება არა რეზერვისტს, არამედ ოუსტიციის სამინისტროს სსიპ სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოს ტერიტორიულ სამსახურებს, რომლებიც ვალდებული არიან რეზერვისტის მიერ საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის შედეგად დადგენილი ინფორმაციის მიწოდებას).

იგივე შეიძლება ითქვას ქორწინება/განქორწინებასა და შვილის დაბადების მონაცემების მიწოდებაზეც. რაც შეეხება რეზერვისტის მიერ სახელმწიფო საზღვრის გადაკვეთა/გადამოკვეთის შესახებ სამხედრო ქვედანაყოფის ხელმძღვანელის ინფორმირებას, შეგახსენებთ, რომ ეს ინფორმაცია უნდა ჰქონდეს საზღვრის დაცვის შესაბამის სამსახურებს და შესაბამისი ინსტრუქციის შემთხვევაში არც ამ ინფორმაციის მიწოდება იქნებოდა თავდაცვის სამინისტროსთვის დაუალდებელი პრობლემა.

ამით კი მოქალაქე რეზერვისტებს თავიდან აგვიკლებით უპირველესად ამ დიდ დისკომფორტს, რასაც მათი თითოეული ნაბიჯის შესახებ თავდაცვის სამინისტროსთვის ინფორმაციის მიწოდება ჰქვია და აღარ დაგვასრულებდით ზედმეტ სამართლებრივ პასუხისმგებლობას. ვფიქრობ, თავდაცვის უწყება აგვისტოს ომიდან გამოტანილი გაკვეთილის შესაბამისად უნდა ქმნიდეს ახალ სარეზერვო სისტემას. მნიშვნელოვანია, რომ თითოეულ წელიწადში დეტალსაც კი მიეცეს ვურადდება. სამხედრო რეზერვში სამსახური მოქალაქის სადამსჯელო მექანიზმად არ უნდა იქცეს. რეზერვისტების, როგორც მოქალაქეთა უფლებები, არ უნდა დაიარღვეს.

თმონა აქსპარაძი
თავდაცვისა და უსაფრთხოების
სამოქალაქო საბჭოს წევრი

ლილია ში

რეზერვისტის ხელწერილი

მე, _____ მამა სახელი _____ გარდა _____ ვაჟის/დაughters _____ რა

საქართველოს კანონმდებლობით ჩემზე დაკისრებულ ვალდებულებას, ვერ ხელწერა. რომ მას შემდეგ რაც ჩაუკარგებია რეზერვისტთა ბატალიონი, შეტვირთების ან გამოძახების შემთხვევაში დაუზრუნველყო გამოცხადება მათთვის დაიხმება და ადგილას გაიხმება და დაეცემა საქართველოს კონსტიტუციის, სხვა საკანონმდებლო აქტებისა და სამხედრო წესდების მოთხოვნებს. პირადად შეასრულებ საქართველოს პრეზიდენტის - სამხედრო ძალების უმაღლესი მთავარდროსის და უშუალო მეთაურების ბრძანებებს. მკაცრად დაეცემა სამხედრო დისციპლინას.

შემტვრებზე, სწავლებებზე და სხვა ღონისძიებების მიღებულ მატრიალურ-ტექნიკურ და სხვა სამხედრო აღჭურვილობას გაყვრთხილებით არსებულ კანონმდებლობის დაცვით ვალდებულებას ვიღებ. წერილობითი ფორმით ვაქცინო სამხედრო ქვედანაყოფის ხელმძღვანელობის საცხოვრებელი ადგილის (რეგისტრირებული ან/და ფაქტური), ოჯახური მდგომარეობის (ქორწინება/განქორწინება, შვილის დაბადება და სხვა), წინასწარ დადგენილი საკონტაქტო ინფორმაციის (პირადი მობილური ან/და სახლის ტელეფონი და სხვ.) სამსახურებრივ თანამდებობაზე მდგომარეობის (სამსახურის დაწყება ან/და განთავისუფლება), საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის გადაკვეთისა და გადმოკვეთის შემთხვევის შესახებ.

ხელწერილი აღებული ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში პასუხს ვეცემ კანონმდებლობის შესაბამისად, რომელსაც ვაქცინო პირადი და ვალდებულებების ხელმოწერით.

გადასცემს _____ წ.

მეტიც ვაქცინო

რეზერვისტის ხელწერილი აღებული ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში პასუხს ვეცემ კანონმდებლობის შესაბამისად, რომელსაც ვაქცინო პირადი და ვალდებულებების ხელმოწერით.

ქართველი სამხედრო ავღანური საბრძოლო ისტორია

— ავღანეთში წასვლა სხვადასხვა მიზეზის გამო გადაწყვიტეთ. ვერ ვიტყვი, რომ ფინანსური დაინტერესება არ ყოფილა. უფრო მეტად კი საკუთარი თვის გამოცდა მაინტერესებდა. ვიცოდი, რომ სამშვიდობო მისია არც ისეთი მშვიდობიანია. სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის დაკარგვის რისკი ყოველ ნაბიჯზე თუ არა, ყოველ მორე ნაბიჯზე მაინც არის. მართალია, ჩვენმა ასეულმა ავღანეთში წასვლამდე საფუძვლიანი სამხედრო მომზადება გაიარა, მაგრამ სამხედრო პირს სახიფათო ვითარებაში თავის გამოცდა სხვანაირ გამოცდილებას აძლევს.

ერთი სიტყვით, პილმენდის პროცესში ჩასულებს დაახლოებით ორი კვირა აკლიმატიზაციისთვის დაეკვირვება. მართალია, იქაც ცდიე ზამთარი და ცხელი ზაფხული იცის, მაგრამ მაინც თავისებური, კონტინენტური ჰაერია, რაც სრული ეკვიპირებით მყოფი ადამიანისთვის სასიამოვნო ნამდვილად არ არის, მაგრამ უნდა გაავსო.

— ამისთვის ფსიქოლოგიური მომზადება გააერთ?

— დიახ, კამფიერებული წერთიან თითქმის ყველაფერს გულისხმობს, თუცა პირველ გავცდებოდა. ჩვენი ბლეკ-პოსტი პილმენდის პროცესიანთან მდებარე აეროდრომის ახლოს იყო. ეს ადგილი ხშირად დღეობდა თაღბების სამხზე, ჩვენ კი მის მამდებარე ტერიტორიაზე გვეწყვედა პატრულირება.

— რაც მათი აგრესიისგან მშვიდობიანი მოსახლეობის დაცვას გულისხმობს?

— დიახ, მაგრამ არა მარტო... ჩვენ ბლოკოსტის მიმდებარე ტერიტორიაზე ვაკონტროლებდით იქ საფრთხე მუდმივად იყო, მაგრამ ზოგჯერ თა-

ოფიციალური მონაცემებით, ამ დროისთვის ავღანეთში 950-მდე ქართველი სამხედრო მსახურობს. ერთი დანაყოფი საფრანგეთის კონტინგენტის შემადგენლობაშია, ზოლო მერე, გაძლიერებული პატალიონი — პაკისტანის საზღვართან ახლოს, ქვეყნის სამხრეთ-აღმოსავლეთში, პილმენდის პროვინციაში. წსორედ იქ მსახურობდა ჩვენი რესპონდენტი, (მის ვინაობას მიზეზთა გამო არ დავასახელებთ). ავღანეთში წასვლამდე სამშვიდობო ოპერაციის მოსამზადებელი წერთა სანხერის სამთო მომზადების სკოლაში გაიარა. სამხედროები კონტრტერიორისტული ოპერაციებისთვის საგანგებოდ მოეშზადნენ. ქართველი სამხედრო ავღანეთში სამშვიდობო მისიაში ყოფნას ასე იხსენებს.

ლიბები ძალიან აქტიურებიან, რაც სხვადასხვა ფორმით გამოიხატება. ყველაზე საშიში გზების დანაღმვაა. ავღანეთის სამშვიდობო მისიაში დაღუპული და დაჭრილი ქართველი სამხედროების უმეტესობა წსორედ ნაღმზე აფეთქდა.

დიდად არც მამინ ვეყავით დაზღვეული, როცა ჩვენს დაქვემდებარებაში არსებულ მონაკვეთს შვეულმფრენებით ვაკონტროლებდით.

— პატრულირებისას დაჯავშნულ მანქანებს იყენებდით თუ ფეხითაც ვიხდებოდით ხაირული?

— გაანია სად, რა მონაკვეთზე ვიყავით. იქაურობა ზონებად იყო დაყოფილი. არსებობს განსაკუთრებით სახიფათო ფანდარის მონაკვეთი, სადაც ქვეითად სულ რამდენჯერმე გვიარეთ. მითითად პატრულირება ასე ხდება: — სრულად ეკვიპირებული და შეძლებისდაგვარად დაცული სამხედრო ნაწილი ორ რიგად ქუჩობოდა და ჩვენი

კონტროლქვე მყოფ მონაკვეთს გამოემგდით.

— ცხადია, ამ დროს საფრთხისგან დაზღვეული არა ხართ?

— ამბობთც ვთქვი, შეძლებისდაგვარად-მეთქი, თორემ ISAF-ის პროგრამა თანამედროვე შეიარაღებას გულისხმობს. როცა სამხედროს დანაღმული გზის პირას უწევს პატრულირება, დაუცველია.

— ბოლოდროინდელმა ფაქტებმა ცხადყო, რომ გამოცდილების მიღება ზოგჯერ თანამებრძოლის სიცოცხლის ან საკუთარი ჯანმრთელობის რისკის ფასად ხდება.

— დიახ, ასეა, სხვაგვარად შეუძლებელია. ჩვენ იქ საქართველოს სახელით მშვიდობიანი მოსახლეობის უსაფრთხოებას ვიცავდით და ასეა ახლაც. ჩვენი ჯარისკაცები მაღალი დონის კვალიფიციური ინსტრუქტორების ხელში არიან. ვიცი, რომ საქართვე-

ლოსთან პატარა ქვეყნისთვის უცხო ქვეყნის მიწაზე დაკარგული თითოეული ჯარისკაცის სიცოცხლე მნიშვნელოვანია, მაგრამ გვიხსენით, რა შედეგი მოგვცა არაპროფიხონალბრმა 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის დროს. პირადად მე მართო გურნალ „არსენალში“ სხვადასხვა რანგის სამხედროების შეცდომებით გამოწვეულ მსხვერპლზე არაერთხელ წამიკითხავს. სამხედრო პირი ნებისმიერ დროს შეიძლება საფრთხის წინაშე აღმოჩნდეს. სწორედ ეს არის ფსიქოლოგიური მომზადება და ამას ემსახურება სამშვიდობო მისიამო ვატარებულ რამდენიმე თვე. სამხედრო პირის წარმატების მთავარი პრინციპია მხოლოდ იარაღთან კარგად მუშაობა არ არის, — აუცილებელია, ფსიქოლოგიურადაც მომზადებული იყო. ჩვენ სამხედროთა რაოდენობით მეთოთხე ადგილზე ვიყავით, ჩვენთან ერთად იყვნენ ამერიკელიები, კანადელიები, სულ 100 ათასამდე ჯარისკაცი.

— მათი მომზადების დონე, ალბათ, გაცილებით მაღალია...

— რასაკვირველია, მეტი გამოცდილება აქვთ. მათთან ერთად მისიამო ყოფნამ ბევრი რამ გვასწავლა.

— თქვენ როგორ დაიჭირდით?

— დანაღმულ გზაზე მოგვიწია პატრულირება. გზის ნაპირზე დამონტაჟებული ნაღმი სწორედ მაშინ აამოქმედდა, როცა ჩვენმა ავტოკოლონამ ჩაიარა. მაშინ დაესაჩიხრდი. აფეთქების მაღამ რამდენიმე მეტრზე მისროლა და ფეხში დაეიჭირა. კონტრუსიაც მქონდა, ოღონდ მსუბუქი. რამდენიმე თვითანი მკურნალობის შემდეგ, ისევ მწყობრში ვარ.

ჩვენ საბრძოლო მოქმედებებში არ

ვერთვებოდით, ქართული კონტინგენტის მისია სიმშვიდის შენარჩუნება იყო.

თალიები NATO-ს ძალებთან შეტაკებისას მოსახლეობას, როგორც ცოცხალ ფარს, ისე იყენებდნენ ან მათ დახმარებას აძლეუბდნენ. ზოგი ამას ნებაყოფლობით აკეთებდა, ზოგიც იძულებით, ბოვეიკების შიშით.

— ასეთ რეჟიმში პატრულირება, ალბათ, მაღიან ნაზიფთია.

— დიახ, იქ არც მოსახლეობაა ხანდო, მუდმივ სტრესში უწევთ ცხოვრებას, ყველა სამხედროფორმაცინ მტერი ჰგონიათ. თალიები ბოვეიკების ყველაზე სამიფო იავშესაფარი მარჯის რეჟიმი იყო, მჭიდროდ დასახლებული ადგილი, სადაც კარგად შეიარაღებუ-

ფინანსური დაინტერესების გარეშე აღვანთში არც ერთი ჭკუათამყოფელი მოხალისედ არ წვიდიოდა...

ლი ბოვეიკები იყვნენ განთავსებული. NATO-ს ძალების ყოფელი შეტვისას მშვიდობიან მოსახლეობას, ქალებს, ბავშვებსა და მოხუცებს ქუჩაში გამოსვლას აიძულებდნენ, რადგან იცოდნენ, ნატოს ძალები მოსახლეობას არ ესროდნენ.

ბოვეიკების კონტროლირებად ადგილებში მცხოვრები მოსახლეობა თავს გვკარებდა. მათთან ურთიერთობა ჩვენც გვეკარებოდა. არ იყო გამოირიცხული, მათ შორის თვითმკვლელი ტერორისტებიც ყოფილიყვნენ. ამის მაგალითები სხვა ქვეყნის მშვიდობისმყოფელებს არაერთხელ ჰქონიათ. ერთადერთი, ვინც ჩვენთან ურთიერთობას არ ერიდებოდნენ, ბავშვები იყვნენ,

ოღონდ მცირეწლოვანები, ხაზგასმული ზარდი უფროსების იდეოლოგიას — „მტერი უნდა გაანადგურო“ შეიძლება ნაზიარები იყოს.

ეს არის ცხელი, სადაც 1978 წლიდან სამოქალაქო ომია და ხალხი უკიდურეს სიღატაკში ცხოვრობს. ისინი შეჩვეული არიან საომარ მოქმედებებს და უშტეტისობას ცხოვრების უკუფო პირობებზე არც ოცნებობენ. ამერიკელი ჯარისკაცის გარეშე ცხოვრება ვერც კი წარმოუდგენიათ.

აღვანეთში წასვლამდე ექსთიანი კურსებით ერაფშიც ვიყავი. აღვანეთში ყოფნისას მტეხიდი, რომ ამ ორ ქვეყნის ხალხი ერთმანეთისგან სრულიად განსხვავებულა. ერაფელი უფრო კომუნიკაბელურიები არიან, აღვანელები კი — აგრესიულიები... ერთხელ დაჭრილი ბავშვებთან მოგვიწია ურთიერთობამ და ისინი გაცილებული უფროდნენ სამედცინო ინსტრუმენტებსა და ინფენტარს.

— ეს შემთხვევა, ალბათ, ერთ-ერთ ოპერაციას უკავშირდება.

— საქმე ის არის, რომ თალიებთან ერთად NATO-ს კოალიციას დაქირავებული ბოვეიკები, თურქმენები და ხაზარების ცალკეული ჯგუფებიც ებრძვიან. მოსახლეობის უსაფრთხოებას არც უფრთხილდებიან და ნადმებს ნებისმიერ ადგილას ამონტაჟებდნენ, რაც ზმირად უბედური შემთხვევით მთავრდება. ბრმად ჩაწყობილი ნაღმის მსხვერპლი არაერთი მოზარდი გამხდარა.

სამშვიდობო მისიის ყველა დანაყოფის თან ახლებს ექმთია ჯგუფი, რომელიც მართლაც რომ თავდაუხოვრავად ასრულებს თავის მოვალეობას. გაადრჩენას მეც ერთ-ერთ მათგანს ვუმადლი.

ისე, თუ მომეცა საშუალება, ავღანეთში კიდევ ერთხელ, რამდენიმე თვით წვიდიოდი.

— ამის მიზეზი ისევ საბრძოლო გამოცდილების მიღების სურვილია თუ ფინანსური დაინტერესება?

— ორივე ერთად. ფინანსური დაინტერესების გარეშე ავღანეთში არც ერთი ჭკუათამყოფელი მოხალისედ არ წვიდიოდა.

— როგორც ვიცო, სხვა ქვეყნის წარმომადგენლებთან შედარებით საკმაოდ დაბალი ანაზღაურება გაქვთ?

— ქართველი სამშვიდობოებისთვის საფრთხეც შედარებით დაბალია, რადგან მათ ჩვენგან განსხვავებით, უფრო საშიშ ადგილებში უწევთ პატრულირებას, რადგან სამხედრო გამოცდილება მეტი აქვთ.

პრტიანი საქართველოსთვის
საბარძელოს მემორიალური კომპლექსი

სოჭის ხელშეკრულება რუსული გეგმის ერთ-ერთი ნაწილი იყო

18 წლის წინ 1993 წლის 27 თელის სოჭში საქართველომ, რუსეთმა და აფხაზეთმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას „აფხაზეთში ცეცხლის შეწყვეტასა და მასზე კონტროლის მექანიზმის შესახებ“. დოკუმენტი ომის შეჩერებასა და მშვიდობიანი ცხოვრების აღდგენაზე იყო გათვლილი. თუმცა აღმოჩნდა, რომ მტერს თვენახევრიანი პაუზა შორსგამხსნული გეგმების სისრულეში მოსაყვანად სჭირდებოდა.

სოჭის დოკუმენტს წინ უსწრებდა აფხაზურ ფორმირებათა ერთი ძალზე მნიშვნელოვანი ოპერაცია, რომელიც 1993 წლის 2 თელის დაიწყო და ტაძის დესანტის სახელით არის ცნობილი. კარგად ეკიპირებულ-მოშაადებული რუს დაქირავებულთა ქვედანაყოფები ოპერაციის რაიონში, სოფელ ტამიშის მახლობლად სადესანტო პატარა ზო-მადობიდან გადმოსხდნენ და იქ მოქმედ ადგილობრივ ფორმირებებს შეუერთდნენ.

დესანტიერების რაიონში განლაგებული ქართული ფორმირებები მოწინააღმდეგის მოულოდნელი დარტყმების ქვეშ აღმოჩნდნენ, რასაც მძიმე დანაკარგი მოჰყვა. თითქმის მთლიანად განადგურდა დუშეთის ბატალიონი.

ბატალიონი „ავაზას“ 78 მებრძოლი დაეღუპა, ჩოლოყაშვილის სახელობის ბატალიონს — დაახლოებით 60, შინაგანი ჯარების საპატრულო ბატალიონს — 19 და ა.შ.

რამდენიმე საათში აფხაზურმა ქვედანაყოფებმა ტამიშის რაიონში პლაცდარში სივრცეში დაახლოებით 6-7 კმ-მდე და სიღრმეში 4-5 კმ-მდე გააფართოეს და სოხუმთან დამაკავშირებელი ავტომაგისტრალი გადაკეტეს.

პარალელურად მოწინააღმდეგე მუტყვა მდინარე გუმიხის მარჯვენა სანაპიროდან წამოიწყო, დიდი დანაკარგის მიუხედავად, მდინარე გადმოლახა და მძიმე ბრძოლებით სოხუმის ჩრდილოეთით მდებარე სოფლები — კამანი, ახალშენი, გუმა, შრომა, ცუგური, იაშთხვა და აპიანა დაიკავა, ხოლო შრომა-სოხუმის გზა კი კონტროლქვეშ აიყვანეს.

მძიმე ბრძოლებით 8 თელის ფრონტის ხაზი ოპაშირის რაიონში მკვლამდგომარეობას დაუბრუნდა, მაგრამ გუმიხის ფრონტზე აფხაზებმა დაკავებული პოზიციები შეინარჩუნეს.

ასეთ ვითარებაში რუსეთის ინციპტეითა და ქვეყნის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილის ბორის პასკუ-

ხოვის აქტიური მონაწილეობით ცეცხლის შეწყვეტაზე მორიგი ქართულ-აფხაზური მოლაპარაკებები დაიწყო.

დაპირისპირებულ მხარეთა შორის ომის შეჩერებასა და მშვიდობის მიღწევის სურვილი დიდი იყო და თან ამის უკან სხვა მიზეზებიც იდგა — ფელისის ბრძოლებში აფხაზებმა არცთუ მცირე დანაკარგი განიცადეს, ხოლო ქართულ ფორმირებებში საბრძოლო მასალები ნაკლებობა გაჩნდა.

ქართულმა მხარემ აფხაზეთთან საქართველოს შეიარაღებული ძალების ქვედანაყოფთა და იქ განთავსებული მძიმე ტექნიკის გამოყვანაზე, აგრეთვე ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ ჩამოყვალბებული ფორმირებების დაშლაზე თანხმობა განაცხადა. გარკვეულ დათმობაზე აფხაზებიც წამოვიდნენ.

ვიცე-პოლკოვნიკი სოსო ჯომიდავა: „სოჭის ხელშეკრულება ჯერ ხელმოწერილიც არ იყო და ჩვენ მისი პირობები უკვე ვიცოთით.“

პრაქტიკულად სოხუმის დამცველი განიარაღება იყო ჩაფიქრებული, რაც ადგილობრივი მშვიდობიანი მოსახლეობისათვის უზარმაზარ საფრთხეს შეიცავდა.

რუსულმა დიდმა სადესანტო ხომალდმა 1993 წლის ზაფხულში სოხუმთან საბრძოლო ტექნიკა გაზიდა

23-ე ბრიგადის მეთაურის გენერალ-მაიორ გენო ადამიას გადაწყვეტილებით ჩვენ ზუგდიდსა და სენაკში ჩაედით, სადაც ზვიად გამსახურდიას მომხრე ფორმირებათა მეთაურებს ველაპარაკეთ და აუცილებლობის შემთხვევაში მათგან სამხედრო დახმარებაზე სიტყვიერი დასტურები მივიღეთ.

საღამოს ორამიწიერში შეჩერდით, სადაც ადგილობრივი 24-ე ბრიგადისა და პოლიციის ხელმძღვანელობისთან ერთად მოვითათბრეთ, რომ განიარაღებასთან დაკავშირებით ამ იდვის აქტორთა გადარწმუნებას ერთობლივად შევეცდებოდით.

25-ში თუ 26-ში გაფართოებულ თათბირზე შევიკრიბეთ ფიული მარტაგას კაბინეტში, რომელც ძალიან დათრგუნვილი იყო.

თათბირი ქართულ-აფხაზურ მოლაპარაკებებზე შეფარდნადის პირადი წარმომადგენლის, სანდრო კავსაძის, აფხაზეთის მინისტრთა საბჭოს წევრების, მე-2 საბრძოლო კორპუსის სარდლობისა და ბრიგადების მეთაურთა მონაწილეობით ჩატარდა.

თათბირზე გენო ადამიამ კიდევ ერთხელ გაიმეორა თავისი პოზიცია და განიარაღების წინააღმდეგ წვიდა. მოულოდნელად კაბინეტში ჯაბა იოხელიანი შემოვიდა და სიხუმე ჩამოვარდა, ჯაბას გამოხვლის შემდეგ ხელშეკრულების მოწინააღმდეგეთა რიგები უცტად შეთხველდა და ძველ პოზიციებზე გენერალად აღდგა მარტო დარჩა.

27 ივლისს სოჭში შეთანხმებას ხელი მოაწერეს საქართველოს პარლამენტის სპიკრმა ვახტანგ გოგუაძემ, რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ანდრეი კობრეევმა და აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის პირველმა მოადგილემ სოკრატ ჯინჯოლიამ.

დოკუმენტი 1993 წლის 28 ივლისის 12 საათიდან ცეცხლის შეწყვეტის რეჟიმსა და ძალის გამოყენების შეზღუდვას მკაცრად მოითხოვდა, რისთვისაც 29 ივლისიდან ქართულ-აფხაზურ-რუსული დროებითი საკონტროლო კომისია ამოქმედდა.

კომისიამ შედიოდნენ საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის კომიტეტის თავმჯდომარე სანდრო კავსაძე, რუსეთის საგანგებო სიტუაციების კომიტეტის თავმჯდომარე სერგეი შოიგო და აფხაზეთის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ნოდარ ხაშაა.

ცეცხლის შეწყვეტის ხაზის გასწვრივ დაიწყო გუმბისისა და ოჩამჩირის რაიონში ორთე მხარეს 15-15 სამხრეთი სადამკვირვებლო საგუშაგო განლაგდა.

საგუშაგოების უფროსებად რუსი ოფიცრები დაინიშნენ და მათ განკარ-

გულებაში მყოფი შერეული 3-9-კაციანი ჯგუფები 24 სთ-იან რეჟიმში მორიგობდნენ.

საგუშაგოები გუმბისისა და ოჩამჩირის რაიონში შეჭების ხაზის 40 კმ-იან აქტიურ და 60 კმ-იან პასიურ მონაკვეთებს მოიცავდნენ.

კონფლიქტის ზონიდან შეიარაღებულ ფორმირებათა და ქვედანაყოფთა გასაყვანად საკონტროლო საგუშაგოებში მოქმედებდნენ სოხუმში, გულრიფშში, ოჩამჩირეში, გულაუთაში, ახალაიონში, ტყვარჩელსა და გაგრაში.

შეთანხმების თანახმად, ხელმოწერებიდან 10-15 დღის მანძილზე აფხაზეთს ტოვებდა ყველა ქართული ფორმირება, ხოლო ადგილობრივი ქართული მოსახლეობისგან იქმნებოდა შინაგანი ჯარების ქვედანაყოფი, რომლის დაინშნულება მნიშვნელოვანი მაკისტრაციებისა და ობიექტების დაცვა იქნებოდა.

თავის მხრე, აფხაზური მხარე შემოსილ ფორმირებებისა და ჯგუფების დაშლა-გაყვანას, ხოლო აფხაზური რაზმები შინაგანი ჯარების პოლკში გაერთიანებას კისრულობდა.

მომავალში ქართული და აფხაზური შინაგანი ჯარების ქვედანაყოფთა გაერთიანება იყო გადაწყვეტილი.

შვიდობის მისაღწევად ქართული მხარე მნიშვნელოვან დამოხაზზე წავიდა და აფხაზეთში მოქმედი და ადგილობრივი მოსახლეობით დაკომპლექტებული მე-2 საარმიო კორპუსის დაშლა-განიარაღებას დათანხმდა.

გაუქმდა კორპუსში შემავალი სოხუმის 23-ე (7 მოტომსროლელი და 1 სატანკო ბატალიონი, 2 საარტილერიო დოვიზიონი, რამდენიმე ცალკეული ასეული და სხვ.) და ოჩამჩირის 24-ე (7 მოტომსროლელი ბატალიონი, 2 საარტილერიო დოვიზიონი, რამდენიმე ცალკეული ასეული და სხვ.) ბრიგადა, საკორპუსო დაქვემდებარებაში მყოფი ქვედანაყოფები.

დაშლილი მე-2 საარმიო კორპუსის დახლოებით 10 ათასზე მეტი სამხედრო მოსამსახურის მხოლოდ მცირე ნაწილი თუ შეტლბედა შინაგანი ჯარების ქართულ ბატალიონში სამსახურის გაგრძელებას.

23-ე ბრიგადის ჯავშანტექნიკისა და არტილერიის რკინიგზით გამოტანა შეუძლებელი აღმოჩნდა — სამკერელოში სარკინიგზო ხაზების ცენტრალური ხელისუფლება ვერ აკონტროლებდა და საჭირო გახდა შავი ზღვის ფლოტის დადი სადესანტო ხომალდის დაქირავება.

1993 წლის 26 აგვისტოდან 7 სექტემბრამდე БДК-69-ამ სამი რეისით სოხუმიდან ფოთში ტექნიკის 200 ერთეული (18 ტანკი, საარტილერიო სისტემები, ქვეითთა საბრძოლო მან-

ქანები, ჯავშანტრანსპორტიორები და სხვ.) გაიტანა, რისთვისაც 40 ათას დოლარი აიღო.

ჯავშანტექნიკისა და საარტილერიო სისტემების ქვემეტიდან წინასწარ ჩამკეტები იყო ამოღებული და შესანახად სოხუმში 345-ე სადესანტო-საპარასუტო პოლკის ერთ-ერთ ბატალიონს გადაეცა.

დაიწყო ოჩამჩირის 24-ე ბრიგადის დაშლა, რითაც ტყვეარჩილის მიმართულება გამიშვლდა.

ბრიგადის განკარგულებაში 20-მდე ტანკი, 15-მდე ქვეითთა საბრძოლო მანქანა, 22 მსუბუქად დაჯავშნული გამწე და რამდენიმე ათეული საარტილერიო სისტემა იყო.

ქვემეტიდან ამოცილები ჩამკეტები შესანახად ოჩამჩირეში რუს საზღვაო მესაზღვრეთა მე-6 ბრიგადის შტაბს ჩაბარდა, ხოლო ტექნიკა ოჩამჩირეში დარჩა.

ქვემეტიების საკეტები აფხაზეთმაც ჩააბარეს, ხოლო შეიარაღებული ფორმირება გუმისისის ფორნტზე და ოჩამჩირის რაიონში შეინარჩუნეს.

რუსი პოლიტიკოსებისა და სამხედროების მონაწილეობით დამუშავებული სოხუმის აღების გეგმის პირველი პუნქტი — ქართული ფორმირებების გაყვანა-განიარაღება სრული მოცულობით შესრულდა.

სამშხრეო კომისიის შეხვედრებზე აფხაზეთი მუდმივად იმეორებდნენ, რომ გამოირიშორებისა და შეიარაღე-

ბულ ფორმირებათა გაყვანის გრაფიკს უსიტყვოდ ასრულებდნენ, ხოლო ქართულ მხარეს შვიდობიანი ქართველების უკან დაბრუნებასა და ქართულ ფორმირებათა წვერების პოლიციასა და კომენდატურაში სამსახურის დაწყებაში ადანაშაულებდნენ.

ამ დროს რუსი დამკვირვებლების ხელშეწყობით მიმდინარეობდა სეპარატისტთა ძალების გადაადგილება-გადაჯგუფება, საბრძოლო საშუალებათა მარაგის შევსება და სხვ.

13 სექტემბერს ქართველმა დამკვირვებლებმა ზემო ემერის მახლოკ-გარა იაიუეს „გრადის“ ორი დანადგარი 80 ჭურვითან ერთად, რამდენიმე ადგილზე გამოფლინდა ახალმოზადებული საცეცხლე პოზიციები და სხვ.

ასეუ დარღვევებზე რეაგირება ხდებოდა, მაგრამ მას დროებითი ხასიათი ჰქონდა. რუსეთის მხარდაჭერითა და მონაწილეობით ძალები სოხუმის იერიშიისათვის მზად იყო.

P.S. ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურმა მოვლენებმა და კულტურულმა დინამიკებებმა ტამიშის დესანტის წლისთავი გადაფარა. ამ ბრძოლების მონაწილეთა ერთმა ჯგუფმა თანამებრძოლები გაისხენა და გმირთა მოედანზე ოშში დაღუპულთა მემორიალთან მათ ხსოვნას პატივი მიაგო.

თხზურ ჩანახშიძე

ერეკლმა გენერალ შოიგუს ხელით განაიარაღა აფხაზეთის დამცველი ქართველები

რეალური აბენგები თუ კვლავ „კუდიანების დავნაში“?

დასამალი არასდროს ყოფილა, რომ ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე აქტიურად მუშაობენ როგორც კეთილშობილურ სპეცსამსახურები (ანუ მფობარი ქვეყნების სპეცსამსახურები), ასევე არაკეთილშობილურ სპეცსამსახურები (ანუ არამფობრულად განწყობილი ქვეყნების სპეცსამსახურები). ორივე ვაგუფი აგროებს ინფორმაციას პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სამხედრო, სოციალურ, ეკოლოგიურ თუ სხვა სახის საკითხებზე. ანალიზებს და ხელმძღვანელობას აწვდის მოუღნათა შესაძლო განვითარების მიმდინარე და პერსპექტიულ პროგნოზებს. გარდა ამისა, ატარებს ოპერატიულ-აგენტურულ ღონისძიებებსაც. ამ ვაგუფებს შორის ის განსხვავებაა, რომ პირველი ჩვენი ქვეყნის საკეთილდღეოდ მოქმედებს, ხოლო მეორე — საწინააღმდეგოდ.

მიუხედავად ამისა, საქართველოს სპეცსამსახურებმა მაქსიმალურად უნდა გააქონტროლონ ორივე ვაგუფი.

ასე რომ, საქართველო „მკუთუთ კონიონი“ არის გაქმედილი და აგენტურის გამოვლენა მართლაც საშური საქმეა. ეს გასაკვირი არც უნდა იყოს, რადგან ბევრი ქვეყანა ცდილობდა და ცდილობს საქართველოს პოლიტელიტაში, ისევე, როგორც ბიზნესელიტაში, მასმედიაში, პროფკავშირებში, სამეცნიერო წრეებში, სტუდენტობაში და ა.შ. დასაყრდენი ჰყოფდეს.

თუცა აგენტურასთან ბრძოლა თვითმიზნად და პოლიტიკური ქულების ჩასაწერად არ უნდა იქცეს. მიუხედავად

ამისა, პოლიტიკური მოწინააღმდეგის ვაგუფობაში რეალური თუ მოვინლი „მხილები“ პრაქტიკა დღესაც სახეზეა.

აშშ-ის ცენტრალური სადაზვერუო სამმართველოს ლეგენდარული შუფი აღენ დაღესი ადინაშედა, რომ სპეცსამსახურის ჩავარდნა მხოლოდ ამ სამსახურის მოქმედებებისა და შესაძლებლობების მასშტაბს გვიჩვენებს, ხოლო სერიოზული სპეცსამსახურები არასდროს ამხელენ წარმატებებს.

ვეფქრობთ, რომ დირს დაზვერვისა და პოლიტიკური ინტრიგების დიდოსტატის სიტყვების მხედველობაში მიღება და მორიგი „აგენტის“ გამოვლენით მიღებული „სიამოვნების“ დოკება.

გათუხი. 6 ივლისი

ამა წლის 26 მაისის ცნობილი ფაქტების შემდეგ საქართველოში მოვლენები იმდენად დინამიკურად ვითარდება, რომ შესაძლოა, ბევრს გადავიწყდეს ოპერაცია „ენერი“ და რუსეთის გვერუს ვაგუფთა მსკელი. „არსენალის“ მკითხველს გასული წლის შემოდგომაზე განვითარებულ მოვლენებს მოკლედ გავასხენებთ.

2010 წლის 29 ოქტომბერს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს კონტრდაზვერვის დეპარტამენტმა ჩაატარა სპეცოპერაცია კოდური სახელწოდებით „ენერი“, რომლის შუგვადაც გამოავლინეს რუსეთის ფედერაციის ოვდეცის სამინისტროს გენერალური შტაბის მთავარ სადაზვერუო სამმართველოსთან (ც.წ. გვერუ-უ) ფარულ კავშირში მყოფი ათუელობით პირი. დააკვეს

15 კაცი, რომელთაგან ორს ვაგუფორმდა საპროცესო შუთანხმება და ვათავისუფლეს.

კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის ინფორმაციით, დაკვეხული 13 პირისგან ცზრა საქართველოს, ხოლო ოთხი რუსეთის ფედერაციის მოქალაქე იყო. ყველას ბრალდება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 314-ე მუხლით (ვაგუფობა) წაუყენეს.

საქართველოს მოქალაქეები არიან:

1. ბაკურ შალვას ძე კოდურაძე, გლობალიზაციის ინსტიტუტის დამფუძნებელი, ბიზნესმენი;
2. ვიანესლავ ოურის ძე პლუენიკოვი, საქართველოს შუიარადებული ძალების მფრინავი;
3. ვაბრიელ მერაბის ძე უსტალიშვილი, საქართველოს შუიარადებული ძალების მფრინავი;
4. დავით ენერის ძე მესხიძე, საქართველოს შუიარადებული ძალების მფრინავი;
5. გელა იასონის ძე კაკაბაძე, საქართველოს შუიარადებული ძალების მფრინავი;
6. გორა ზურაბის ძე დიასამიძე, საქართველოს შუიარადებული ძალების მფრინავი;
7. ტარიელ იმშიაილის ძე აბაშიძე, საქართველოს შუიარადებული ძალების მფრინავი;
8. რუსლან მიხეილის ძე ვალოგერ, ბიზნესმენი;
9. ელვარდ გიორგის ძე აბულაყვი, მესხდავური, რადიოსპეციალისტი;
- ვაგუფობის ბრალდებით დაკვეხული იყვნენ რუსეთის მოქალაქეები:
10. არმენ ვაგანის ძე ვევერქიანი, კომპანია „სეიბოლტის“ საქართველოს ფილიალის გენერალური დირექტორი;
11. რუბენ ლეონის ძე შკოიანი, კომ-

პნია „სეიბოლტის“ საქართველოს ფილიალის დირექტორის მოადგილე;

12. პეტრე ნურის ძე დევრიშაძე, ბიზნესმენი;

13. იური დიმიტრის ძე სკრილინიკოვა, გერმანული მედიკოსი“;

ფოტორეპორტიორების დაკავებამდე ერთი დღით ადრე, 6 ივლისს, ბათუმის საქალაქო სასამართლომ ვაჭარობაში დაწინაურდა 9 პირი ცნო. ბრალდების მიხედვით განსაკუთრებით რუსეთის ფედერაციას საქართველოს შეიარაღებული ძალების, სამხედრო ავიაციის, შეიარაღებისა და ქვეყანაში არსებული სამხედრო-პოლიტიკური ვითარების შესახებ ინფორმაციას აწვდიდნენ.

ელჟარ აბდულაევს, არმენ გეგორქიანს, რუბენ შიკიანს, ტარიელ აბაშიძეს, გელა კაკაბაძეს, გონა დიასამიძესა და დავით მესხიძეს 11 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯათ.

საქართველოს წინააღმდეგ უცხოეთის სადაზვერუო სამსახურში შესვლისა და საქმიანობის ბრალდებით რუსულან გლოგოვსა და თური სკრილინიკოვს 14-წლიანი პატიმრობა მიესაჯათ.

სასამართლოს დადგენილება, ცოტა არ იყოს, კურიოზულია: „გამოკვლეულ მტკიცებულებათა ერთობლიობის საფუძველზე სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ განსაკუთრებით გამოძიებით დაუგვერდ დროსა და ვითარებაში გადაბრუნებული იყვნენ რუსეთის ფედერაციის თავდაცვის სამინისტროს შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის მთავარი სადაზვერუო სამმართველოს

თანამშრომლების მიერ და აკენტურულ კავშირზე იმყოფებოდნენ მათთან“.

გამოდის, სასამართლომ ვერ დაადგინა, როდის და რა მოტივით გადაიხირა გე-ერ-უმ ბრალდებულნი.

დაკავებული პირებიდან განაჩენი ოთხის შესახებ არ გამოცხადდა. ზოგიერთი საინფორმაციო საშუალების ცნობით, დევრიშაძეს და უსტალიძის პირობითი სასჯელი აკმატეს და გაათავისუფლეს, რაც სავაიდ საეჭვოა: „მკურნა გააკეთა თავისი საქმე, მკურნა შეუძლია წყვილს“? განსაკუთრებით საინტერესოა პეტრე დევრიშაძის პიროვნება. ასლან აბაშიძის დეკლარაციების ყოფილი წევრები (მათ შორის — შს მინისტრის მოადგილე ბაკურაძე) ამტკიცებენ, რომ ბიზნესმენი დევრიშაძე 1999-04 წლებში ჯერ „პატარა ბაბუს“ საქცსამსახურებში ირიცხებოდა. შემდეგ კი საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების სასარგებლოდ მუშაობდა.

თუმცა საქართველოს შსს-ის წარმომადგენლების ოფიციალური ინფორმაციით, დევრიშაძეს კავშირი საქართველოს უშიშროების ორგანოებთან არ ჰქონდა.

ოპერაცია „ენჯერის“ ერთ-ერთი „კოლორიტული“ პერსონაჟი საქართველოს შეიარაღებული ძალების მფრინავი გაბრიელ უსტალიძე იმით გახდა „იოპულარული“, რომ თავისივე ევრსით გე-ერ-უს კურატორს საქართველოს შეიარაღებული ძალების შვეულმფრენთა შესახებ ინფორმაციას კოდირებულ სიტყვებით აწვდიდა. შვეულმფრენი

„თეთიყუმი“ იყო. „გალიდან ორი თეთიყუმი გამოფრინდა“ — ბავიდან ორი შვეულმფრენის გაფრენის ნიშნავდა.

„ენჯერის“ დასრულებასთან ერთად, მთავრდებოდა საქართველოში ხახლი საერთაშორისო სკანდალი დაიწყო.

თბილისი. 7 ივლისი

7 ივლისს გამთენიისას საქართველოს შსს-ს კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა ხუთი პირი დააკავეს. ამ ფაქტს სკანდალური ელფერი დაკავებულთა ვინაობამ და მათმა პროფესიამ შესძინა — ხუთვე მათგანი საქართველოსა და მის ფარგლებს გარეთ ცნობილი ფოტორეპორტიორები არიან. კონტრდაზვერვამ დააკავა:

ირაკლი გელმინძე, საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციის პრესსამსახურის ფოტოგრაფი 2006 წლიდან; მისი მეუღლე, ეურნალ „პრაიმ-ტაიმის“ ფოტორედაქტორი ნათია გელმინძე, რომელიც 9 ივლისს გირაოს სანაცვლოდ გათავისუფლდა;

საგერო საქმეთა სამინისტროში ზელმეკრულით მომუშავე ფოტორეპორტიორი გიორგი აბდლაძე;

ზურაბ ქურციკიძე, ვეროპის ფოტო-სააგენტოს წარმომადგენელი საქართველოში;

ფოტორეპორტიორი შპს აფიზიუ, რომელიც დაკავიანს და იმ დღესვე გაათავისუფლდა;

7 ივლისს შსს-ს ვებგვერდზე შემდეგი ინფორმაცია დიდი:

„საქართველოს შინაგან საქმეთა სა-

ვანო მერაბიშვილი: პირველ რიგში, ხელისუფლების ინტერესი მათი დასაცავით არა, სხვა, უფრო დიდ ვაშუშურ ქსელზე გასვლაა

მინისტროს კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის მიერ დაკეხულები არიან: ზურაბ ქურციკიძე (ეროვნის ფოტოსაგენტოს წარმომადგენელი საქართველოში), არაკლი გვედენიძე (პრეზიდენტის ადმინისტრაციის პრესსამსახურის ფოტოგრაფი), მისი მეუღლე ნათია გვედენიძე და გიორგი აბდლაძე (საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ფოტოგრაფი).

დაკეხულ პირებს ბრალი ედებათ ერთ-ერთი უცხო ქვეყნის სპეცსამსახურის საფარვეშ მოქმედი ორგანიზაციისთვის, საქართველოს ინტერესების საზიანოდ, მათი სამსახურებრივი მფლობელობაში გამომდინარე, სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიწოდება.

აღნიშნულ საქმეებში დაკეხილებით მიმდინარეობს გამოძიება.

ბუნებრივია, ყურადღებას უპირველესად იმერბობს, თუ არა ბრალის სდებენ დაკეხულებს. არ სახელდობდა არც ქვეყანა და არც ორგანიზაცია.

სპეცსამსახურების საქმიანობაში ჩაზღვევათაგან კარგადა ცნობილი, რომ ამ ფორმით ინიცირება რომელიმე ქვეყნის სპეცსამსახური სხვა ქვეყნის მოქალაქეებთან ოპერატიული შეშლივის დაწყების დროს. ეს იმ შემთხვევაში ხდება, როცა ქვეყანა ან მისი სპეცსამსახური, სხვადასხვა ფაქტორის გამო, იმდენად ოდით უნორია, რომ მისთან თანამშრომლობაზე არაფერ დიანხმდება. ამ ფორმას „სხვა ქვეყნის დროშის გამოყენებასაც“ უწოდებენ. მაგალითად, „ცვი ომის“ პერი-

ოდში საბჭოთა სპეცსამსახურები ზივის, დასვლიყო ვეროპისა და ამერიკის ქვეყნებში ავანტურის გადმობირებას რომელიმე დემოკრატიული სახელმწიფოს სახელით ცდილობდნენ.

სპეცსამსახურები ამჟამადაც ხშირად იყენებენ სხვა ქვეყნის პასპორტებსა და დოკუმენტურ ორგანიზაციების საფარს. ზოგჯერ სხვანაირად სპეცსამსახური ვერც იმეუშავეს.

გახსულ წელს ისრაელის დაზვერვა „მოსადი“ დიდ საერთაშორისო სკანდალში გატყვია, — ერთ-ერთ არაბულ ქვეყანაში ჩატარებული სპეცოპერაციის შემდეგ გაირკვა, რომ ისრაელის დაზვერვამ ავსტრალიის, ინგლისისა და კანადის მოქალაქეთა ფაქტობრივ მონაცემთა საფუძველზე დამზადებული ფაილი პასპორტები გამოიყენა. დეკუმერუნდე დაკეხული ფოტოგრაფორტირების საქმეს.

შსს-ს ოფიციალურ განცხადებაში გამოყენებული ფორმულირება პირდაპირ მიანიშნავს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 314-ე მუხლის („ვაშუშობა“) პირველი ნაწილის, სადაც აღნიშნულია: „უცხო ქვეყნისთვის, უცხოეთის ორგანიზაციისთვის ან მათი წარმომადგენლისთვის საქართველოს სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი ნივთი, დოკუმენტები, ცნობის ან სხვაგვარი მონაცემის შერეობა, შენახვა ან გადაცემა ანდა გამოძალვა ან გატყვევა მათთვის გადაცემის მიზნით, აგრეთვე საქართველოს ინტერესის საზიანოდ უცხო ქვეყნის დაზვერვის ან უცხოეთის ორგანიზაციის დაკეხულებით სხვა ინფორმაციის შერეობა ან გადაცემა, — ისევეა თავისუფლების აღკვეთისა, ვადით რივანდ ორმით წლამდე“.

დაკეხულები ფოტოგრაფორტირების ადოკატები მელაისთან კომენტარს ვერ აკეთებენ, ვინაიდან საქმე გითუ „საიდუმლო“ დედო. ერთ-ერთი ვერსიით, ფოტოგრაფორტირების დაკეხება პრეზიდენტის ფოტოების გაერკვლებასთან იყო დაკავშირებული. როგორც ზ. ქურციკიძის ადოკატი განმარტავს, ი. გვედენიძემ ქურციკიძის პრეზიდენტის და სხვა უკანარი პირების ფოტოები მაქრო, ამ უკანარსკვლამა ის „კვირისას პრესფოტო სააგენტოს“ გადაუგზავნა გასაერკველბდა.

თუმცა 8 ივლისს დღითი საქართველოს პრეზიდენტის პრესსპიკერმა მანანა მანჯგალაძემ ძალზე საინტერესო კომენტარი გააკეთა, რომელიც პრეზიდენტის ოფიციალურ ვებგვერდზე იყო განთავ-

სებული: „საერთაოდ, შესაძლოა, მათ ბრალი კონფიდენციალური ინფორმაციის გადაცემისათვის წაუყენონ. ვერობა, იმისთვის, რომ წერილობითი დოკუმენტაცია ან კონფიდენციალურ ღირსებისათვის განრავი ისეთ ორგანიზაციას გადასცეს, რომელიც ინტეგრირებულია როგორც ვაშუშური ქსელი“.

საქართველოს პრეზიდენტის პრესსპიკერის ეს განცხადება, ფაქტობრივად, უკვე აკონტრეტება მოსალოდნელ ბრალდებას.

მართლაც, მიერ დღეს 9 ივლისს თბილისის საქალაქო სასამართლომ ვაშუშობაში ბრალდებულ ფოტოგრაფორტირების აღმკვეთ ღონისძიებად პატივად მუყურადა.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ კი შემდეგი ინფორმაცია გაუერკვლა: „გამოძიების მიერ დადგინდა, რომ ზურაბ ქურციკიძეს კვშირი აქვს რუსეთის ფედერაციის თაღდაცვის სამინისტროს მთავარი სადაზვერვო სამმართველოს თანამშრომლებთან, კერძოდ, საქართველოს სამართალდამცვეი ორგანოების მიერ ვაშუშობის ბრალდებით ძებნილი ა. სინცენსა და ს. ოკროგოვთან. ასევე დადგინდა ზურაბ ქურციკიძის კვშირი რუსეთის ფედერაციის მოქალაქეებთან, რომლებსაც დაკეხული პირები სწორედ ქურციკიძის შემშვიბით გადასცემდნენ საქართველო ინფორმაციას. კერძოდ, მატერიალური ანაზღაურების საფასურად ირაკლი გვედენიძემ და გიორგი აბდლაძემ, რომლებიც წარმომადგენდნენ საგარეო მიხედვებს, სამსახურებრივი მოვალეობების განხორციელების პროცესში, შემდგომ საიდუმლო ინფორმაციის შემცველი დოკუმენტების ფოტოგრაფიებად და შემდეგ მათი მიწოდება ქურციკიძისთვის, რომლიც თავის მხრივ აღნიშნულ ინფორმაციას მოსკოვში გზავნიდა. ირაკლი გვედენიძისა და გიორგი აბდლაძის პირად ნივთების ჩხრეკისა და მათი კომპიუტერში არსებული მასალების შესწავლისას აღმოჩენილი იქნა პრეზიდენტის ადმინისტრაციული შენობის ნაწილის სქემატური ნახაზის ფოტოსურათები, ინფორმაცია პრეზიდენტის გადაადგილების მარშრუტის შესახებ, დეტალები პრეზიდენტის ვიზიტების და შტეკერების თაობაზე, ასევე სხვა საიდუმლოების შემცველი ინფორმაცია. აღნიშნულ საქმესთან დაკავშირებით კონტრდაზვერვის დეპარტამენტში მიმდინარეობს გამოძიება საქმეზე ახალი დეტალების დადგენის მიზნით“.

იმეც დღეს შსს-მ ზურაბ ქურციკისა და ირაკლი გელენიძის, ზურაბ ქურციკისა და გიორგი აბდლაძის სატელეფონო საუბრების ჩანაწერები გაავრცელა. ამასთან, შსს-მ გამოაქვეყნა მხოლოდ ირაკლი გელენიძისა და მისი მულოის, ნათია გელენიძის ჩვენებების ვიდეოჩანაწერები. ზურაბ ქურციკი და გიორგი აბდლაძე კი ბრალს არ აღიარებენ.

შსს-ს ოფიციალური ინფორმაციის შემდეგ ზოგი რამ გაიკრვა. თუ ლოგიკის მიხედვითაა, გამომდინარე, რომ „ერთ-ერთი უცხო ქვეყნის სპეცსამსახურის საფარქვეშ მოქმედებდა ორგანიზაცია“, რომელიც აღინტერესებულა როგორც ჯაშუშური ქსელი, არის „ეფროსის ფორტსაჯენტო“ (რომლის წარმომადგენელიც საქართველოში ზურაბ ქურციკი იყო), რომელიც რუსეთის სამხედრო დაზვერვის (გვ-ერ-უს) საფარი ყოფილა.

ეს მართლაც სკანდალური ბრალდება და დაუსაბუთებელი და დაყოფილია.

„ინტერნაციონალის“ სატელეფონო საუბრისას სააგენტოს მთავარმა რედაქტორმა, სენგოზ სარენმა განუცხადა: „ვაბრძობ ჩვენს ხელთ არსებულ ყველა მასალას – ფორტსაჯენტოსა და გადარიცხვების თბილისში გაგზავნას, რომ ქართული მედიის, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ადვოკატებისთვის ხელმისაწვდომი გახვება. ჩვენ უკან არ დაიხივთ და ვაპროტესტებთ ჩვენი ფორტორბიტორის დაკავებას. ვითხოვთ უპირობო მტკიცებულებების წარმოებას ან ბოდიშის მოხდას. საქართველოს ხელისუფლება სააგენტოს აბრუნდება, რომ ერთი შვიინაყის რგოლის წარმოადგენს“.

13 ივლისს შსს-ში დახვალბობით სამი საათი გაგრძელდა საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრ ვანო შერაბიშვილის დახმარებული შეხვედრა ჟურნალისტებთან.

მინისტრის განცხადებით, ზურაბ ქურციკი ჯაშუშური საქმინაობისთვის არ იყენებდა არც „ეფროსის ფორტსაჯენტოს“ და არც ერთ სხვა ორგანიზაციას, რომლისთვისაც მოქმედებდა. ამის შესახებ შერაბიშვილმა, „რობიტორის“ ცნობით, უცხოური საინფორმაციო საშუალებების წარმომადგენლებთან შეხვედრაზე განაცხადა.

ამ შეხვედრის შემდეგ ზოგი რამ კი უფრო ბუნდობლივად გახდა და კითხვებმა უფრო იძრავლა:

მიუწვდომლად თუ ხელი დაკავებულეს საიდუმლო ინფორმაციებზე არ

„კონფიდენციალურ ღრინსიბობათა განრიგზე“ თუ ის საიდუმლო იყო, ვისგან და როგორ უნდა ჩავარდნობდით მით ხელში?

თუ უცხო ქვეყნის სპეცსამსახურის საფარი ორგანიზაციის ჩვენი კონტრდაზვერვის მიერ ინდენტოფიცირებული, ანუ დადგენილი იყო, როგორც „ჯაშუშური ქსელი“, რატომ არ მოხდა მისი განხილვობა და „იმ“ ჯაშუშების აღფრთხილება?

თუ არსებობდა ოპერატიული ინფორმაცია, რატომ არ მოხდა ამჟამად დაკავებული ფორტორბიტორების ოპოდიანე ინფორმირება იმის შესახებ, რომ მათ უცხო ქვეყნის „ჯაშუშური ქსელის“ ჰქონდათ საქმე?

ვანო შერაბიშვილის განცხადებით, არსებობს მტკიცებულება, რომ 2004 წელს ზურაბ ქურციკი მობილური ტელეფონით ესაუბრებოდა გრუ-ს აგენტებს: 24-ჯერ – სერგეი ოკროკოვს, 13-ჯერ – ანატოლი სინიფინს. ამასთან, მინისტრის განცხადებით, ეს სატელეფონო საუბრები ჩაწერილი არ არის და მათი შინაარსი გამომკვებამ არ იცის. მინისტრის თქმით, ქურციკი მდამინაცემ სატელეფონო ნომერს იყენებდა, რომლითაც დაკავებამდე სარგებლობდა. 2004 წელს ეს ნომერი მის სახელზე ვაგონირებული არ იყო, ქურციკის იმ მობილურით ვაგონირებული იყო. 2004 წლის შემდეგ ზურაბ ქურციკი მდამინაცემ რეჟიმში შეიხდა ოკროკოვს და სინიფინს, მათ შორის – საქართველოს ფორტებს გაუთავც. ვანო შერაბიშვილის განცხადებით, ამის პარალელურად ქურციკი გრუ-სთან ორი სხვა შუამავლის მეშვეობით ურთიერთობდა.

ამ შუამავლების ვინაობა მოწმდება და სასამართლო პროცესზე გახდება საჯარიმო. შერაბიშვილის თქმით, პრეზიდენტობის პირადი ფორტორაფე ირაკლი გელენიძე ასევე გრუ-ს აგენტო იყო, თმცა მისი ვადამირება გრუ-მ ქურციკისთვის დამოუკიდებლად მოახერხა. რაც შეეხება ვიორგი აბდლაძეს, გრუ-სთან მის უშუალო კავშირზე მინისტრმა არ მიუთითა და განაცხადა, რომ „პირველ რიგში, ხელისუფლების ინტერესი მათი დასაცვა არა, სხვა, უფრო დიდ ჯაშუშური ქსელზე გასულა“. დაკავებულებით მართლაც შეგნებულად „ჯაშუშობდნენ“, მათი დამატობების ნაცვლად ხომ შეიძლებოდა „ოპერატიული თამაში“ დაკვეწო ჩვენს მოწინააღმდეგეებსა და დაკვევლებს, რა სახის საიდუმლო ინფორმაცია ინტერესებს მას და ამის

შემდეგ ჩვენი ქვეყნისთვის სასარგებლო დენინფორმაცია მიგვეწოდება? ამით ხომ არასაბრველ სკანდალსაც ავიცილებით (რა სატრამაზობა პრეზიდენტის აპარატში წლების მანძილზე ჯაშუშები მოქმედებდა და ჩვენ ზოთი წლის შემდეგ ვაგონირებთ?) და რეალურ საქმესაც ვაკეთებდა ჩვენი კონტრდაზვერვა.

13 ივლისს ჟურნალისტებთან შეხვედრაზე შს მინისტრს უთქვამს, რომ გამოძიება შეეცდება, საქმე რაც შეიძლება პროფაფად, ერთ თვეში სასამართლო პროცესამდე მიიყვანოს. საგარეულოდ, საჯარიო სასამართლო პროცესი მხოლოდ 10-ათი იქნება დახურული. „დარწმუნებული ვარ, ნახეთ, რა სერიოზულია ეს საქმე და მყარია მტკიცებულებები. დარწმუნებული ვარ, სასამართლო პროცესის შემდეგ არც ერთი კითხვა არ დარჩება უპასუხოდ“.

ეს ფაქტი უშუალოდ გახდა საერთაშორისო მასმედიისა და სხვადასხვა ქვეყნების წარმომადგენლების განსჯის საგანი. შს-ის სატელეფონო დეპარტამენტის წარმომადგენელმა ვიქტორია ნულანდმა 8 ივლისს გამართულ პრესკონფერენციაზე განაცხადა: „ამ საკითხზე საქართველოს ხელისუფლებასაც იმევე ვერგვით, რასაც მთელ მსოფლიოში სხვა ხელისუფლებებს: ვლით თვისუფლად, სამართლად და გამჭვირვალად გამოძიება“. ამ ეტაპზე ინფორმაციის სიმძირის გამო „არსენალის“ მკითხველს მხოლოდ არსებული ფაქტები ვაგონობთ, ხოლო მომხდარის ღრმა ანალიზსა და შეფასებებს შემდეგ ვაგონებთ ერთი შეიძლება უკვე ითქვას: მოვლენები როგორც უნდა განვითარდეს, ჩვენს ქვეყანას სასიყვობის არათერს მოუტანს.

P.S. ჟურნალის ეს ნომერი მზად იყო დასაბეჭდვად, როდესაც პროკურატურამ ვაგონრეა ერთ-ერთი ბრალდებულის – ვიორგი აბდლაძის ჩვენების ვიდეოსიუჟეტი. აბდლაძემ აღიარა, რომ რუსეთის სპეცსამსახურის წინააღმდეგობის თანამშრომლობას ათავსებდა წლის წინ მოაწერა ხელი, როდესაც ცხინვალთან დააკავეს და ოჯახის წევრებს ლიკვიდაციით დაემუქრნენ, თუ არა იტვობდა. მიუხედავად აღიარებითი ჩვენებისა, ადვოკატები თვლან, რომ ბრალდებულზე ფსიქოლოგიური ზეწოლა მოახდინეს სასურველი ჩვენების მისაღებად.

ბასიკ ალადაშვილი
ესპარტი ვროვნული
უსაფრთხოების საკითხებში,
უშმშრობის გაგამდგარი პოლკოვნიკი

კომპიუტერული პროგრამები თუ თანამედროვე კიბერიაზა

2010 წელს ზიანის მომტანი კომპიუტერული პროგრამების შორის ჰქონდა დიდი გამოხმაურება ე.წ. Worm – Win-32/Stuxnet-ს. Worm-ი არის ზიანის მომტანი პროგრამული უზრუნველყოფის ერთ-ერთი სახეობა, რომელსაც გლობალურ და ლოკალურ კომპიუტერულ ქსელებში დამოუკიდებლად გავრცელება შეუძლია.

კომპიუტერულმა ვირუსმა Stuxnet-მა შეცვალა მრავალი ქვეყნის დამოკიდებულება საკუთარ კიბერუსაფრთხოებაზე და დააფიქრა, თუ რამდენადა დაცული კიბერსფეროე მსგავსი კიბერშეტევებისგან.

აღრეც კიბერდანაშაულებანი ბრძოლა კიბერსფეროს უსაფრთხოების დაცვის პრიორიტეტული მიმართულება იყო, მაგრამ კიბერტერორიზმის გააქტიურებამ და მისგან მომდინარე საფრთხეთა მომატებამ კიბერუსაფრთხოებისადმი მიდგომა ახალ ეტაპზე გადაიყვანა. თანამედროვე პირობებში, აშკარა თუ ფარული სახით წარმოებულ კონფლიქტებში სამხედრო დანიშნულებით კიბერსაშუალებათა განხორციელება გამოყენებამ და მისგან გამომწვეულმა დანაკარგმა განსაზღვრა მისი წამყვანი როლი ეროვნულ უსაფრთხოებაში.

აღნიშნული ვირუსი ძირითად საწარმოების სისტემათა მწკობრიდან გამოყვანისთვის არის გამიზნული, კერძოდ, მისი დანიშნულება საწარმოო პროცესების ელექტრონული მართვის სისტემა Simatic WinCC SCADA-ში შედევვა.

მსგავსი სისტემები ფართოდ ვა-

მოიყენება ნავთობმომწოდებელ და გადამამუშავებელ საწარმოებში, ელექტროსადგურებში, კავშირის მსხვილ სისტემებში, აერობორტებში, გემებსა და სამხედრო ობიექტებზე.

ირანის ბირთვული ობიექტების ვირუსით დანიფიცირების შესახებ ზოგადი ინფორმაცია 2010 წლის სექტემბერში გახდა ცნობილი. კიბერშეტევების სამიზნედ იქცა კომპანია Siemens-ის საწარმოო პროცესების მართვის სისტემები. ამ მართვის სისტემებით „სიმენსი“ ირანის ერთხანს ამარაგებდა.

ვირუსის კოდი ერთ-ერთმა პირველმა ინფორმაციული ტექნოლოგიების გერმანელმა სპეციალისტმა რაფელ ლანგვოფენცმა გააანალიზა. მისი თქმით, ირანის ბირთვულ ობიექტებზე კომპიუტერულმა ვირუსმა „სტუხნეტმა“ შეადგინა და ბირთვული პროგრამა ორი წლით უკან დასწია. ვირუსმა ირანის ისეთი ზიანი მიყენა, რომლის მიღწევა სამხედრო საშუალებებით ძნელი წარმოსადგენი იყო და ამასთან, კიბერსაშუალებებით მიტანილი იერიშს არც მსხვერპლი მოჰყოლია. ლანგვოფენცმა „სტუხნეტის“ გამოყენების ეფექტრობა სრულფასოვან სამხედრო ოპერაციას შეადარა.

2010 წლის 22 დეკემბერს ამერიკის შეცნიერებისა და საერთაშორისო უსაფრთხოების ინსტიტუტის გამოსცემულ ანგარიშში ანალიტიკური ცენტრის ექსპერტებმა თავი მოუყვარეს კომპიუტერული ზიანის მომტანი პროგრამული უზრუნველყოფის „სტუხნეტის“ შესახებ არსებულ ინფორმაციას.

ანგარიშის მიხედვით, 2009-დან 2010 წლამდე ირანელმა სპეციალისტებმა ნათანის ურანის გამამიდრებელ ქარხანა FEP-ში 1000-მდე IR-1 ცენტროფუგა შეცვალეს. ცენტროფუგები გამოიყენება ტექნოლოგიურ პროცესში, სადაც ურანის ცალკული იზოტოპის დაგროვება მიმდინარეობს.

ირანული ცენტროფუგები მწყობრიდან აღრეც გამოდიოდა, მაგრამ ასეთი ერთდროული მასშტაბური დაზიანება მხოლოდ კომპიუტერული ვირუს „სტუხნეტს“ თუ შეუძლო გამოუწევია.

ირანმა ნათანის ქარხანაში ცენტროფუგების დაზიანების მიხედვით, ინფორმაციული განცხადება არ გააკეთა, მაგრამ პრეზიდენტმა მაჰმად აჰმადინეფადმა ბირთვულ პროგრამაზე კიბერშეტევების სინამდვილე დაადასტურა.

უცნობია, „სტუხნეტმა“ ირანის ბირთვული პროგრამის მთავარ საწარმოებზე — ნათანის ურანის გამამიდრების ქარხანასა და ბუშერის ატომურ რეაქტორზე ნამდვილად განახორციელა კიბერშეტევები თუ არა. თუცა „სტუხნეტის“ ვირუსით დანიფიცირების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ირანში გამოვლინდა და საერთო ინფიცირებული კომპიუტერების 52% შეადგინა.

„სტუხნეტის“ შესწავლამ აჩვენა, რომ ვირუსი სისტემაში შესაღწევად იყენებდა მანამდე უცნობი ე.წ. „ნულიური დღის“ ოთხ მეთოდს.

ნულიური დღე (0 day — zero day) ანტივირუსული პროგრამული უზრუნველყოფის ინდუსტრიაში დამკვიდრებული ტერმინია და ნიშნავს სისტემაში შეღწევის ისეთ მეთოდებსა და საშუ-

ლებებს, რომელიც მანამდე უცნობი იყო და მისგან დაცვის შეკანონების კონსერვოს. ყოველი კიბერშეტევა კონკრეტული პროგრამული უზრუნველყოფის მიმართ ხორციელდება და ვირუსის დანიშნულება ოპერაციულ სისტემებისა და მისი ცალკეული პროგრამების დაზიანებაა.

ამ შეთოდების აღმოჩენითა და სისტემაში შეღწევის შესაბამის საშუალებაში შექმნილ პაკეტში არიან დაკავშირებული და კიბერშეტევებს პროგრამულ უზრუნველყოფაში „სისუსტეთა“ გამოვლენიდან პირველყოფი (ნულიდან) დღეს იწყებენ.

შეტევით ამგვარი ხასიათი განპირობებულია იმით, რომ სანამ პროგრამული უზრუნველყოფის მწარმოებელი შეტევებს, შექმნის და გაავრცელებს დაცვის საშუალებებს, მანამდე მოხდის ამ „სისუსტეთა“ დანაშაულებრივი მიზანი გამოყენება. შეტევების დღეს „ნულიდან“ ეწოდება იმით, რომ კომპიუტერულ სისტემაში აივლა 0-დან იწყება.

ვირუსის ანალიზიდან გამომდინარე, კიბერშეტევები ხდება ლოგიკური კონტროლებების დონეზე. ლოგიკური კონტროლებები ეწოდება დაპროგრამებად მიწოდების დონეზე, რომლებიც სხვადასხვა ავტომატიზებული პროცესს მართავენ. ლოგიკური კონტროლები კომპიუტერული მართვის დამოუკიდებელი „აპარატია“ და მუშაობისას ადამიანისგან მართავს არ საჭიროებს.

ვირუსის კოდის ანალიზისას გამოვლინდა, რომ „სტუზნეტი“ გავრცელებისთვის ინტერნეტურსერვისით არ საკავებლობდა და მისი გავრცელება კომპიუტერულ ქსელთან ფიზიკური წყობის საშუალებით ხდებოდა.

დანიშნული კომპიუტერითან სისტემათთან მუშაობისთვის ვირუსის ან მონოვირუსის (ფლეშის) მართვისას ვირუსი მათზე ჩაყრის დროს ავტომატურად გადაიოდება.

შემდეგ დანიშნული ვირუსი ბარათების ან მონოვირუსის (ფლეშის) საშუალებით ვირუსი სხვა კომპიუტერებში აღწევდა და მთელი სისტემების დანიშნულებას იწყებდა. ვირუსის მოქმედება სისტემის მხრიდან LNK/PIF ტიპის ფაილების და მუშაობის დროს იწყებოდა. დღეს ეს ვირუსი MS10-046-ის სახელით არის ცნობილი.

ნებისმიერი პროგრამის მუშაობა ოთხი ძირითადი საფეხურით კონტროლდება. ესენია: ექსისტიკა, ვირტუალიზაცია, პროაქტიური დაცვა და ე.წ. ევლადი (ფაეროლი). ამგვარად, პროგრამას გაშვებისას ანტივირუსი ამოწმებს და გაშვებული პროგრამის კოდს იმ ვირუსის კოდებთან ადარებს, რომლებიც თავის მონაცემთა ბაზაში აქვს. შემდეგ ანტივირუსი გააქტიურებს პროგრამას თავის ვირტუალურ გარემოში და აკვირდება პროგრამის აქტიურობას და მის გულენას სისტემაზე. მომდევნო ეტაპზე პროგრამის სისტემაში აქტიურდება, ხოლო ანტივირუსი დაბლოკავს და პროგრამის ევლადი საეჭვო აქტიურობაზე მომხმარებელს შესაბამის შეტყობინებას უგზავნის.

კონტროლის ბოლო საფეხურია ე.წ. კედლის (Firewall) გულა, როცა პროგრამა გლობალურ ქსელთან დაკავშირებას ცდილობს. Firewall-ი ინტერნეტთან კავშირს გარკვეული პროგრამისთვის აბლოკავს, თუ ამ პროგრამის გავზავნილი ინფორმაციული პაკეტები სისტემის მომხმარებლის განსაზღვრულ პარამეტრებსა და კონფიგურაციას არ ემთხვევა.

სისტემაში გააქტიურებული პროგრამების კონტროლის შემოღობისშუალედ საშუალებები მხოლოდ არასერტიფიცირებული პროგრამების მიმართ მოქმედებს. პროგრამის სერტიფიკატი კი წარმოადგენს სხვა პროგრამების მიერ კონკრეტული პროგრამის იდენ-

ტიფიცირებისთვის საჭირო უნიკალურ კოდს. სერტიფიცირებულ პროგრამებს სხვაგვარად ციფრულად ხელმოწერილ პროგრამებსაც უწოდებენ. ციფრული ხელმოწერა მოიცავს ინფორმაციას (რეკვიზიტებს) ციფრული ხელმოწერის გასაღების მფლობელზე, მის დანიშნულებაზე, გამოყენების სფეროზე (მამართლებლებაზე), სერტიფიკატის ცენტრზე და სხვ.

პროგრამის ნებისმიერი აქტიურობა, რომელსაც აქვს ციფრული ხელმოწერა (სერტიფიკატი), არ შეიძლება შეიზღუდოს არც ანტივირუსული და არც სხვა რაიმე სისტემის დამცველი საშუალებებით. ასეთი პროგრამები სისტემაში მოხვედრისთანავე „თავისუფალია“ და შეუძლია სისტემას თუ ქსელში ნებისმიერი მოქმედებები შესარულოს. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ციფრული ხელმოწერა ელექტრონული დოკუმენტის თუ პროგრამის პირველად სახესთან უცვლელობას ადასტურებს და ნამდვილობა სერტიფიკატის საფუძველზე აქვს მინიჭებული.

„სტუზნეტი“ იყენებდა Realtek-ისა და Micron-ის გამოშვებულ ორ ნამდვილ სერტიფიკატს, რომელთა გამოყენებაც ვირუსს საშუალება აძლევდა ხანგრძლივად ფრულად ყოფილიყო და ანტივირუსული პროგრამების მიმართ მოქმედებას ვერ ახერხებდა.

გურადდება იქცევს ვირუსის კოდის 500-ჯობლივითაინი მოცულობას, რომელიც 15 ათასი სტრინჯისაგან შედგება. „სტუზნეტი“ დაწერილია Assembler, C და C++ დაპროგრამების ენებზე.

ექსპერტთა დასკვნით, Win32/Stuxnet-ი შექმნა მაღალკვალიფიციურმა სპეციალისტმა ჯგუფმა, რომელიც თანამდროულ ინფორმაციული უსფეროების საშუალებების სისუსტეებზე კომპლექსურ ცოდნას ფლობს.

ვირუსი შექმნილია ისე, რომ იდენიფიკაციის უნარი რჩება. გავრცელებისთვის კი იყენებს რამდენიმე ისეთ მეთოდს, რომლებიც ვირუსის გამოყენებას დისტანციური მართვის უწყობებსა და პრევილენციას ანიჭებდნენ.

კიბერუსაფრთხოების ზოგიერთი ექსპერტის აზრით, „სტუზნეტი“ არის კიბერარაღის პროტოტიპი, რომელმაც უსაშუალოდ მსოფლიოში შეიარაღების ახალი შეჯიბრება გამოიწვიოს, მაგრამ ამჯერად შეიარაღების არსენალში მხოლოდ კიბერუსაშუალებები შეეა.

„ლიგა“
სამკვრნალო გაპროტიანება

სმსოკატოლოგია

- ერეკციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ყველა სახის სქესუალური დარღვევის მკურნალობა
- სქესუალური წარმატებლობის მოლოდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

www.league.ge

უკანასკნელ წლებში მსოფლიო

სხვადასხვა ქვეყნის შეიარაღებაში უბილოტო საფრენი აპარატები სულ უფრო მყარად იკიდებენ ფეხს. სამხედროები ამ ტიპის ავიაციას საკმაოდ იაფ იარაღად და საპაერო დაზვერვის საწარმოებელ ფეჟეტურ საშუალებად მიიჩნევენ.

ჩინეთი და უპილოტო ავიაცია

ეს ფოტო ახალი ჩინური ამოუცნობი უპილოტოსთვის, საგამოცდო აეროდრომზეა გადაღებული. შთაბეჭდილი იქნის მიუხედავად, ნაკლებსაგარაუდოა, რომ მან ამერიკულ Global Hawk-ს კონკურენცია გაუწიოს

უპილოტო საფრენი აპარატების შექმნა-შექმნაზე გამოყოფილი თანხების ოდენობას, მსოფლიო ავიაკოსმოსურ მრეწველობაში ყველაზე დინამიკურად მზარდი მიჩნეული აქვს. 2011 წლის მსოფლიო ბაზრის ანალიზის თანახმად, მომდევნო ათი წელი ამ ტიპის საავიაციო ტექნიკაზე გამოყოფილი თანხები გაორმაგდება და 94 მლრდ დოლარს მიაღწევს.

ბოლო დროს მსოფლიოში არც ერთი ქვეყანა არ მუშაობს უპილოტო ავიაციაზე ისე ინტენსიურად, როგორც ჩინეთი. პირველად სამამულო წარმოების უპილოტო საფრენი აპარატის მაკეტი ჩინელებმა ჩუხუხაში გამართულ ავიაგამოფენაზე ხუთი წლის წინ წარმოადგინეს. დღეს უკვე ჩინეთის სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის მსხვილ მწარმოებელს საკუთარი კვლევითი ცენტრი აქვს მხოლოდ ერთი ფუნქციით — პერსპექტიული უპილოტო ავიაციის შექმნა.

უმეტეს შემთხვევაში მსგავსი საქმიანობა გასაიდუმლოებულია, მაგრამ გამოფენებზე წარმოდგენილი ჩინეთის უპილოტოა მზარდი რაოდენობა მხოლოდ ერთ რამეზე მიუთითებს — თანამედროვე მოდელების შექმნით ჩინეთი ამ სფეროში მსოფლიოს მოწინავე ფირმებთან პაექრობას ცდილობს. არ არის გამორიცხული, აზიის ეს სახელმწიფო ამ ტექნიკის ექსპორტსაც უმზინებდეს. დღეს უპილოტოებს სადაზვერვო დანიშნულებით ფართოდ იყენებენ, მაგრამ გამოყენებისათვის შეიარაღებული ამ აპარატის შექმნა საკმაოდ რთულია.

ისრაელი, რომელსაც უპილოტო საფრენი აპარატების წარმოებაში მსოფლიოში აშშ-ის შემდეგ მეორე პოზიცია უკავია, აქტიურად მუშაობს მათ შეიარაღებაზეც, მაგრამ მისი ამ საქმიანობის შესახებ არც ისე ბევრია ცნობილი. წელს ინდოეთმა გაახმაურა ახალი ტიპის უპილოტო საფრენი აპარატზე მუშაობის შესახებ ინფორმაცია. აპარატის ფრენის სიმაღლე 9000 მ იქნება, მაგრამ

აქტიური მართვადი რაკეტების გამოყენების შესაძლებლობაზე გაკეთდა. დამრტყმელი უპილოტო „სკატი“ რუსეთმა რამდენიმე წლის წინ წარმოადგინა, თუმცა უცნობია რამდენად გასცდა საშუალო პროცესი მაკეტის შექმნას.

ჩუხუხაში გამართულ უკანასკნელ ავიაკონფერენციაზე, რომელიც ჩინური საავიაციო მრეწველობის წლის მთავარი მოვლენაა, განსაკუთრებული ინტერესი იქნა, რეაქტიულიდრავიანმა უპილოტომ მიიქცია. ერთი შეუქვლით აპარატია, რომლის ბორტზეც წარწერა WJ-600 იყო დატანილი, ფრთისან რაკეტას უფრო ჰგავდა. მაგრამ მთავარი ის იყო, რომ მაკეტის პილონებზე რაკეტები იყო ჩამოკიდებული.

მაკურობებს მონიტორებზე ამ პერსპექტიული უპილოტოს შესაძლებლობების ხილვა შეეძლოთ. ვიდეოჩანაწერზე ნათლად ჩანდა, უპილოტო საფრენი აპარატმა როგორ აღმოაჩინა ერთ-ერთი კუნძულის მახლობლად თითქმის ამერიკული ავიამზიდი და ჩინეთის ტყე

რტორიაზე საკომანდო პუნქტს მონაცემები გადასცა. ექიდან კი ავიამშხიდის „შესახვედრად“ ფროსანი რაკეტები მუშაობდა. სხვათა შორის, WJ-600-დამ მძღველი სივანლის რტრანსლდირებისთვის ჩინელები რუსეთში შუქმნილ შირი რადიოლოკაციური აღმოჩენის აეროსტატებს იყენებენ. გარკვეულწილად ეს მეთოდი უფრო პრაქტიკულია, ვიდრე ის, რომელსაც ამერიკელები თანამზაზრების გამოყენებით „პრედატორებსა“ და „რაიერებსზე“ იყენებენ.

აზიის ამ უდიდეს სახელმწიფოს უფრო შორს მიმავალი გვემა აქვს. 2006 წელს გაეროცვლდა ცნობა, რომ ჩინეთი ფრენის დიდი სიმაღლისა და დისტანციის მქონე ახალ უპილოტო საფრენ აპარატზე მუშაობს. სწორედ მაშინ კომპანია Chengdu Aircraft Corporation-მა თავისი პირმშის პირველი ფოტო გამოაქვეყნა. აპარატი, რომელსაც ჩინელებმა Xianlong- („მფრინავი დრაკონი“) შუარქვეს, ძრავის განლაგებით, ფრთებისა და ფიუნელაჟის გარე მიზანულოებით ამერიკულ Global Hawk-ს ჰგავს, როგორც ცნობილია, ჰაერში ახალი ჩინური უპილოტო აპარატი პირველად 2009 წლის დასაწყისში აფრინდა. უკვე მაშინ გაეროცვლდა ხმა, რომ ჩინეთმა მასში შუიძლება ნაკლებმუშნეადობის ტექნოლოგიები გამოიყენოს.

ცოტა ხანში მწარმოებელმა აპარატის შესახებ ინფორმაციას ნათელი მოჰყინეს. კერძოდ, „მფრინავი დრაკონის“ სიგრძე 14,3 მ-ს, ფრთის გაქანის კი 25 მ-ს შუადგენს. ფრენის დროს მას მაქსიმალური 750 კმ/სთ-ის ტოლი სიქარის განვითარება შუეძლია. მისი

წონა 7500 კგ-ს, სასარგებლო დატვირთვის წონა კი 650 კგ-ს შუესაბამება. თუ ჩინელებს დაუეჯერებოთ, ამ უპილოტოზე დაეყენებულ რადარს სამიხსენების აღმძონქან 550 კმ დისტანციამზე შუეძლია. თუშქანა ამევე დროს „მფრინავ დრაკონს“, რომლის ფრენის მანძილც 7000 მ-ით განისაზღვრება, არა აქვს თანამზაზრულე მართვის სისტემა.

შუადრებისთვის, ამერიკული Global Hawk-ის შუმიხევევაში (მოდიფიკაცია Block 20) 14,5 მ-ის სიგრძისა და 39,9 მ-ის ფრთის გაქანისას, მას 800 კმ/სთ-ის ტოლი სიქარის განვითარება შუეძლია. მისი ფრენის მანძილი 22780 კმ-ს შუადგენს და ჰაერში შუეყურებლივ 36 სთ შუეძლია ფიუნა. მისი ელექტრონული შუიავთის ჩამოთვლას აზრი არ აქვს, მხოლოდ იძიტომ, რომ უცნობია ჩინური „მფრინავი დრაკონის“ სადაზვერვო აპარატურის შესაძლებლობები და შუამდგენლობა.

2011 წლის აპრილში ინტერნეტში ახალი ჩინური უპილოტოს ფოტო დაიღო. ეიზუალურად წინამორბედი „მფრინავი დრაკონისგან“ ის რადიკალურად განსხეველება. მას შუამდგ მიდის დეკა ამ აპარატის წარმოშობაზე. ნაწილი მას „მფრინავი დრაკონის“ შუამდგომ მოდიფიკაციად, ნაწილი კი სრულიად ახალ, ნულიად შუქმნილ უპილოტოდ მიიჩნევენ.

ახალ უპილოტოს წერილი და დიდა წაგრძელების ფრთებზე საქმაოდ დიდი ზომის ფრთის ბოლოგანები აქვს დაეყენებული. მათი გამოყენებით მცირდება ფრთის კულის გველით ქვედა ზედაპირიდან ზედაზე ჰაერის გადა-

დინების ეფექტი. ეს ბოლოცეც ფრთის ზედა და ქვედა ნაწილებზე არსებული წნევათა სხვადასხვაობით არის განპირობებული. ამ დროს ფრთის ბოლოზე ჰაერის ნაკადის გროგალი წარმოიქმნება, რაც თავის მხრზე ინდუქციურ წინაღობას წარმოშობს. ამევე დროს ბოლოგანების გამოყენებით, ფრთის გაქანის შუანრუნებისას, მისი წაგრძელება იზრდება.

ფრთის ბოლოგანების გარდა, ახალ უპილოტოზე ჩინელებმა უარყოფითი ისრისებურობის სტაბილიზატორი გამოიყენეს და ბოლოებით ფრთისაღან შუაერთს. ამეკარ კონსტრუქციას „შერკული ფრთა“ ქწოდებენ. მიხნეულია, რომ მსევესი კონსტრუქციისას წინის გაუნრდეულად შესაძლებელი ხდება ფრთის ფართობის, ამწვეი ძალის და შესაბამისად, სასარგებლო დატვირთვის გაზრდა.

დასაველელი ექსპერტების ნაწილის აზრით, ამ უპილოტო საფრენ აპარატებს DF-21D-ს ტიპის ხომალდსაწინააღმდეგო ბალისტიკური რაკეტების დასამიხნებლად გამოიყენებენ. ზოგიერთი ცნობით, ამ კომპლექსის შუგუნის ბაზაში განთავსების შუმიხევევაში, ჩინეთი სამხრეთ-ჩინური ზღვის 70%-ის გაკონტროლებას შუძლებს, 30%-ზე კი პატრულირებას ჩინური ავიამშხიდეი განახორციელებენ.

როგორც ჩანს, ჩინეთი უპილოტოებისადმი ნამდვილად არ არის გულგრილი. დღეისთვის შუარარლებამი არსებული და პროექტირების სტადიაში მყოფი უპილოტო საფრენ აპარატთა ჯამური რაოდენობა 30-ს აღწევს.

ალექსანდრა აზამიძე

ფროსანი რაკეტის ბაზაზე შექმნილი დამრტყმელი უპილოტო საფრენი აპარატი WJ-600

„სახალხო ბრძოლის ფრონტი“

სირიული ბეროროვნების მამები

დასასრული. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N14

„სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ სტრუქტურა, ტაქტიკა, იდეოლოგია და თანამედროვე ამოცანები

„პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ კლასიკური შემარცხენი ორგანიზაციაა, თუმცა თითქმის სხვა მსგავსი დაჯგუფებისგან ერთი რამით განსხვავდება — მისი სტრუქტურა ნათესაურ პრინციპზეა აგებული. მისი წევრების უმრავლესობა ერთმანეთთან სისხლით ან ქორწინებით არის დაკავშირებული. რასაკვირველია, ეს ერთ-ერთი უტყუარი საშუალებაა იმისათვის, რომ ორგანიზაციაში ნდობა და ურთიერთგაბრანტირებული იყოს. „სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ ამ მხრეს სიკვდიურ მაღის მოვარგინებს.

ორგანიზაციის უმცირესი სტრუქ-

ტურული ერთეულია ე. წ. ოჯახი („ალილა“) — 5-6 წევრისაგან შემდგარი ჯგუფი, რომელსაც სათავეში უდგას ოჯახისთავი („არ-რაის ალა-ილა“); ოჯახები ერთმანეთთან ე. წ. საგვარეულოებში („ალ-კაბილა“), რომელთა ხელმძღვანელებსაც არაბულად ქწოდება „არ-რაის ალ-კაბილა“. შესაბამისად, რამდენიმე საგვარეულოს მეთაური ქმნის ე.წ. სახალხო წინააღმდეგობის კომიტეტს („ლოჯან ალ-მუკაუპა აშ-შაბაია“). დაუზუსტებელი მონაცემებით, პალესტინის, ლიბანის, ისრაელის მიერ ოკუპირებული გოლანის მაღლობების და იორდანის ტერიტორიაზე დღეს ორ ათეულამდე ამგვარი კომიტეტი მოქმედებს. სხვა შემარცხენი ორგანიზაციათა მსგავსად, „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტშიც“ წევრთა შორის კოორდინაცია გამოიკეთილი არ არის და ამიტომ უმაღლეს ლიდერსაც უბრალოდ მეთაურს, ანუ „არ-რაისს“ უწოდებენ.

როდესაც ლაპარაკია მთელი ორგანიზაციის ლიდერზე, მაშინ იხმარება დაზუსტებითი ტერმინი: „არ-რაის აჯ-ჯაბბა“.

„სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ უმაღლესი ლიდერი ორგანიზაციას ე.წ. „სახალხო წინააღმდეგობის უმაღლესი საბჭოს“ („ალ-მაჯლის ალ-მუკაუპა აშ-შაბაია“) მუშაობით. ესაა ერთგარი პარლამენტი, რომელშიც „სახალხო წინააღმდეგობის კომიტეტების“ და საგვარეულოების მეთაურები შედიან. როგორც წესი, უმაღლესი საბჭოს განხილვისა და დასტურების გარეშე, უმაღლესი ლიდერის გადაწყვეტილებას ძალა არა აქვს. „სახალხო ბრძოლის ფრონტში“ შეცარადაა დაცული წესი არჩევნების შესახებ — არ შეიძლება ერთი და იმავე პირის არჩევა მეთაურად ორჯერ ზედხიხედ და მეტიც; არც ერთსა და იმავე კომიტეტის წევრებს ირჩევენ მიყოლებით. „უმაღლესი მეთაური ხალხის ნების გამო-

ბატვლია, ხალხს ნების გამოხატვა კი ვეღვა ჩვენგანის მოვალეობაა“, — ასეთია „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ წევრთა აზრი როგორც ზემოთ თქვა, „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ არსებობდა სირიული ორგანიზაცია და ნათესაურ პრინციპებზეა აგებული. აქედან გამომდინარე, აქ არაუც მძიმეები, თუ წარმოშობით სირიელი ალაჟიტე არ არის, ან მამამსინც არ ჰყავს სირიელი. კიდევ ერთი პირობა, რომელსაც წევრობის კანდიდატი აუცილებლად უნდა აკმაყოფილებდეს, რასაკვირველია, იდეოლოგიის უკუაღიარება — ის არაბული სოციალისტის სწავლებას უნდა იზიარებდეს და ებრძოდეს მიმართ მკვეთრად უარყოფითად უნდა იყოს განწყობილი. ამასთან, უნდა ჰყავდეს ერთგული მეუღლე და კარგად აღზრდილი შვილები, რამდენადაც ეს უკანასკნელებიც ავტომატურად „სახალხო ფრონტის“ წევრებად ჩაითვლებიან და სიცოცხური მათთვის მსგავსი კანონი, რომელიც გამცემლობისათვის ვეღვას სიკვდილით ემუქვება, მათზეც გავრცელდება. სწორედ ამის გამოა, რომ „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ წევრების ზუსტ რაოდენობას ებრაული „მოსადიც“ კი ვერ ადგენს და თუ პირზე ეკვი აქვთ, რომ ხსენებული ორგანიზაციის წევრია, მის ოჯახსაც უთვალთვლებენ ან აკაეებენ ნიღბი.

„პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ ტაქტიკა პარტიზანულია. ამიტომაცაა, რომ ეს ორგანიზაცია იყენებს „ვალბე დროშის“ პრინციპს — მოქმედებს ფსევდონიმებით ან რომელიმე საქველმოქმედო ორგანიზაციის, მასმედიის საშუალების საფარს მიღმა და სასეკარაოზე გამოსვლას ვეღვანაირად ერთდები. როგორც წესი, „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ მებრძოლებს აკრძალული აქვთ თვითნებურად მოქმედება, თუ, რაღა თქმა უნდა, ინტეფადა (პალესტინაში ასე უწოდებენ ისრაელისადმი დაუმორჩილებლობის აქციებს) არ არის გამოცხადებული. გარდა ამისა, მშვიდობიანობის დროს მებრძოლებს არც პოლიციასთან დაპირისპირების უფლება აქვთ — ისინი შეუშინებულნი უნდა იყვნენ: „ჩანს ის, ვინც მკვდარია!“ — ასეთია „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ უმთავრესი დევიზი.

ტერორისტულ აქტებს ორგანიზაციის წევრები, ძირითადად, დამით ატარებენ და მათზე პასუხისმგებლობას კი მოვლენებით — აქოლუკის ჩაცხრობის შემდეგ იღებენ. „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ უფრო „პრივატული“ ტერაქტების მომხრეა, ვიდრე ფართომასშტაბიანისა. ამედროულად, ამ ორგანიზაციის ძირითად „ზეღობას“, როგორც მისი სახელწოდებიდანაც ჩანს, უფრო მასობრივი

არეულობების მოწყობა წარმოადგენს. ასეთ დროსაც „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ მებრძოლები საკმაოდ შეუშინებულად და ისიც — ხმისჩამწობიანი იარაღით მოქმედებენ. როგორც წესი, ისინი ვეღვლოვის ცდლობენ, რომ ტყვეები დაზოგონ, მტერს კი მაქსიმალური ზიანი მიაყვრონ.

„პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ უმთავრესი დევიზი საედრდენი არაბული სოციალისტობა, რაც თავის მხრე, ალაჟიტების მოძღვრებასთან არის გადახლართული.

სოციალისტური სწავლება „სახალხო ბრძოლის ფრონტში“ უფრო მაღლაკ ეტ დას, ვიდრე რელიგიური — ორგანიზაციის აქტივისტები, მართალია, მხოლოდ ალაჟიტებს ენდობიან, მაგრამ მიიწვევენ, რომ იბრძვიან ვეღვანაირად არაბისათვის, რწმენისა და შტედულების განუსხვავებლად. ალაჟიტ შიიტთა სწავლებიდან კი „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ მებრძოლები უსიტვოდ იზიარებენ შემდეგ პრინციპებს — სისხლით ნათესაობის შეუბღავებლობას (ალაჟიტებში, სხვა არაბთაგან განსხვავებით, ახლო ნათესაებზე არ ქორწინდებიან), საგვარეულოს, ოჯახის და მგობრების ერთგულებას. ისევე როგორც ალაჟიტურ რელიგიურ თემში, „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტშიც“ ოჯახურ-გვაროვნულ ერთგულებას დიდი ადგილი უკავია.

„პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ წევრები პრესკონფერენციაზე

„სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ ხანში შესული ქალებიც შედგრა იბრძვიან

„სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ დღეს სულ უფრო ცდილობს, საზოგადოებაში პოლიტიკურ პარტიად დამკვიდრებას და ამიტომაც მისი ლიდერები ამ განზრთი სერიოზულად მუშაობენ. დღევანდელი მონაცემებით, ორგანიზაციამ ძლიერდება პოლიტიკური ფრთა, რომელიც მკვლ, ძირითად სახელს ატარებს. თუმცა არსებობს ტერიორისტული ფრთაც, რომელიც ფსევდონიმით — „სახალხო წინააღმდეგობის კომიტეტები“ — უფროა ცნობილი. მიუხედავად ამისა, ორგანიზაციის საბოლოოდ გაყოფაზე ჯერჯერობით ლაპარაკი შედგებია.

**პრაგმატიზმი
საზოგადოებრივი,
დაფინანსების წყაროები
და პოლიტიკური
პარტიზმობა**

„პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ არსებითად სირიული ორგანიზაციაა და პირადად პრუსიულ ბაშირ ალ-ასადის კლანთან არის დაკავშირებული. მიუხედავად იმისა, რომ ებრაული სპეცსამსახურები, მათივე თქმით, ამის დასადასტურებლად დიდძალ ინფორმაციას ფლობენ, სირიის ხელისუფლება აცხადებს, რომ ორგანიზაციასთან კავშირი არა აქვს; „უბრალოდ, ჩვენც არაბები ვართ და პირადი შეხვედრებების დონეზე, გვესმის ჩვენი პალესტინელი თანამემამულეებისა“, — ასე განუცხადა ერთხელ ამ საკითხის კომენტარებისას სირიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ყურანლის ტრებს. ასე რომ, ოფიციალური დამასკო „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ ვე-

ლახე სერიოზული შესაძლო მხარდამჭერია.

„სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ საკუთარი რადიოარხი და გაზეთი აქვს და ორივე „სახალხო წინააღმდეგობა“ („ალ-მუკაუმა ამ-შაბაბი“) ჰქვია, თუმცა რადიოსადგურისა და რუქციის ადგილმდებარეობა, როგორც წესი, უცნობია. როგორც ვარაუდობენ, ერთი და მეორეც დამასკოს მახლობლად უნდა მდებარეობდეს. ინტერნეტში „სახალხო ბრძოლის ფრონტს“ საკუთარი ვებგვერდი არა აქვს, მაგრამ მისი აქტივისტები პროპაგანდის მიზნით სხვადასხვა პოპულარულ სოციალურ ქსელსა და პორტალს, მათ შორის „ფეისბუქსა“ და „იუთუბსაც“ იყენებენ. გარდა ამისა, მათ მიერ გადაღებული მასალები ხშირად „ალ-ჯაზირას“ ეთერშიც მოხვედრილა. უნდა ითქვას, რომ „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტს“ საკმაოდ მაღალი დონის ვიდეო და აუდიოპორტუგაციის წარმოება შეუძლია — საამისოდ მას პროფესიონალი კადრები და კარგი ბაზაც აქვს. ორგანიზაციის ლიდერები ლიბანსა და იორდანიაში ტელემარწვევლობის ლიცენზიის მისაძიებასც ცდილობდნენ, მაგრამ იმპორტის ზეწოლის გამო ეს ჯერ ვერ მოახერხეს.

დასუსტული და ებრაული სპეცსამსახურების ხელთ არსებული ინფორმაციით, „პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტი“, სირიის ხელისუფლების დახმარების გარდა, რეკრუტირებას საზღვარებს — ორგანიზაციის აქტივისტები პალესტინურ მცირე ბიზნესსა და აღმოსავლურ ბაზრებს აკონტროლებენ, როგორც იორდანის დასავლეთ ნაპირზე, ისე ლაზის სექტორში;

ებრაული გაზეთი „პარტი“ კი 2010 წელს იმასაც აღნიშნავდა, რომ პალესტინის ბაზრები „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ სამხედრო ბაზებად შეიძლება ჩაითვალოს. იქ იმდენი ფული ტრიალებს, რომ ტერიორისტები არაფერს უჩივიან და არც პოლიციელებს ეჩხიბებიან თვალში, უხმაუროდ აკეთებენ საქმეებს და პალესტინელთა შორის მომდურვიც არაფერს ჰკუთნიან.

„პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ ამჟამინდელი პარტიზმული მმართველი „ფათიჰ“ ვახლეუ, თმცა უნდა ითქვას ისიც, რომ „სახალხო ბრძოლის ფრონტი“ „ჰამასთანაც“ საკმაოდ კარგი ურთიერთობა აქვს. შეიძლება ისიც ითქვას, რომ „ფათიჰსა“ და „ჰამასს“ შორის სწორედ ხსენებული ორგანიზაცია აკავრებს საქმეებს, რაც მას, სხვათა შორის, ორივე მხრის თვალში ცენსა და აქტივობებს მატებს.

**„პალესტინის სახალხო
ბრძოლის ფრონტის“
მიერ ორგანიზაციული
ხმაურისათვის
(2000-2009 წწ.)**

2000 წლის 20 ნოემბერი — ორგანიზაციის აქტივისტებმა ისრაელის ტერიტორიაზე სოფელ ყურ-დარიმთან ააფეთქეს ადგილობრივი სკოლის კუთვნილი ავტობუსი, რომელსაც მოსწლელები გადასყვამდნენ. დაიღუპა 2 და დაშავდა 5 მოსწლეუ;

2001 წლის 28-29 აპრილი და 7 მაისი — ორგანიზაციის აქტივისტები თვის დაესხნენ ნეცერ პაზანისა და აცორის კიბუცებზე (ორივე ლაზის სექტორში) და ასევე — სოფელ ყურ-დარიმზე დაიღუპა და დაშავდა 12 კაცი;

2002 წლის 14 თებერვალი — „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ მებრძოლები იორდანის დასავლეთ ნაპირზე ისრაელის არმიის პიკეტებს დაესხნენ თვის და იმსხვერპლებს 5 სახმედრო. ასეთვე თავდასხმა ორივე თვის შემდეგ ააფეთქდა და 2 მშვიდობიანი ებრაელი მოსახლე (ე.წ. „კიბუცნიკი“) დაიღუპა;

2004 წლის 2 მაისი — ნეცერის უდაბნოს კიბუც კისლეფში ორგანიზაციის ორმა აქტივისტმა დაზოც მშვიდობიანი ებრაელი მოსახლეები; 5 თვის ფეხმძიმე პალი პარტული და მისი ორი მცირეწლოვანი ქალიშვილი. შემდგომში „სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ ერთად აღ ტერაქტზე მასხმისებულთან „ისლამურმა ფიდაიმა“ აიღო და განაცხადა, რომ პალი

„სახალხო წინააღმდეგობის“
პეტია ღაზაშვილი

პატრული და მისი ქალიშვილები ადრე
გზავნილი ჯარისკაცების მიერ მოკლულ
პალესტინელების სისხლის ალების
მიზნით დახიციეს;

2005 წლის 13 იანვარი — ღაზის
ახლოს, ერთ-ერთ ებრაულ კიბუცში,
„სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ მებრძოლებმა
მძევლად აიყვანეს სკოლის
მწავლებელი და სანაცვლოდ პალესტინელებს
პოლიტპატიმრების გათავისუფლება
მოითხოვეს. ისრაელის არმიამ იმავე

დღეს დაიწყო სპეცოპერაცია, დაიღუპნენ
3 ტერორისტი და 2 მძევალი;

2008 წლის 4 თებერვალი — ორ-
დანეს დასავლეთ სანაპიროზე „სახალ-
ხო ბრძოლის ფრონტის“ მებრძოლებმა
ქ. რამალას ახლოს ებრაული სასწრაფო
დახმარების მანქანა ააფეთქეს. და-
იღუპა მანქანაში 6 კაცი;

2008 წლის 4 მარტი — გოლანის
მაღლობებზე დრუზების (ეთიორული-
გიური ჯგუფი ისრაელში) ერთ-ერთ

სოფელში „პალესტინის სახალხო
ფრონტის“ აქტივისტებმა ააფეთქეს
წყალსადენი, რომლითაც სამი სოფე-
ლი სარგებლობდა. ეს გაკეთდა იმის
გამო, რომ გოლანელმა დრუზებმა ის-
რაელის ზღლისუფლებას მოქალაქე-
ობის მინიჭების თხოვნით მიმართეს;

2009 წლის 28 სექტემბერი — „პა-
ლესტინის სახალხო ფრონტმა“ ორ-
წლიანი მორატორიუმი გამოაცხადა;

მისილ ლაბაკამ

„პალესტინის სახალხო ბრძოლის ფრონტის“ მიერ მოწყობილი ტერაქტის ადგილზე ებრაული პოლიცია და არმია მუშაობს

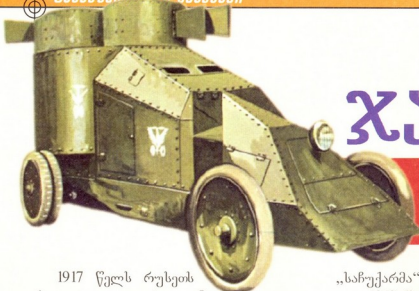

საჰაერო ძალები

Lynx IMI LAR

რუსული ჯავახანია

მეორე მსოფლიო ომის პერიოდის ნიშნული ავიატორების ბრძოლა

1917 წელს რუსეთის რევოლუციით ტალღამ გადაარა, რასაც სამოქალაქო ომი მოჰყვა და ბოლშევიკებთან მებრძოლ შიდა ძალებს სხვა ქვეყნები შეუერთდნენ.

1918 წლის შემოდგომაზე საფრანგეთის არმიის 303-ე მეთიერზე საარტილერიო პოლკის მე-3 სეკუნის 20 ტანკი „რენო“ FT-17 რუმინეთის ფრონტის დასახმარებლად საბერძნეთში გადმოიტვირთა, მაგრამ რუსეთში ვითარების გართულების გამო ფრანგები 12 დეკემბერს ქალაქ ოდესაში აღმოჩნდნენ.

1919 წლის 18 მარტს ოდესის მახლობლად რკინიგზის სადგურ ბერეზოვსკისთან ბრძოლაში წითლებს ალფად სხვადასხვა ტექნიკასთან ერთად 4 „რენო“ დარჩა.

მოსკოვში ბოლშევიკური რევოლუციის მეთაურის ლენინის სახელზე ერთ „რენო“ ბარათის თანხლებით გაიგზავნა, სადაც წითლარმიელები სწავრდნენ, რომ ტანკი პროლეტარიატის რევოლუციის ძალას განასახიერებდა.

„სახეგრამა“ ინტერესი გამოიწვია და 1919 წლის ზაფხულში ქალაქ ნიჟნი-ნოვგოროდის ქარხანა „კრასნოე სირმიოვის“ „რენო“ FT-17-ის მიხედვით ტანკების დამზადება დაეკავა.

პროექტი და ნახაზები სამ თვეში მომზადდა და წითელ არმიას 1920-21 წლებში 15 „რუსი რენო“ გადაეცა. თითოეული საკუთარი სახელით მიინათა, ხოლო პირველს კი გამოჩრეულად „ბორუც ზ სვიობოდუ ტოვარინში ლენინი“ ჯწოდა.

ინგლის-საფრანგეთის სამხედრო დახმარების წყალობით ბევრად მეტი ტანკი ბოლშევიკებთან მებრძოლ თიერ გენერლებს ჰყვდათ ვენერალ დენიკინს 57 ტანკი, გენერალ ოუდენჩის — 8, გენერალ შილერს კი ათიდე ტანკი ჰყვდა... და ა.შ.

რუსეთის სამხრეთში გენერალ დენიკინის მოხალისეთა არმიას იარაღსა და საბრძოლო მასალებს ბრიტანეთი აწვდიდა. სამხედრო ტვირთი გემებით შედიოდა და მისი ერთი ნაწილი ბათუმში ინახებოდა.

ბრიტანული ტანკების პირველი პარტია — 6 მძიმე MkV და ამდენივე საშუალო Mk A Whippet-ი გემება ბათუმში 1919 წლის 13 აპრილს შეიტანეს. ჯავახანიათა ინტერესი ქართულ სამხედროებშიც გამოიწვია და მოხალისეთა არმიის კაპიტანმა ზოლოტაროვმა 4 მილიონი მანეთის სანაცვლოდ 2 ტანკი MkV სატვირთო ავტომანქანის 4 საბურავთან ერთად ბათუმში დატოვა.

ბრძოლებში თითქმის არბიებდა ტანკების ნაწილი დაკარგეს და 1920 წლის დასაწყისში წითელ არმიამ ნაალაფარი ტექნიკით სატანკო ავტოჯავახანიათა რაზმების ფორმირება დაიწყო. იმავე წლის ნოემბრისთვის 6 რაზმის ჩამოყალიბება დასრულდა, თითოეული 3-4 ტანკს ითვლიდა.

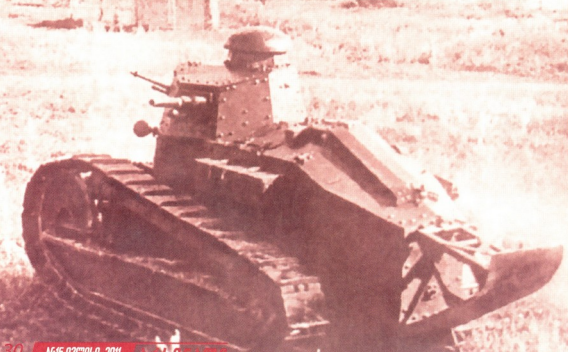
1921 წლის თებერვალში საქართველოში ბოლშევიკების მე-11 წითელი არმია შემოიჭრა, რომლის შემადგენლობაში მე-2 სატანკო (4 ტანკი MkV) და 55-ე ავტოჯავახანია რაზმები (4 ჯავახანია-ტომილი) შედიოდა.

24 თებერვალს თბილისზე მეორე შეტევისას მე-2 რაზმის სამი ტანკი (B-5, B-9 და „კი ჩიომ დელი“) ნათილელის მხრიდან შემოსულმა შეეცადნენ. „კი ჩიომ დელი“ ეკიპაჟმა მართვას თავი ვერ გაართვა და ოცმეტრიან ხეში ჩაიჩხა.

1918-22 წლებში ბოლშევიკებმა სამოქალაქო და დამპყრობით ომებში ყველა შიდა თუ გარე მოწინააღმდეგე დამარცხეს, მიუხედავად ამისა, წითელი არმია ტექნიკური აღჭურვილობით მოწინავე ევროპული ქვეყნებისა და აშშ-ის არმიებს გაიცვლებით ჩამორჩებოდა.

1927 წელს წითელი არმიის განკარგულებაში არსებული ერთადერთი სატანკო პოლკი იმ დროისათვის მოძველებული ნაალაფარი ტანკებით (45 Mk-V, 12 Mk A და 33 FT-17) იყო დაკომპლექტებული. ახალ ტექნიკაზე გადასვლას კი ტანკების პროექტირების გამოუვლდობასთან ერთად ჩამორჩენილი სამრეწველო ბაზა და საბროექტი

„რუსი რენო“: მასა — 7 ტონა, ეკიპაჟი — 2 კაცი, ჯავახანია — 8-16 მმ, კარბურატორიანი ძრავა — 34ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 8,5 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 60 კმ, შეიარაღება — 37 მმ-იანი ქვემეხი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრეშევი

ბურობის არარსებობაც აფერხებდა. ტანკმშენებლობის განვითარებისთვის 1923 წელს სამხედრო მრეწველობის მთავარ სამმართველოსთან შეიქმნა მოსკოვ-სატანკო ბიურო, რომელიც ჯავშანტექნიკასთან დაკავშირებულ პროექტებს განიხილავდა.

მაგრამ ეს საკმარისად არ ჩაითვალა და ნაალაფარი ტანკების შესასწავლად 1924 წლის სექტემბერში ტანკმშენებლობის სპეციალური კომისია ჩამოყალიბდა.

შემდგომი ნაბიჯი 1926 წლის 2 ივნისს გაკეთდა, როცა სამ წელიწადზე გათვლილი ტანკმშენებლობის განვითარების პროგრამა დამტკიცდა.

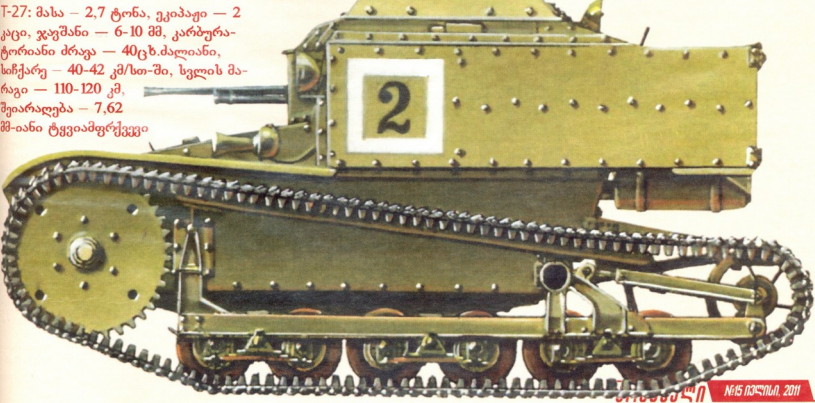
ქვეყნის ეკონომიკურ შესაძლებლობათა გათვალისწინებით კომისიამ 1926 წელს ქვეითთა მხარდამჭერი პატარა ტანკის ტექნიკურ-ტაქტიკური მოთხოვნები მოამზადა.

ფრანგული FT-17-ისა და მისი იტალიური ვერსიის (Fiat 3000)-ის საფუძველზე შექმნილ საბჭოთა საცდელ T-16-ს „რენოსიან“ დიდი მსგავსება ჰქონდა, მაგრამ გაუმჯობესებული კომპონენტების ხარჯზე მასის შემცირებისა და ძვრადობის გაუმჯობესება მოხერხდა.

გამოცდაზე ტანკის ხარვეზები გამოვლინდა. განსაკუთრებულად ბუერი მუნიშვნა ძრავა-სავალი ნაწილის მიმართ გამოითქვა.

ტექნიკური ხარვეზები მომდევნო T-18-ში გამოსწორდა. საგამოცდო ციკლის დასრულების შემდეგ ტანკი T-18 (MC-1) წითელმა არმიამ შეიარაღებაში მიიღო და 1928 წელს ლენინგრადის ქარხანა „ბოლშევიკი“ სერიულ წარმოებას შეუდგა.

T-27: მასა — 2,7 ტონა, ეკიპაჟი — 2 კაცი, ჯავშანი — 6-10 მმ, კარბურატორიანი ძრავა — 40ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 40-42 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 110-120 კმ, შეიარაღება — 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრექვეი

T-18 (MC-1): მასა — 5,3 ტონა, ეკიპაჟი — 2 კაცი, ჯავშანი — 8-22 მმ, კარბურატორიანი ძრავა — 35ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 17,5 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 100-120 კმ, შეიარაღება — 37 მმ-იანი ქვემჭი და ორი 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრექვეი

წარმოებისას საცეცხლე ძალის ასამაღლებლად, სიჩქარის გასაზრდევლად და ძვრადობის გასაუმჯობესებლად ტანკმა რამდენიმე მოდერნიზაცია გაიარა.

ფროპაში დაწვეულ ტანკეტების ბუმს იარაღისა და არსენალის ტრეხტის საკონსტრუქტორო ბიუროც გამოეხმაურა და 1928 წლის 3 მარტს ტანკეტ T-17-ის პროექტი წარმოადგინა.

უკვე გამოცდილი T-18-ის სავალი ნაწილის, ტრანსმისიისა და ძრავის საფუძველზე შექმნილ პირველ საბჭოთა ტანკეტს ერთკაციანი ეკიპაჟი ჰყვდა და შესაბამისად მისი საბრძოლო ღირებულება უმნიშვნელო იყო.

ორკაციან ეკიპაჟზე გათვლილ ტანკეტ T-21-ს დაბალი სიჩქარე აღმოაჩნდა და ამ მიზეზით სერიულ წარმოებაზე უარი ითქვა.

კიდევ ერთი მცდელობა T-23 იყო, მაგრამ გამოცდის შემდეგ კონსტრუქ-

T-28: მასა – 25,4 ტონა, ვეიპაიუ – 6 კაცი, ჯავშანი – 10-30 მმ, კარბურატორიანი ძრავა – 450ცხ.ძალიანი, სიჩქარე – 20-42 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი – 120-190 კმ, შეიარაღება – 76 მმ-იანი ქვემეხი და ოთხი-ხუთი 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრექვეო

ციაში შესულმა უამრავმა ცელილებამ მისი ღირებულება გაზარდა და ამის გამო მუშაობა შეწყდა.

საბჭოთა კონსტრუქტორებისთვის ტანკების აწეობა გადაუჭრელ ამოცანად გადაიქცა, რაც იმდროინდელ მიღწევითა გაცნობას საჭიროებდა. ამისათვის ჯავშანტექნიკის წარმოებაში დაწინაურებულ ნისლიან ალბიონს 1930 წლის დასაწყისში საბჭოთა კომისია ეწვია.

კომისიამ შესასწავლად 20 ტანკები Vickers-Carden-Loyd MKVI, 15 მსუბუქი ტანკი 12-ton Vickers-Armstrong MkII და აშენიებული მსუბუქი 6-ton Vickers MKE სრული ტექნიკური დოკუმენტაციითა და შესასლო ლიცენზიური წარმოების ნებართვით შეიძინა.

მავე წლის აგვისტოში MKVI-ის საფუძველზე საბჭოთა ანალოგის – ტანკები T-27-ის პროექტი მომზადდა.

მსჯელების მიუხედავად, T-27 ზომით ოდნავ დიდი იყო და გაძლიერებული ჯავშანდაცვა, უფრო მძლავრი ძრავა, ახალი გადაბმულობის ქურო, მეტი მოცულობის საწვავის აუზები და უფრო განიერი მუხლები ჰქონდა.

ტანკების შიგნით სურცე იმდენად ვიწრო და მოუხერხებელი გამოვიდა, რომ ეკიპაჟებისთვის სპეციალურად დაბალ სამხედროებს არჩვენდა.

უკვე ათვისებული საავტომობილო ავრეკატების ფართო გამოყენებით სარგობო ტექნოლოგიური ხაზი სწრა-

ვად გაიმართა და წითელი არმია ტანკების შეუფერხებლად იღებდა.

სერიულ ტანკებთან ერთად მცირე რაოდენობით T-27-ის შასზე ცვცვლასტორენი ტანკები და რამდენიმე ტელემართაი და შესანგრეთა დაჯავშნული მანქანა აიწყო.

სცადეს 37 მმ-იანი და 76 მმ-იანი ქვემეხების დაყენებაც, მაგრამ შასში ასეთი მიმძღვრის სისტემებს ვერ გაუძლია.

დამუშავდა ტანკების საავრო გზით ტრანსპორტირების სქემა, სადაც მძიმე ბომბდამშენ TB-3-ს T-27 ფუხელაუხე გარედან დაკიდებული გადაჰყავდა. 1935 წლის წითელი არმიის მანერებზე ერთ ტანკების დესანტირება თვითმფრინავის დაჯდომით შესრულდა.

მოწინააღმდეგის ზურგში რეიდების შესასრულებლად და დაცულ-გამაგრებული პოზიციების გასარეკვად 1927 წლის ბოლოს იარაღისა და არხენალის ტრესტის საკონსტრუქტორო ბიურომ და ხარკოვის ოთქმამაგალმსენებელმა ქარხანამ სამულო, მანერული ტანკის დანაშდების დაგალება მიიღო.

პროექტორებისას სპეციალისტებმა აჩინეს იმ პერიოდის ტანკმშენებლობის კიდევ ერთი მიმდინარეობა – მრავალარუსიანი ტანკის სქემა, რომელიც ერთდროულად რამდენიმე მმართველის სროლის საშუალებას იძლეოდა.

საცდელ ტანკ T-12-ს ორიარუსიანი შეიარაღება ჰქონდა. პირველი იარ-

ისის მთავარი კომპურა 45 მმ-იანი ქვემეხისა და 2 ტყვიამფრექვეისგან შედგებოდა, ხოლო ამ კომპურაზე ზევდანი კიდევ სატყვიამფრექვეო პატარა კომპურა იყო დაყენებული.

თითქმის 3 მეტრის სიმაღლის T-12-ს სუსტ დაჯავშნა-მანერულობასთან ერთად საწვავის მარაგიც შეზღუდული ჰქონდა, რაც რეიდების შესასრულებლობებს ბევრად ზღუდვდა. ორი კომპურის კორდინირებული ბრუნვა კი ეკიპაჟისთვის საკმაოდ რთული შესასრულებელი აღმოჩნდა.

1930 წლის გაზაფხულზე ტანკის ჯავშანი საარტილერიო ჭურვების მედეგობაზე გამოიცადა და მიღებული შედეგის გათვალისწინებით T-24 დაპროექტდა.

პროექტირებისას შეიარაღების განლაგების რამდენიმე ვარიანტიდან არჩენი საშიროსანი სქემაზე შეჩერდა, სადაც მთავარ კომპურას (ქვემეხი და 2 ტყვიამფრექვეი) ზევდანი პატარა კომპურა (ტყვიამფრექვეი) დაემატა და ქვევით, კორპუსში კიდევ ერთი ტყვიამფრექვეისთვის საცეცხლე წარტილი მოწყობა.

კარკასებით დამზადებულ კორპუსსა და კომპურას გარედან მოქლონებით დამაგრებული ჯავშანფრეკლები დარავდა. ჯავშანმდეგობის გასარეკვლად შუბლის მხარეს დაჯავშნას დახრის მეტი კუთხე გაუკეთდა.

ტანკზე დაყენებული საავტოციო ძრავის არასრულყოფილი გავრეიდების სის-

ტემა არაერთი ხანძრის მოზეწი გახდა. სამიდიობით არც საუალი ნაწილი გაპირიყოა.

ხარკების მიუხედავად, ტანკი სერულ წარმოებას მაინც გადაეცა და წითულმა არმიამ 25 ერთეული T-24 მიიღო.

მრავალარუსიანი შეიარაღების სქემა შემდგომში განსხვავებულად განვიადრდა და აქ არცთუ მცირე როლი ბრინჯულმა საცდელმა „ეიკრს“ 16-ton A6-მა ითამაშა.

„ეიკრსის“ სპეციალისტებმა ტანკზე სამი კომპურა ორ იარუსად განაღვეს. მათი აზრით, ასეთი სქემა საცდელ შესაძლებლობებს განზრდა და ქვეით თუ სატანკო ქვედანაყოფებს მიწინააღმდეგვის გამაგრებული პოზიციების გარღვევაში დატანარიობა.

ბრიტანულ მიდგომებს საბჭოთა საკომპურაინამა T-28-ში ხორცი შეასხა. ტანკის პროტოტიპმა ვოეღლზბრიუ შეიმუშავა გაიარა და შენიშვნების გათვალისწინებით საფუძელიანად გადამუშავებულმა პროექტმა სეროული წარმოებისთვის რეკომენდაცია მიიღო.

ტანკების კორპუსები მთლიანად ან ნაწილობრივ იმ დროის სიახლით – ელექტრომუდულების გამოყენებით მზადდებოდა.

1933-40 წლებში ლენინგრადში კიროვის ქარხანამ საკმოდ როული ტექნოლოგიის მქონე 503 ცალი T-28 გასოშა.

მრავალარუსიანი ტანკების საბჭოთა ეპოქა მისე, ხუთკომპურაინამა

T-35-მა დააგვირგინა. უზარმაზარი გაბარიტების მქონე და შეიარაღებით დახუნძლული ეს ტანკი არასაიმედო საკალი ნაწილით, თხელი ჯავშნითა და დაბალი სიჩქარე-მანერულიობით გამოირჩეოდა.

სწავლებებზე გამოჩნდა, რომ ბრილის დროს ხუთი საცეცხლე წერტილიდან ერთდროულად ცეცხლის მართვა შეუძლებელი იყო.

საბჭოთა სატანკო მრეწველობამ იმ ხანის ყველაზე მრავალრიცხოვანი შეიარაღების მატარებელი 61 ტანკი თუ აწყო, მაგრამ ბრილებში მისი ეფექტურობის შემოწმება არ მოხერხდა.

ომის წარმოების მაშინდელ საბჭოურ შექმნელებებში მთავარი ადგილი მსუბუქ ტანკებს ეკავა. მსუბუქი ტანკის დანიშნულება ქვეითების მხარდაჭერა და დამოუკიდებლად ოპერატიული თუ ტაქტიკური სახის ამოცანათა შესრულება იყო. შესაბამისად, წითელ არმიამ ყველაზე მრავალრიცხოვანი მსუბუქი ტანკების პარკი ჩამოაღობდა და მის უდიდეს ნაწილს T-26-ები შეადგენდა. ტანკს, რომელიც ასევე ბრიტანული „ეიკრსის“ ორკომპურაინა 6-ton MKE-ის საფუძველზე შეიქმნა, მცირედი სხვაობა კორპუსის წინა ნაწილსა და შეიარაღებაში ჰქონდა.

T-26-ის ტყვიამფრევეები 240-გრადუსიან სექტორებს ფარავდა, მაგრამ ერთი სამიზნის, ერთდროული ცეცხლის მიმართვა საკმოდ ძნელი აღმოჩნდა.

ნდა, თანაც კომპურები ხშირად იტყვევებოდა და სროლისას ხანდახან ერთმანეთის ხელსაც კი უშლიდნენ.

ტანკის სეროული წარმოება 1931 წელს დაიწყო და საკმოდ ძალე შეიარაღების სქემის არაეფექტურობაც გამოჩნდა, ამიტომაც 1933 წლიდან ქარხნებუ ერთკომპურაინა მიდელის წარმოებაზე გადავიდნენ.

ტანკმშენებლობის საბჭოთა პროგრამა ყველა კლასის ტანკის და მთ შორის მცურავი ტანკი-ამფიბიების სეროულ წარმოებასაც თივალისწინებდა. ამფიბია სატრო იყო წყლის დაბრკოლებათა დასაძლევად და აგრეთვე მარშის დროს ქვედანაყოფთა დასაცავად, ქვეითთა საცეცხლე მხარდაჭერისთვის, მზერაგისა და მეკაპიტრის მოვალეობათა შესასრულებლად.

აწყო რამდენიმე საცდელი მოდელი, მაგრამ ტექნიკური პრობლემების სიროულე პროექტირებას აჭიანურებდა.

იმეე პერიოდში „ეიკრსმა“ გამოსაცდელად მცურავი ტანკი (Vickers-Carden-Loyd A4) აწყო და ლონდონიდან მოსკოვში ამის შესახებ გაზეთები, ფოტოები თუ ტექნიკური აღწერილობა წამოვიდა, რომლთაც ინგლისური ტანკის ზოგიერთი კონსტრუქციული გადაწყვეტა გაირკვა.

ბრიტანეთის არმიამ ამფიბია შეიარაღებაში არ მიიღო. სამაგიეროდ, ამ შემთხვევით საბჭოთა წარმომადგენლობამ ისარგებლა, „ეიკრსს“ 8 ტანკი

T-38: მასა – 3,3 ტონა, ეკიპაჟი – 2 კაცი, ჯავშანი – 9 მმ, კარბურატორიანი ძრავა – 40 ცხ.ბალანი, სიჩქარე – ხმელეთზე 40 კმ/სთ-ში და წყალში 6-7 კმ/სთ-ში, ხელის მარაგი ხმელეთზე – 220-230 კმ, შეიარაღება – 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრევეები

T-35: მასა – 50,0 ტონა, ეკიპაჟი – 11 კაცი, ჯგუფანი – 20-30 მმ, კარბურატორიანი ძრავა – 500ცხ.ძალიანი, სიჩქარე – 30 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი – 150-200 კმ, შეიარაღება – 76 მმ-იანი და ორი 45 მმ-იანი ქვეშები, ზუთი 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი

შეუკვეთა და ორი მათგანი 1932 წელს უკვე მოსკოვში იყო.

ბრიტანული მიღწევების გაცნობამ მუშაობა დააჩქარა და 1932 წლიდან ამჟამად T-37A სერიულ წარმოებაშია, თუმცა რთული კონსტრუქცია და მაკომპლექტებელი აგრეგატების მოწოდებით შექმნილი დაბრკოლება გამოშვების პროცესს ხელს უშლიდა.

ტანკს დიდი წყალწვევის კორპუსი ჰქონდა, დამატებითი ტვტვების დანიშნულებას კორპით შევსებული მუხლების ზედა „თაროები“ ასრულებდა.

საავტომობილო დიფერენციალის ნაცვლად გვერდითი ფრიქციონების გამოყენებით ამაღლდა ტანკის გამეზლობა და მართვა.

წყალზე ცურვას საინჟინერო სიანხე უზრუნველყოფდა, ხოლო მოსაბრუნებლად ნიშების შესაბამისი კუთხით მოტრიალება იყო საჭირო.

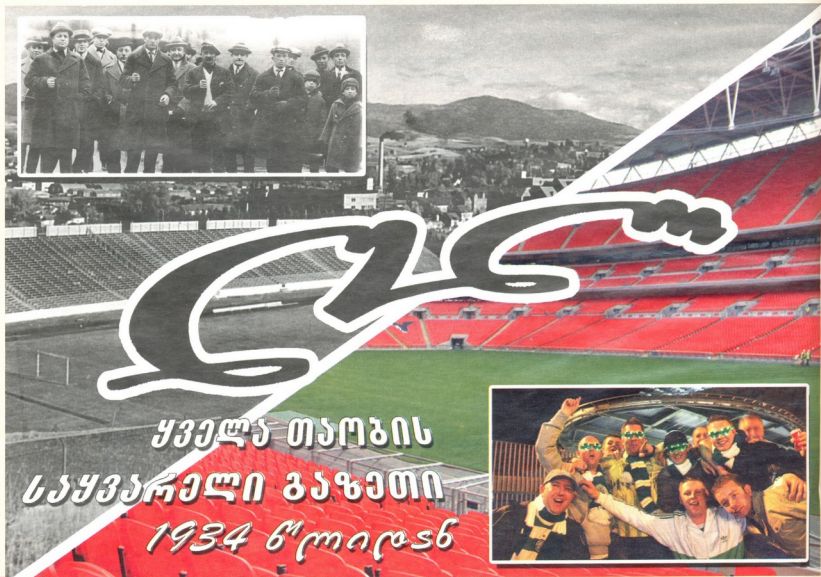
ტანკის სუსტი ჯგუფანდაცვა და ტყვიამფრქვევის საცეცხლე შესაძლებლობები ქვეითების მხარდასაჭერი ამიცანების შესრულებას კითხვას ქვეშ აყენებდა, ხოლო ზოგიერთი კვანძის გაუმართაობა და ექსპლუატაციის თავისებურებანი არცთუ იშვიათად ტექნიკის მწვობრიდან გამოვლენის მიზეზი ხდებოდა.

T-37A ავიატრანსპორტირებადი იყო. დესანტირება წყლის ზედაპირზე 6 მეტრი სიმაღლიდან ჩამოგდებაზე იყო გათვლილი, მაგრამ ასეთმა ექსპერიმენტებმა, ცხადია, სასურველი ნაყოფი არ გამოიღო.

1936 წლიდან ქარხნები მცურავი T-38-ის გამოშვებაზე გადავიდნენ. ამ ტანკს გაუმჯობესებული კორპუსი და დაკიდების სისტემა ჰქონდა, რის ხარჯზეც გვიზარდა სვლის სიძლიერე და ხმელეთზე სვლის სიჩქარე.

საავტომობილო დიფერენციალის ნაცვლად გვერდითი ფრიქციონების გამოყენებით ამაღლდა ტანკის გამეზლობა და მართვა.

შალვა გომიზაურიძე

**ყველა თაობის
საყვარელი გახვითი
1934 წლიდან**

ისრაელი გეოგრაფი გეოგრაფი ოპერასია

დასარსული. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N14

„ნოვს პილოტის“ თანამშრომელი ინტერპრეტაციის

ისრაელის სპეცსამსახურები საფრანგეთში იმ დროს ისე გრონობდნენ თავს, როგორც საკუთარ სახლში. თელ-ავივიდან „საგანგებოდ მივლინებულნი“ ზვირანად არც ინიღბებოდნენ. თავისთავად ცხადია, რომ კატარლების ფრანგული შერბურადან ებრაელები ფრანგული „უკრედიის“ დაუხმარებლად ვერ შეძლებდნენ.

კატარლების გატაცების მხოლოდ მცირე შემთხვევის შემდეგ მიიღო ოფიციალურმა პარიზმა ასე თუ ისე მკაცრი გადაწყვეტილება და ისრაელის საელჩოს რამდენიმე თანამშრომელი ქვეყნიდან გააძევე.

2007 წელს გამოვიდა გორდონ ოიშისის წინის „ეკვიფონის მსტორია“ მუხი: მოსაღის საიდუმლო ისტორია“ მუხითვე შევსებული გამოცემა. მასში მოთხრობილია ისრაელის დაზვერვის მანამდე უცნობი ოპერაციებზე და მათ შორის შერბურადან კატარლების გატაცების უცნობი ფაქტებზე.

თელ-ავივს შეეკეთილა კატარლების დირექტორებს გადახდილი მქონდა, ამიტომ ისრაელის ახალმა პრემიერ-მინისტრმა გოლდა მეირამ მკაცრად მოითხოვა კატარლებთან დაკავშირებული პრობლემის უმოკლეს დროში გადაჭრა.

წიგნში მოტანილია 1963-1968

წლებში მოხადის შეფის, მეიერ ამიტის სიტყვები: „თავიდან შემოვიდა წინადადება, რომლის თანახმადც შე-
იარაღებულ მესზღავთა რეკუვი შე-
უმწინველად შევიდოდა გემსაშენი ქარ-
ნის ტერიტორიაზე. ხელში ჩაიკაფებ-
და კატარლებს, ყურადღება გაიყვანდა და
გებს ისრაელისკენ აიღებდა, მაგრამ ამ
გვემას კატეგორიულად არ დაიჯანხმა
მანინდელი თავდაცვის მინისტრი მო-
შე დაიანა. მან არცთუ სასურველოდ
მიანხმნა, რომ ეს აქცია ვერაობის ქვე-
ნებში აღმოეთება გამოიწვევდა და
საერთაშორისო ასპარეზზე ისრაელის
ისედაც რთულ მდგომარეობას კიდევ

უფრო გაართულებდა. ცხადი გებდა,
რომ ნებისმიერ მოქმედებას, რომელ-
საც კატარლები ოპერაციების დროს
აღირწევდით, კანონის შესატყვისი ვერ-
და ყოფილიყო. ჩვენთვის აუცილებელი
იყო გამოგვეყვანა კატარლები საფრან-
გეთის ტერიტორიიდან, თუ არადა
დასაბუთებული მიზეზები. ხოლო, რო-
ცა ისინი ნეიტრალურ წყლებში აღ-
მოჩნდებოდნენ, ჩვენ ისე მოვიქცეოდით,
როგორც საჭიროდ ჩავთვლიდით“.

მაგრამ ის, რაც შემდეგ ებრაე-
ლებმა ჩაიდინეს, გატაცების ვერ-
სხვა სახელს ვერ დაარქმევ. ისრაელის
სპეცსამსახურებმა დაამუშავეს ოპერა-
ცია კოდური სახელწოდებით „ნოვს კი-
დანი“.

ლონდონის ერთ-ერთმა ბუიდი-
ულმა კანტორამ ისრაელის უმსხვი-
ლეს სანაოსნო კომპანია Martime
Fruit-ისგან თხოვნა მიიღო პანამაში
ახალი კომპანიის Starboat-ის დაფუძ-
ნების თაობაზე. მისი მთავარი აქტიურ-
ი Martime Fruit Carriers-ის ეკვირ-
ალორი დირექტორი მელა ბრენერი იყო.

საქმეს რომელიმე კირკიმალა ბუ-
რისტი რომ ჩასვლიდა და საბუთები
გადაექექა, ადვილად აღმოაჩენდა, რომ
ახალი კომპანიის მფლობელები მსოფ-
ლიში ერთ-ერთი ყველაზე იდუმალი
ორგანიზაციის შეფთან, მეიერ ამიტთან
იყვნენ დაკავშირებული.

ლა-მანსის მცირე მხარეს იმეუ
დროს, მოსალოდნელია საქეატკლის
მცირე მთავარი გემი მორდებია ლი-
მონი ოპერაციის მცირე ფაზაზე მუ-
შაობდა. იგი მთავრდებოდა ქმინდა,
ვითომ ისრაელი თავის მდგომარეობას
შეეგუა და ახლა პარიზისგან კარგე
კომპენსაციის მიღებაზე ეტყობდა.

ამ მინიტი ლიმონი ფრანგულ მხარ-
ისთან წამოჭრილი საკითხის საბო-
ლონი დარეგულირებისა და შესაბამისი
ბურიდიული დოკუმენტების ხელმოსა-
წყრად მოლაპარაკებებს ატარებდა.

ფრანგები, როცა შეთანხმებაზე
შხადიფხნას გამოთქვამდნენ, მასინ
მორდებია ლიმონი დოკუმენტის რომე-
ლიმე პუნქტის ამორტესტებდა და ყვე-
ლაფერი ისეუ თავიდან იწყებოდა.
1969 წლის 10 ნოემბერს აღმირალ-

ისრაელის მე-5 პრემიერ-მინისტრმა
გოლდა მეირამ კატარლების დაბრუ-
ნების ბრძანება გასცა

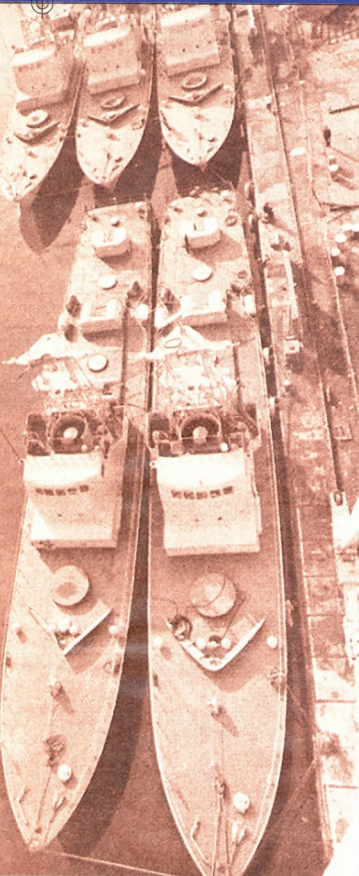
მა კიდევ ერთხელ მიმართა ფრანგებს
და ამცნო, რომ ისრაელის ხელისუფ-
ლებამ, როგორც იქნა, გადაწყვეტილ-
მა მიიღო უზად არის საკითხი და-
ხუროს.

ამ „თამაშს“ პარიზში მასინ მიხ-
ვდნენ, როცა კატარლები ნეიტრალურ
წყლებში აღმოჩნდნენ.

თუმცა ოპერაციის ბურიდიულად
სისწორისათვის კიდევ ერთი პერსონა-
ვი იყო საჭირო, რომელსაც საერთა-
შორისო ბიზნესში უმწიკვლო რეპუ-
ტაცია ექნებოდა. ასეთ პერსონაჟად
შეირჩა ნორვეგიელი ოლე მარტინ სი-
ეში — მსოფლიოში ერთ-ერთი ცნო-
ბილი და დიდი ავტორიტეტის მქონე
გემთმფლობელი. იგი წინააღმდეგო-
ბის ფორნტის ყოფილი წევრი და რაც
მთავარი, კარგელი გემთმფლობელი,
ძილ ბრენერის საუკეთესო მეგობარი
იყო. სწორედ ბრენერმა დათხოვია იგი,
„სამსახური გაქწია ისრაელისთვის“.
საბოლოოდ ოლე მარტინ სიეში Star-
boat-ის დირექტორი საბჭოში შევიდა
და საფრანგეთის ხელისუფლებასთან
მოლაპარაკება ითავა.

ხუთი პროცენტი საზრავანთისთვის

11 ნოემბერს მორდებია ლიმონი კი-
დევ ერთხელ შეტევა გემსაშენი ქარ-
ნის ხელმძღვანელებს. ფრანგებმა
გარისკეს და თელ-ავივს კომპენსაცი-
ის სახით იმ დროისთვის უზარმაზარი

**საფრანგეთიდან წამოყვანილი
ხუთი კატარღი პიფის
პორტში — 1969 წლის იანვარი**

ტეს კაბინეტში იჯდა. იგი დაინტერესებული იყო გამოდგებოდნენ თუ არა ისრაელის-ოვის განკუთვნილი კატარღები, მისი ახალი ფირმისთვის, რომელიც ალასკის სანაპიროებთან ნავთობის საძიებო სამუშაოები იყო დაკავებული.

სიმენმა ძლივს მისაწერო აზრის გამოთქმა, რომ გენერლის ტელეფონმა დარეკა. ეს იყო სასწაული (!). მორღები დომინმა გენერალს აუწყა, რომ იგი პარიზშია და მზად არის ხელშეკრულებას ხელი მოაწეროს და შემოთავაზებული კომპენსაცია აიღოს.

გენერალმა ჩაივალა, რომ იმ დღეს ბედმა გაუღიმა და გადაწყვიტა, „არცნა სანამ ცხელი იყო, გამოეჭა“. მან მორღები დომინს უთხრა, რომ დააკავებული იყო და სულ მალე თავად დაუკავშირდებოდა.

გენერალმა ტელეფონით საუბარი დაასრულა, ნორვეგიელ ბიზნესმენს მიუბრუნდა და საქმის ვითარება გააცნო. უთხრა, რომ ისრაელის მხარე მზად არის კატარღების სანაცვლოდ კომპენსაცია მიიღოს, მაგრამ ეს კომპენსაცია საფრანგეთის ხელისუფლებისთვის ერთობ უზარმაზარი თანხაა.

აი, მაშინ კი ოლე მარტინ სიმენმა გადაწყვიტა, ბოლო დარტყმა მიეყენებინა და გენერალს კატარღების გამო-სახყვად კომპენსაციის ოდენობის 5%-ით მეტის გადახდა შესთავაზა.

გენერალი ბონტე სიხარულისგან შემდეგ ცაზე იყო — რა თქმა უნდა, პრობლემური კატარღების მიყიდვას დათანხმდა. იგი დაინტერესდა, ხომ არ ემუქრებოდა მცირე საშუალებებს მესამე ქვეყნისთვის გადაცემა, რაზეც ნორვეგიელი ბიზნესმენის მტკიცე გარანტია მიიღო.

ოლე მარტინს სიმენმა ნათლობადი-ბო ოპერაციების შესახებ ადვილსაძიოფელი არ მიუთითა, მაგრამ ეს ქვეყნის მიზეზი მაინც არ შეიძლებოდა ყოფილიყო, რადგან ნათობსადიბო საშუაობები ყოველთვის ეკონომიკურ საიდუმლოებას წარმოადგენს.

სამაგიეროდ, გენერალმა ბონტე კარგად იცოდა, რომ საფრანგეთი ბოლოს და ბოლოს მომპაპებრებული პრობლემისგან გათავისუფლებოდა და თან ქვეყნის გარიგებით, 5% მოგებას მოუტანა. მალე მისმა უფროსმა, თვდაცვის მინისტრმაც მოიწინა გარიგება.

შერბრიდან კატარღების გაგზავნა შობისწინა არდადეგების დაწყების დროს დაიგეგმა. ამასთან, ურთიერთობლაპარაკების საფუძველზე კატარღების გაყვანა და ნორვეგიელი გემთმფლობელისთვის ჩაბარება ისრაელელ მეზღვაურებს დაეკლავა.

**ნორვეგიელი
ლინგვისტები**

ოპერაციის შემდეგ ეტაკი იყო 120 მეზღვაურის შერჩევა, რომლებსაც სამზღვრო კატარღებით 3000 მილი უნდა გაეკლათ და ზაიფაში შვიდობიანად ჩაეყვანათ. საქმის ეს აიოლებდა, რომ შერბურში ჯერ კიდევ იყვნენ დარჩენილი ებრაელი მეზღვაურები და ტენეიკური პერსონალი (70 კაცი). ხოლო ებრაელ მეზღვაურთა შერბურში ერთბაშად გამოჩენა საფრანგეთის სპეცსამსახურების კურადღებასა და დაეჭვების გამოიწვევდა. საშობაო არდადეგების დაწყების წინ საპორტო ქალაქში „სანავთობო კომპანიის ნორვეგიელი მეზღვაურები“ ჩაიფინა. ყველა მათგანი ქერა და ცისფერთვალა იყო. გაკვირვებულმა შერბურებლებმა შენიშნეს, რომ „ნორვეგიელი ბიჭები მშვენიერი ლინგვისტები იყვნენ, ისინი ერთმანეთს ფრთხილად ელაპარაკებოდნენ“. სხვა ებრაელი მეზღვაურები კი ისრაელელ ტურისტებად ქალაქში „შემოვლითი მარშრუტით“ ჩაივდნენ.

„საკმარისი იყო, ერთი ფრანგი პოლიციელი მაინც დაინტერესებულიყო, რამ შეაკრეოა ამდენი ებრაელი მეზღვაური შერბურში, ქრისტიანების უდიდესი დღესასწაულის წინ, რომ ოპერაცია ჩაფლავებულიყო“, — იხსენებდა მოგვანებით შერბი ამინი. მაგრამ ასე იყო თუ ისე, 1969 წლის 23 დეკემბერს შერბურში კატარღების გასატაცებლად მოწოდებული ყველა ჯგუფი ადგილზე იყო და ოპერაციის დაწყებას ელოდა. საგანგებოდ შერბურულმა ელვიცებმა შეიძინეს ხანგრძლივი ციურისთვის აუცილებელი საწვავი (250 ათასი ლიტრი), რომლითაც კატარღების ძირითადი და სათადარიგო ავზებს გაავსეს. ქალაქში დარჩენილმა ისრაელელმა სპეციალისტებმა (მათ საფრანგეთის კონტრდაზვერვა „პროვილაქტაკის“ მიხნით უთვალთვლებ-

თანხა შესთავაზეს, მაგრამ მათდა გასაკრად აღმბრალი დომინი ამანაც არ დააკმაყოფილა.

სანამ ფრანგული ფირმის ხელმძღვანელმა გონს მოვიოდა, მორღებია დომინი პარიზს გაემგზავრა.

მოქმედების იწყებდა „ნოეს კოდონის“ შემდეგი ეტაკი. ოლე მარტინ სიმენი საფრანგეთის თვდაცვის სამინისტროს სამზღვრო ტექნიკის ფიდე-გაყვიდის სამმართველოს უფროსს, გენერალ ლუი ბონტეს აწვია.

ოლე მარტინ სიმენი გენერალ ბონ-

და) საშობაო დღესასწაულის აღსანიშნავად ძვირადღირებულ რესტორნებში ადგილებიც კი შეუკავიეს.

შერბურდანი კატარალების გატაცების ოპერაციის უშუალო შედეგად დანიშნული იყო უზრა კვდები, რომელმაც 1969 წლის იანვარში ორი სარაკეტო კატარის გატაცებას უხელმძღვანელა. მაშინ მან კატარალები აღმოსავლეთის წყალმარხში არხით გაიყვანა, რომელსაც შევითად იყენებდნენ სამხრეთ გუბები. ამასთან, არხის მნიშვნელოვანი ფართობი ნუსადგურის რაიონის მკდარ ზონაში იყო მოქცეული. გრავილებმა ამჟღავნადაც ამ არხის გამოყენება გადაწყვიტეს. ოპერაციის დასავერვინებლად საჭირო იყო რამდენიმე ტექნიკური საკითხის გადაჭრა: სათადარიგო საწვავის, პროლონგისა და სხვა აუცილებელი ნივთების კატარალებში ჩატვირთვა. განსაკუთრებით ადვილებდა ვეფლას საწვავის საკითხი. კატარალები რვეულარულად გაჰყვდათ ზღვაში „გამოსცდილად“, ყოველი გასვლის წინ კი აუზებში საწვავს ასხამდნენ. „გამოცდის“ დროს ნაკლები საწვავი იხარჯებოდა, ხოლო ზღაზღა ჩასხმის დროს აუზები თანდათან ფუხებოდა. აუცილებელი იყო აგრეთვე ამით გასვლის საკითხის გადაწყვეტა. კატარალების მძლავრი მოტორების ხმას გამტაცებლების გაცემა შეუძლო. მაშინ პოლკოვნიკმა ხადარ კიმიძემ გადაწყვიტა შერბურელები ამ ხმაურისთვის მიეჩეია. ამ მიზნით მუხლავურები ყოველდღე ქოქავდნენ რამდენიმე ძრავას. თუიდან ქალაქის პოლიციაში შეჭურებული მოქალაქეების საჩურების ნაკადი დაიძრა, მაგრამ შემდეგ შერბური დაცხრა და ხმაურს მიეჩეია. ებრავლებსაც იგი უნდოდათ კიდევ

ერთ პრობლემას ამინდი წარმოადგენდა. ზამთრობით ბისკაიის უბე ზოგჯერ ფოვოხეთად იქცევა ხოლმე. ამიტომ ზუსტი მოსალოდნელი ამინდის განსაზღვრების მიზნით ისრაელის სამხედრო-საზღვაო ფლოტმა შერბურში გამოცდილი მეტეოროლოგი მიაგვლინა.

**„ნორვეგიელები“
საივინსამე გაემგზავრნენ**

ღია ზღვაში გასვლა 1969 წლის 24-25 დეკემბრის დამით 20.30-ზე დაიგემა. ამ დროს სამხარულად გამზადებული შერბურის კათილიკოსოსაზღვაო უკვე სადღესასწაულო მაგიდასთან ველებოდა.

ისრაელელები ოპერაციის დასაწყებად მზად იყვნენ, მაგრამ ამინდი მოლოდინულად გაუარესდა, ზღვიდან ქარმა დაუბერა, გაწვიმა და ზღვაზე შტორმის ნიშნები გაჩნდა.

პატარა კატარალებისთვის ამინდი აშკარად შეუფერებელი იყო, მაგრამ სხვა გზა არ რჩებოდა.

საბრძოლო განწყობის მიხედვით ვეფლა ვეფუმმა თავისი ადგილი დაიკავა და ზღვაში გასვლის ბრძანებას ელიდა. მაგრამ მათქმულ დროს ბრძანება არ მოვიდა და ოპერაცია 22.30 საათისთვის გადაიდო.

22.30-ზეც ზღვაში გასვლა არ შედგა. „ქარი მალე შეუსტდებდა და ორი საათის შემდეგ ჩრდილოეთიდან დაუბერავს. იგი ასეთი ძლიერი უკვე აღარ იქნება და ჩვენითვის ზურგქარად იქცევა. დროა ზღვაში გავიდეთ“, — განუცხადა ოპერაციის მეთაურს მეტეოროლოგმა.

ღამის წყვიდაშში 2.30-ზე მექანიკოსებმა, როგორც იქნა, ძრავები აამუშავეს და კატარალები დაიძრნენ ღია ზღვისაკენ, სადაც თვისუფლებმა და მომავალი საზღვაო ბრძოლები მოელოდათ.

პრესმა უკვე 12 საათის შემდეგ გამოაქვეყნა სენსაცია შერბურიდან კატარალების გაუჩინარების შესახებ ამის შესახებ რადიოსადგურმა BBC news-მა თავის მძებნელებს აუწყა.

მომხდარმა ორგავრი რეაქცია გამოიწვია: უბრალო ხალხი მხიარულობდა, ზემოზდა და ებრაველთა საქციელს გიმტობის ტოლფასად თვლიდა. სამაგეიროდ საფრანგეთის ზღვისუფლება მრისხანებამ მოიცვა.

ფრანგული წვარობები ამტკიცებენ, რომ თვდაცვის მინისტრი მიშელი დეზურ იხე ვანრისხდა, რომ გენერალური შტაბის უფროსს ავიაციის გამოყენება და კატარალების განადგურება უბრძანა, რაზეც უარი მიიღო.

პრემიერ-მინისტრმა ვაკ შაბან-დელმასმა პრემიერის ქნევა უკვე დაგვიანებულად ჩათვალა და ვითარება ონდავ განმუხტა.

სამსაზურებრივი გამოძიების შედეგები: აღმირალ მორდებია ლიმოსს, რომელიც საფრანგეთში შეიდი წელი ცხოვრობდა, ქვეყნის დატოვება თავაზიანად სთხოვეს.

ორმა ფრანგმა გენერალმა ლუი ბონტემ და ბერნარ ვანველმა კი თვითნათი პოსტები დაკარგეს.

ბრალი წაუყენეს შერბურის გემსაშენი ქარხნის მფლობელსა და გენერალურ დირექტორ ფელიქს ამოსაც, მაგრამ მან განაცხადა, რომ სახელმწიფო უშიშროების საკითხები მისი საქმე არ იყო. გამოძიებლებსაც სხვა არაფერი დარჩენილია, გარდა იმისა, რომ თუი გაენებენითი მისთვის.

შეიდი დღე-ღამის შემდეგ ვეფლა კატარა მშვიდობიანად შეცურდა ხაიფის ყურეში.

**შერბურში აგებული
სარაკეტო კატარა
„მეტანი“ ახლა ისრაელის
საზღვაო მუხუმის
ექსპონატია**

ფრანგული „მისტრალი“ და რუსული „ალიგატორი“

17 ივნისს სანქტ-პეტერბურგში გამართულ საერთაშორისო ეკონომიკურ ფორუმზე რუსეთსა და საფრანგეთს შორის Mistral-ის ტიპის უნიფერსალურ სადესანტო ხომალდ-შვეულმფრენზიდლების შესყიდვაზე ოფიციალური კონტრაქტი გაფორმდა.

მას შემდეგ, რაც რუსეთმა ამ ხომალდების ყიდვის სურვილი გამოთქვა, გაჩნდა კითხვა — რა სახის საუიაციო ტექნიკა განთავსდება მის გემბანზე. დეკა ამ საკითხზე უკვე თეფება მიმდინარეობს და პოლი პასუხი 20 ივნისს ვახდა ცნობილი — რუსული „მისტრალი“ Ka-52-ის ტიპის დამრტყმელ შვეულმფრენებს მიიღებს.

საბჭოთა პერიოდიდან თითქმის ჩამოსათვლელ რუსულ ავიაციას კრეისერებზე მხოლოდ კამოვის ფირმის

შვეულმფრენები ბაზირებდნენ და მათი დანიშნულება წყალქვეშა ნაუბის აღმოჩენა-განადგურება და სამაშველო ოპერაციების ჩატარება იყო.

კამომა თუიდანეუ ორიენტაცია საგემბანი საფრენ აპარატებზე აიღო და წლების განმავლობაში ფერმა ამ სფეროში მონოპოლისტია.

დღეისთვის რუსეთს, ფაქტობრივად, მხოლოდ ერთი ტიპის საგემბანი შვეულმფრენი — Ka-27 ჰყავს. 1987 წელს ახალი სატრანსპორტო-საბრძოლო Ka-29-ის სერიალი წარმოებაც დაიწყო. მისი გამოყენება სადესანტო ოპერაციებსა და საზღვაო ქვეითთა მხარდაჭერაზეა გათვლილი. მაგრამ დღეს რუსეთს ფლოტში არცთუ ბევრი ჰყავს.

შესაბამისად, რუსეთის საგემბანი შვეულმფრენთა ნაირსახეობა, რბილად რომ ვთქვათ, მწირია და ჩანს, თუ დავ-

ვის უწყებას ამ ნიშის შევსება თავისებურად აქვს ჩაფიქრებული.

Mistral-ის მახასიათებელია გათვალისწინებით ზომადს ბორტზე 12000 კვ-მდე წონის 16 შვეულმფრენის მიღება შეუძლია. ამ მხრეუ Ka-52 ლიმიტში ეტყვა, რადგან მისი მაქსიმალური ასაფრენი მასა 11300 კვ-ია.

სხვათა შორის, რუსული „ალიგატორი“ (ასე ჰქვია ამ შვეულმფრენს) უკვე ნამყოფია ფრანგული ხომალდის გემბანზე. გასული წლის ნოემბრის ბოლოს Mistral-ის სანქტ-პეტერბურგში ეიზიტის ფარგლებში, მის გემბანზე რუსული შვეულმფრენების სტუმრობა იყო დაგეგმილი.

30 ნოემბერს გემბანზე ერთმანეთის მიყოლებით Ka-29 და Ka-27, შემდეგ კი „ალიგატორი“ (საბორტო ნომრით „061“) დაჯდა. ჩანს, ამ ფრენის

შხანი რუსული შვეულმფრენებისა და ფრანგული ხომალდის შეთავსებადობის შემოქმედა იყო. თითოეულმა შვეულმფრენმა დაჯდომა-აფრენის ციკლი სამჯერ შეასრულა.

ხომალდის ანგარის სიმაღლე ზემოხსენებულ შვეულმფრენთა განთავსებისთვის საკმარისია, მაგრამ დიფერენს რაიონში სიმაღლე არასაკმარისია და ფრანგებს ხომალდის კონსტრუქციაში ცვლილებების შეტანა მოუწევს.

1996 წელს Ka-52-ის პირველი საჯარო დემონსტრირებისას, ალბათ, არაფერი დაიჯერებდა, რომ 15 წლის შემდეგ ეს შვეულმფრენი საფრანგეთში შექმნილი შვეულმფრენშიდის ავიაჯგუფის მთავარი კომპონენტი გახდებოდა.

მასზე შემოხაზა გასული საუკუნის 90-იან წლებში დაიწყო. თანხების დასახოვად პირველი პროტოტიპის ასაშენებლად სერიული Ka-50-ის ფოუნდლაკი გამოიყენეს და მას ახალი ცხვირი წაიწიო, „მიაკრეს“.

შარბოვლების მამინდელი განცხადებით, ამ შვეულმფრენის უნიფიკაცია 80-85%-ის აღწევდა. „შეი ზეფენიდან“ ახალმა „ალიგატორმა“ უცვლელად მიიღო ძალური დანადგარი, ფთა, ფრთახმელობა, შასი, ფოუნდლაკის უკანა და ცენტრალური ნაწილები. მთავარი სხვაობა კი ორადგილიანი ეკიპაჟის კაბინაშია.

უკვე იმ პერიოდში ნებისმიერი დამტკიცებული შვეულმფრენის მთავარი შემადგენელი კომპონენტი ელექტრონიკა, სამხინის აღმოჩენისა და დამიზნების სისტემები იყო. ამიტომაც რუსებმა „ალიგატორზე“ ოპტიკურ-ელექტრონული პლაცტორმა Самшит-Э დააყენეს და მისი „ბურთი“ ფოუნდლაკის თანვე, შხიდი ზრახნის როტორის წინ დასათესეს.

საგარეოდ, Ka-52K-ს სწორედ ისეთი იერი ექნება, როგორც მაისში გამართულ გამოფენა Heli Russia-ზე წარმოდგენილ ამ მატეტს

ფრანგული „მისტრალის“ და რუსული „ალიგატორის“ პირველი შეხვედრა — 2010 წლის 30 ნოემბერი

„სამშობის“ შემადგენლობაში შედის დღის სატელევიზიო სისტემა, ფრანგული წარმოების სითბოიზორი, ლაზერული მანიპულატორი და ლაზერული ლაქის პულნგატორი.

ცხვირის ქვეშ კი სისტემა Ротор-ის მეთვე „ბურთი“ მოთავსდა. მასში ასევე ფრანგული წარმოების სამიზნე სისტემა შედის და მისი გამოყენება როგორც დღისით, ასევე დამთავრ შეიძლება.

შემდგომ ამ სისტემის ნაცვლად შვეულმფრენმა ორკომპონენტია სისტემა Арбалет-ი მიიღო, სადაც პირველი კომპონენტი — „პაერი-მისა“ რეჟიმში მომუშავე რადიოლოკაციური სადგური ცხვირში იყო მოთავსებული, ხოლო მეორემ კი ადგილი შხიდი ზრახნის მილისაზე დაიკავა და „პაერი-პაერის“ რეჟიმში საპაერი ვითარების მონიტორინგი ევალბოდა.

ამ სახით შვედ შედგებილი შვეულმფრენი, საბორტო ნომრით „061“, 1995 წელს მოსკოვის ავიასალონზე გამოჩნდა. მას შემდეგ ამ ბორტმა ცოლკოციის არაერთი გზა გაიარა.

გამოყენის შემდეგ „პაერი-პაერის“ რეჟიმში მომუშავე კომპონენტი შვეულმფრენზე აღარავის უნახავს. ცხვირში განსაიაგებების რადიოლოკაციური სადგურის ლოდინში კამოვის ფრამამ „061“ ბორტი გადააფთა და 2009 წლის მოსკოვის ავიასალონზე უკვე შეცვლილი, შეჭრილი ფორმის ცხვირით წარმოადგინა.

საგარეოდ, ექსპლუატაციისას როტორთან მდებარე „ბურთზე“ თანაღრებული ზრახნის ქვედა ნიშების წამოღების საშობოობა შეიქმნა. „არბალეტის“ არარსებობის გამო, ცხვირის ფრამამ შეუცვალეს და „ბურთი“ აქ გადმოიტანეს. დღემდე „061“ ბორტი ამ კონფიგურაციით დაფრინავს.

გამოცდის დროს კამოვის ფრამამ კიდევ ორი შვეულმფრენი — „062“ და „063“ ააგო. პირველს ძველი ფორმის ცხვირი დაუბრუნდა და ახალი ოპტიკურ-ელექტრონული სისტემებით აღიჭურვა.

ამიერიდან Ka-52-ის პილოტირებას დღისა და ღამის განმავლობაში უზრუნველყოფს სისტემა Т0Э-520, რომლის ბურთაც შვეულმფრენის ცხვირ-ქვეშ, მარცხენა მხარეს არის დაყენებული. მის შემადგენლობაში სითბოიზორი და სატელევიზიო არხი შედის. „ბურთის“ მიერ დანახული გამოსახულება მფრინავის ჩაფხუტზე დამაგრებულ მიროდისლექტზე იასახება. თვად „ბურთის“ მართვის ავტომატურად უზრუნველყოფს პოზიციონირების დეტექტორები, რომლებიც მფრინავის ჩაფხუტის მდებარეობას აკონტროლებენ.

რაც შეეება სამიზნის მოძებნასა და მასზე შეტვის უზრუნველყოფას — ამ ამოცანის სისტემა Т0Э-451 ასრულებს. მისი „ბურთი“ ასევე შვეულმფრენ

ნის ცხვირის ქვეშ არის. მასში სატელევიზიო არხი, ლაზერული მანიძომწონი, ლაზერული ლაქის აღმოჩენი სისტემა და ლაზერით მართვადი ტანკსაწინააღმდეგო მართვადი რაკეტის დამისწვების საშუალებები შედის.

ამ „ბურთის“ მიერ დანახული ინფორმაცია კაბინის დისპლეებზე ასახება და საჭიროების შემთხვევაში ჩაფხუტის მიკროდისპლეებზე ელბოვრდება.

ამ სისტემების გარდა, „062“ ბორტის პირველი იყო, რომელზეც თავდაცვის სისტემა **Витебск** დამონტაჟდა. მის შემადგენლობაში შემავალი ოპტიკურ-ელექტრონული ჩანახაზის სადგური **Л370-5** მასის ძირითად საერდენებთან არის განთავსებული. სისტემა გადასატანი საუნეიტო-სარაკეტო კომპლექსებიდან გამომდინარე რაკეტების მოგერიებაზეა გათვლილი. სტარტის შემდეგ, რაკეტას დეტექტორები აფიქსირებენ (ორიორი ცალი ცხვირსა და კუდზე მაგრდება), ჩანახაზის სადგურიდან კი რაკეტის მიმართულებით ინფრარაიული გამოსხივების მიმართული ნაკადი იგზავნება. მისი ზემოქმედებით რაკეტის დამისწვების სისტემა იმეფა და მიზანს კარგავს.

ანალოგიური კომპლექტაცია „063“ ბორტს აქვს, ოღონდ სადგური **Л370-5**-ის გარეშე. სიმართლე რომ ითქვას, „ალიგატორზე“ მხოლოდ მისი გაბართული მაკეტი იყო დაყენებული. ამჟვე ფუნქციას ასრულებდნენ ცხვირის ქვეშ დამაგრებული „ბურობიტი“.

პროტოტიპებს წინახერული შეველმფერნები (საბორტო ნომრებით „51“, „52“ და „53“) მოკვდა. მათი კომ-

პლექტაცია წინამორბედებზე შწირია და თავდაცვითი სისტემის გარეშე დაფრინავენ (რაკეტის სტარტის აღმოჩენი დეტექტორები დაყენებულია), სამაგიეროდ, **ГОЭС-451**-ის „ბური“ უკვე რეალურია და არა მაკეტი, როგორც ეს პროტოტიპებზე იყო.

იმედროულად, არც ერთ შეველმფერნზე **ТОЭС-520** დაყენებული არ არის და ეკრანულ-გამოსახილქვი მოწეობილობებიც მოხსნილია. ისინი ტურბინიდან გამოსულ ჰაერის ჭველს აციებენ და შესაბამისად, სითბური დამისწვების რაკეტებისთვის შეველმფერნს ნაკლებად შესაძმწვეს ხდინ.

სერიული შეველმფერნების წარმოება ქალაქ არსენიფვის ქარხანა „პროგრესში“ ამ მიზერული კომპლექტით დაიწყო.

22 მასის ქალაქ ტოროქოში საბრმოი ავიაციის პირადი შემადგენლობის საბრძოლო მომზადებისა და გადამზადების 344-ე ცენტრის სიზიბო ვითარებაში გადარეა პირველი ოთხი სერიული „ალიგატორი“, მაგრამ ოთხზე მიზერული კომპლექტით შესრულებული. შეველმფერნს არა აქვს ეკრანულ-გამოსახილქვი მოწეობილობები, **ТОЭС-520** და მისი „ბური“, თავდაცვის სისტემა და სადგური **Л370-5** (დეტექტორები, საერადული, დაყენებულია). ცხვირა გარსშემომდენში არ არის „არბალეტის“ რადიოლოკაციური სადგური. ამჟამად მის სრულყოფზე მუშაობენ და როდის იქნება მზად, არავინ იცის.

რაც შეეება „არბალეტის“ მზად ხრანხის მილისაზე დასამაგრებელ და

„პაერი-პაერი“ რეფემში მომწეველქვი პრინტის, საერადული, მასზე უარს იტყვიან.

ტოროქოქი ახალ ტექნიკაზე მფრინების გადამზადება დაყენებულია, მაგრამ „ალიგატორების“ საბრძოლო გამოყენებაზე შესლდეგება დაყენებული. გაზრდა მფრინავების მართვადი რაკეტების გამოყენება ეკრადლებათ, ხოლო ქვეყნის სრლოდ მხოლოდ უძვერე რეფემში დამისწვება.

როგორც ჩანს, ტოროქოქის ცენტრმა შეველმფერნები საბორტო ნომრების გარეშე მიიღო და ამჟამინდელი ნომრები („92“, „93“, „94“, „95“) ცენტრის ტექნიკურმა პრინსინალმა მიაკრა. ამჟვე ერთ ფორტო მუტყველებს, სადაც „95“-ე ბორტის ციფრი „9“ ნახვერდა ახველია.

„ალიგატორის“ შეიარაღების „მაავარი კალიბრი“ **Вихрь**-ის ტიპის მართვადი ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტები იყო და დამისწვების ფუნქციის დანიშნულებას სისტემა **ГОЭС-451** ასრულებდა. „შვე ზეიგენზე“ ამჟვე დანიშნულებით სისტემა **Шквал-1** გამოიყენება.

სხვადასხვა წყაროში ამ რაკეტის გარდა „ალიგატორის“ შეიარაღების ნომენკლატურაში კიდვე ორი მართვადი ტანკსაწინააღმდეგო კომპლექსი — **Гермес** და **Хризантема** ფეგურირებს.

პირველის შემქმნელი ტულის მოწეობილობათა მშენებლობის საკონსტრუქტორი ბურიია. მის საიტზე მოცემული ინფორმაციის თანახმად, რაკეტის ფრენის მანძილი 15-20 კმ-ია, ფრენის სიჩქარე კი — 1000 მ/წმ. მისი საბრძოლო ქიბინი 28 კგ-ს იწონის. საინტერესოა,

პირველი სერიული „ალიგატორი“ ეკრანულ-გამოსახილქვი მოწეობილობების, თავდაცვითი და ТОЭС-520 სისტემებისა და საბორტო ნომრის გარეშე

თებით ვერაინი იტყვის, რომ ერთ მშვენიერ დღეს რუსულ-ფრანგული სამხედრო თანამშრომლობის „შედევნი“ შეზღავდა არ აღმოჩნდება.

საინტერესოა, რამდენად დიდ საშინოოებს წარმოადგენს ფრანგული „მისტრალის“ და რუსული „ალიგატორის“ დუეტი ჩვენთვის. არსებული მონაცემებით, შვეულმფრენის ფრენის მანძილი

თავიდან უბრალო „ფლოტოპო“ გვეგონა. მაგრამ როგორც ჩანს, რუსული მართლაც მუშაობს „ალიგატორის“ ექვსბილიტიანი ვარიანტზე. მსგავსი რამ „შევი ზეიგენის“ საქსპორტო ვარიანტ „ერდოგანზე“ იყო რეალიზებული

რომ რაკეტის ქობინი მსხვერვალ-ფუგასური ტიპისა და საეჭვოა, ტანკის გაანადგურება შეძლოს, მაგრამ მუსუბუქი ვაჟმანტენიის წინააღმდეგ კი ვფიქტური საშუალება იქნება.

Хризантема-ს დამიზნებას მილიტერულ დიაპაზონში მომუშავე რადარი უზრუნველყოფს, რაც თავის მხრივ, რაკეტის ნებისმიერ მეტეობრიობებში გამოყენებას შესაძლებელს ხდის. როცა Вихрь-ის ლაზერულ სხივზე მეტყვერმა ან ატმოსფერულმა ნალექებმა შეიძლება უარყოფითად იმოქმედოს.

„ქრინანთუას“ დამიზნების რადარის დიაპეტი 600 მმ-ია და ამიტომაც მისი შვეულმფრენზე დაყენება ძნელია. არსებობს რაკეტის ლაზერის სხივით მართვად მოდიფიკაციები (9M123 და 9M123Ф), მაგრამ მისი და „ვიხრის“ დამიზნების საშუალებები უნიფიცირებული არ არის. ასე რომ, „ალიგატორის“ ტანკსაწინააღმდეგო შეიარაღების ნომენკლატურა საკმაოდ ბუნდოანია.

საუარაუდოდ, შვეულმფრენის საკმბანო ვერსია ნიშნულ Ka-52K-ს მიიღებს. მისი კონსტრუქცია გამოყენების სპეციფიკიდან გამომდინარე, ცვლილებებს საჭიროებს.

პირველ რაგმში ეს მზიდ ზრახნს შექტება. ზომილდის გეშანსა და ანგარბი ნაკლები ადგილის დასაკეცებად ფველა საზღვაო შვეულმფრენის მზიდ ზრახნის ნიშბები იყვება. მართალია,

კამოის ფირმისთვის ეს საიხლე არ არის, მაგრამ საქმეს ერთი ნიუანსი ართულვებს. Ka-50-ის მსგავსად, „ალიგატორზე“ კატაპულტირების სისტემა გამოყენებული და შესაბამისად მზიდი ზრახნის ნიშბებში მცირე სიმძლავრის პიროტექნიკური საშუალებება ჩამონტაჟებული. კატაპულტირებისას მათი აფეთქებით ნიშბები შვეულმფრენის შორდება და პილოტები ბირტს უსაფრთხოვ ტოვებენ. შესაბამისად, ზრახნის დაცვისას ეს ტექნიკური პირობა გასათვალისწინებელი იქნება.

არ არის გამორიცხული, ცვლილებები ფრთხვსაც შეეხოს. მათი გაქანი 7.3 მ-ია. ეს კი არც ისე ცოტაა და, ალბათ, დაეცვა დასჭირდება.

არსებული ინფორმაციით, პირველ „მისტრალს“ რუსები წყნარი ოკეანის ფლოტში ჩარიცხავენ, მაგრამ დაბევი-

დამატებითი საწვავის ავზების გარეშე (საწვავის შიდა მარაგი — 1870 ლ) 520 კმ-ია. თუმცა, როგორც წესი, სამხედრო საფრენი აპარატების მოქმედების საბრძოლო რადიუსი გაცდლებით ნაკლებია. ორი დამატებითი ავზის გამოყენების შემთხვევაში (თითოში 550 ლ საწვავი) შვეულმფრენის მოქმედების რადიუსი იზრდება, მაგრამ მცირდება სასარგებლო დატვირთვის რაოდენობაც.

ლოგიკურია, რომ „მისტრალის“ შესყიდვის ხელშეკრულების გაფორმებასთან ერთად, მისი საფრენისნო ფრთის შუამდგენლობა (ამ შემთხვევაში — შუამდგენელი) დასახელდა. მაგრამ რუსებს კიდევ დიდხანს მოუწევთ წვალება, რომ „ალიგატორი“ სრულ კონფიგურაციამდე მიიყვანონ.

ალექსანდრე ავაშიძე

„გეოლოგნი და ვერ ბაერეოლოგნი“

შენიღბვა ბრძოლის ველზე

უამრავ დადებით თვისებათა მიუხედავად, კამუფლირებულ ფორმებს ნაკლები აქვს – უნიფერსალიზაციის ნაკლებობა. კრიზიდ, „ტყის კამუფლაჟი“ არ გამოდგება უდაბნოში, კლდოვან ადგილებში ან თუნდაც ქალაქში. ამასთან ხშირად პრობლემაა მოწინააღმდეგის ჯარისკაცების ერთმანეთისგან გარჩევა. ამიტომაც ბევრი ქვეყანა იღვანის იყენებდა ხაკის ფორმებს მისისფერი, ზეთისხილისფერი, მომწვანო ან ნაცრისფერი ვარიაციებით (ისრაელის შეიარაღებულ ძალებში, მგონი, ახლაც გამოიყენება. ამერიკელებმა ვიეტნამის ომი გახვლეს მუქი მომწვანო ერთიანი ვიეტნამის მონი ფორმით, თუმცა, სამხრეთ-ვიეტნამელი მოკავშირეებისა და სპეცდანიშნულების დანაყოფების ფორმებისთვის შეიმუშავეს „ვეფხვის ზოლები“).

ბევრი სახელმწიფოსთვის კამუფლირებული უნიფორმის მისაბამ მაგალითად იქცა პირველი ინდიანების ომის დროს ფრანგი მედესანტებისთვის შეიმუშავებული „დეოპარდის წიწწკლები“ ტიპის კამუფლაჟი, რომელსაც მონადირეები მანამდე „იხვებ მონადირის“ სახელწოდებით იცნობდნენ.

საინტერესოა, რომ აშშ-ის ცენტრალურმა სადაზვერუო სააგენტომ ამ ფორმით შემოსა კუბელი ემიგრანტებისგან ფორმირებული „პრივადა 2506“ და კოჩინოსის ყურეში ფიდელ კასტროს რეჟიმთან საბრძოლველად გადასხეს.

ამერიკელებმა მხოლოდ ვიეტნამის ომის ბოლოსთვის, 1967 წელს მო-

ამარაგეს სიღრმითი დაზვერვისა და სპეცდანიშნულების ნაწილები „ტყის გარიანტი“ კამუფლირებული ფორმის ორი ვარიანტით („დაბალი მთის“ და „მაღალი მთის“), რომელიც 1948 წელს საინჟინრო კვლევითი ლაბორატორიის (ERD) მიერ შემუშავებულ მოდელს ეფუძნებოდა.

1962 წელს ამერიკელმა დიზაინერებმა ახლო აღმოსავლეთში მოქმედი ჯარებისთვის სამ და ექვსფეროანი კამუფლაჟი შეიმუშავეს და დამახასიათებელი ნახატის გამო „შოკოლადის ჩიფსები“ უწოდეს.

მისი გაუმჯობესებული მოდელით 1990-1991 წელს სპარსეთის ყურეში მებრძოლი ჯარისკაცები იყენებდნენ შემოსილი. ის მხოლოდ და მხოლოდ უკანასკნელ წლებში ციფრული მოდელების მიღების შემდეგ შეიცვალა...

რაც შეეხება ამ უკანასკნელ ნოვაციას, 1984 წელს პირველად შეიქმნა ე.წ. ციფრული კამუფლაჟი – ნახატი, რომელიც ჰგავს მონიტორის ეკრანზე პიქსელების კონფიგურაციას და მებრძოლის გადაადგილების დროს შემწვევადობას ამცირებს.

1988 წელს კანადელებმა შეიმუშავეს ციფრული კამუფლაჟის ტყისა და მშრალი რეგიონების ვარიანტები, რომლებიც ძალიან კანადის შეიარაღებულ ძალებში მიიღეს. ამერიკელებს მოქონიათ ჩრდილოელი მქობლების მიაგება და მსგავსი ვარიანტი საკუთარი საზღვაო ქვეითებისთვის დაამუშავეს. ერთმანეთისგან რომ გაერჩიათ, კანადურს CDPT-ი (Canadian Disruptive Pattern),

ხოლო ამერიკულს კი – RPT-ი (Marine Pattern Camouflage) უწოდა.

დიზაინერთა და ტექნიკთა კვლევების მიუხედავად, უნიფერსალური კამუფლაჟის შექმნა მანც ვერ ხერხდება. თვით ციფრული ვარიაციაც კი ვერ ცელის მდგომარეობას, ხოლო ყოველი საბრძოლო გარემოსთვის განსაკუთრებული შეფერვლობის ადკანულობით ჯარების მომარაგება მათ ფასს და სირთულევს გეომეტრიული პროგრესით ზრდის.

საჭიროა უნიფერსალური შეფერვლობა, რომელიც მებრძოლსა თუ ტექნიკას ნებისმიერი გარემოსა და თვალთვალის მანიძილიდან დამალავს. ასეთი შენიღბვის შექმნა დღეს შეუძლებელია, ამიტომ სამხედრო მკვლევრები სხვა გზით წავიდნენ – ისინი შეეცადნენ გამოიყენებინათ ადამიანის მხედველობის და თვალის ავტოდელების კონსტრუქციის თავისებურებები.

შორ მანიძილზე კამუფლაჟის ეფექტურობისთვის, ის უნდა შედგებოდეს მსხვილი გადაბნილი ლაქებისგან, ხოლო ახლო მანიძილზე, როცა ადამიანის თვალი არჩევს მცირე დეტალებს, ნახატი ძირითად ფონის უპირატესობით მცირე ელემენტებისგან შემდგარი უნდა იყოს.

ექსპერტების აზრით, საერთო ფონი ყველა რეგიონისთვის თითქმის ერთნაირია და მომწვანო-მოყვითალო გრადიენტებითაა გაჯერებული (გაყინისფერი ხაკი). ასევე დადგინდა, რომ ბუნებაში შავი ფერი არ არსებობს, თუმცა სხვადასხვა ტიპის კამუფლაჟებში აქტუ-

ბა რატომღაც გამოიყენება. ყველა საოთხეული პირობების გათვალისწინებითა და კომპიუტერებში ათასობით სხატის ერთმანეთზე დადებით ექსპერტა შეფასებით ვერჯერობით საუკეთესო შედეგი MULTICAM-ის სახელით რის ცნობილი.

მაინც რით განსხვავდება „მულტიკამს“ სხვა ნიმუშებისგან? ის სხვადასხვა სიმის ლაქებს აერთიანებს. ერთი ნაწილი შორ დისტანციებზე „მოქმედებს“, მეორე კი — ახლოს. ნაწილი ეფექტურია მშვენივრ ფონზე, დანარჩენები — ვახსენებ. ლაქებს აქვს მკვეთრი მოხაზულობა, რომელიც თანდათან გარდაამართლი ხდება. რაც მთავარია, არ შეიცავს მკვეთრ ფერს და იმედროულად „მულტიკამს“ ფერების გამაში შედის თეთრი, რაც თოვლში გამოყენების საშუალებას იძლევა.

„მულტიკამში“ შერჩეული ფერების კომბინაცია თავიდან იცავს „დაისის ეფექტს“, როცა მზის ჩასვლის მოწინააღმდეგე მებრძოლის კონტური მკვეთრად გამოიკვეთება და კამუფლაგებული ფორმების უმეტესობას ახასიათებს.

პროგრესის მიუხედავად, Cry Precision-ის მიერ შემუშავებულ „მულტიკამს“ შიშის შეიარაღებულ ძალებში ციფრული Digital cupac-ი ამჟამინეს, თანაც მუკანასკნელში აშკარად შემოწნეა „მულტიკამის“ კონსტრუქციული ელემენტები.

დღეს „მულტიკამი“ ძალზე პოპულარულია მსოფლიოს სხვადასხვა სამხედრო და სპეციალურ სამსახურებში. მას ხშირად იყენებენ სპეციალურ ოპერაციებში მონაწილე აშშ-ის უსაფრთხოების დეპარტამენტის, მიგრაციის კონტროლისა და სხვა რაზმები.

2007 წლიდან მას იყენებენ პოლიციის სპეციალური დაინსპულერების და

ჯავშანტრანსპორტიორებზე ახალი სახის კამუფლაგი გამოჩნდა

ნაყოფ GROM-ის მებრძოლები. სხვათა შორის, ამერიკული ბლოკასტერის „ტრანსფორმერების“ მებრძოლებს სწორედ „მულტიკამის“ შეფერილობის ფორმები აცვიათ.

რამდენიმე ცნობა ტექნიკის შენიღბავი შეფერილობის თავისებურებითა შესახებ: ბრისტილის უნივერსიტეტის ამ დარგში მომუშავე მკვლევრებმა დაასკენეს, რომ გეომეტრიული ტყილი ფეკურებითა და ზოლებით შექმნილი ქაოსური ნახაზით შენიღბვა საბრძოლო ტექნიკას არ მალავს, მაგრამ სისწრაფის აღქმასზე დიდ გავლენას ახდენს და რეაქტიული ჭურვებით მათი დაზიანება რთულდება.

ამ ზერის პირველ და მეორე მსოფლიო ომებშიაც მიმართავდნენ საბრძოლო ხომალდების შედგენის დროს.

გეომეტრიული კამუფლაგი ეფექტური იყო წინა პერიოდების დაბალსიჩქარიანი ხომალდებისთვის და საპაერო მოწინააღმდეგისგან დასაცავად არ გამოადგებოდა. თუმცა, ყველაფერი შეძლება შეიცვალოს სწრაფი სახველეთი საპატრული ტექნიკის შემთხვევაში,

როცა საბრძოლო მოქმედებათა დროს ტანკსაწინააღმდეგო რეაქტიული ექმბარსატორენტების ცეცხლის საფრთხე მუდმივად არსებობს.

ეფექტურობის შესამოწმებლად, მეცნიერებმა მოხალისეებს კომპიუტერზე აწვეეს ჩვეულებრივი და გეომეტრიული კამუფლაგით დაფარული მოძრავი ობიექტები და შესთავაზეს მათი სიჩქარის განსაზღვრა. ექსპერიმენტმა გამოავლინა, რომ გეომეტრიულის შემთხვევაში ცდომილება 7%-ს შეადგენდა, მაშინ როდესაც ჩვეულებრივი კამუფლაგი გავლენას ვერ ახდენდა სიჩქარის განსაზღვრაზე.

ამერიკულმა კომანია Armor Works-მა გ/ტექნიკისა და საფრთხისთვის შეიმუშავა ახალი ტიპის კამუფლაგი TactiCam-ი. ახალი კამუფლაგი ერთი და იმევე ფერის, მაგრამ სხვადასხვა ინტენსივობის კვადრატებისგან შედგება და ზომებში 929 კვმ-დან 3,2 კვმ-მდე მერყეობს.

თითოეული ელემენტი ამოზნექილი, ან ჩაზნექილია. შემქმნელების დახასიათებით, ეს კამუფლაგი დამიზნებას მნიშ-

კამუფლირებული იაჟამანადგურებელი F/A-18E/F-ი

რუსულ პატარა სარაკტო ხომალდს სილუეტის „შესაცვლილი“ შეფერილობა აქვს

ენელონად ართულებს, ხოლო ტექნიკამდე მანძილის ინსტრუმენტულ განსაზღვრას პრაქტიკულად შეუძლებელს ხდის. Armor Works-ი მუშაობს ტექნიკის გამუფლაჟზეც, რომელიც ფერის სხვადასხვა ინტენსიუობის განათების მიხედვით შეიცვლის, ანუ განსხვავებულ გარემოში განსხვავებული შეფერილობა ექნება. ამ ტიპის გამუფლაჟს OptiCam-ი უწოდებს.

დასასრულ, რამდენიმე პრაქტიკული რჩევა დაინტერესებულ პირთათვის: **მიწინააღმდეგის მიერ შენი სამხედრო ობიექტის აღმოჩენა ხდება სინათლის, რადიო, სითბური ტალღების არეკვლის საერთო ფონთან განსხვავების მიხედვით ამ განსხვავებას კონტრასტი ეწოდება.** ფონთან ობიექტის კონტრასტის შეიძლება იყოს ოპტიკური, სითბური, რადიოლოკაციური, აკუსტიკური (ხმოვანი) და სხვ.

შესაბამისად, ობიექტი საერთო ფონთან რომ არ გამოირჩეოდეს და მათ შორის კონტრასტი მინიმალური უნდა იყოს. ამის მიღწევა შესაძლებელია ობიექტის განლაგებით ბუნებრივი ნიღბების ქვეშ, ადგილობრივი საგნების ჩრდილში, ადგილმდებარეობის იმ ლაქებზე, რომელთა ფერი ობიექტის შეფერილობასთან ახლოს დგას, აგრეთვე თავად ობიექტისთვის შესაფერისი ფერის მაცემით საღებავებითა და შენიღბვის ბაგეებით, ოპტიკური, რადიოლოკაციური და სითბური აღმკვერვის საწინააღმდეგო ხელოვნური ამრეკვლების გამოყენებით; **ღამე, ნალექი და მყვინდვლობის შემზღუდავი სხვა პირობები აკეთებებს ვიზუალური და ოპტიკური დაზვერვის ეფექტურობას.** მაგალითად, ხშირი ნისლი შეუკავალია როგორც ხილული, ასევე ინფრაითული სხივებისთვის, ასევე ამცირებს შუქის დანახვის მანძილს ღამით

(თუ ნისლის გარეშე ობიექტი 25 კმ-დან ჩანს, ბურუსში ეს მანძილი - 1,5 კმ-ია, ხოლო ხშირ ნისლში - 0,2 კმ-ს აღწევს); **ნალექი ართულებს დაზვერვას არა მარტო ოპტიკური, არამედ რადიოლოკაციური და სითბური ხელსაწყოებითაც.** ობიექტის მთავარი განნიღბვის ნიშნებს განეკუთვნება:

- ფორმა და ზომა;
- ზედაპირის შეფერილობა და სიმკვეთრე;
- ობიექტის ჩრდილი;
- ლითონისა და მინის ანარეკლი;
- რადიოტალღების, ინფრაითული და სხვა უხილავი გამოსხვებები;
- ცალკეული ობიექტების რაოდენობა და ურთიერთგანლაგება ეგვიუფრო ობიექტის შემადგენლობაში;
- მოძრაობა, ხმა, ვანათება, მტვერი, ამოღებული გრუნტი, გათვლილი მონაკვეთები, მანქანის კვალი, ასევე რადიო აქტივობა და სხვ;

საკვირო და კოსმოსური დაზვერვისგან ეფექტური ნიღბებია ხშირი ტყის მასივები, ტყის კორიუმები, ბუჩქნარი, დასახლებული პუნქტები. მარადწვანე მცენარეულობა ინარჩუნებს შეშინდაბე თვისებებს მთელი წლის განმავლობაში.

როცა ფოთლოცქვის მანქანე ფოთლები ზეზე მკვეთრად მცირდება, დასახლებული პუნქტები სხვადასხვა შეფერილობის ნაკვეთებითა და მწვანე ნარგავებით ქმნის ლაქებთან კონტრასტულ ფონს, რაც ხელს უწყობს ობიექტის აღმოჩენის შესაძლებლობის შემცირებას;

შესანიღბად ტყეების გამოყენების შეფასებისას მეთაურმა უნდა განსაზღვროს მათი ფართობი, გატყავინების პროცენტები, ხეების - ვიშები, ტიხის სიმაღლე და ტოტების სიხშირე, ასევე სატყეო ზეგების, ბილიკებისა და გაუვალი მონაკვეთების მდგომარეობა; დასახლებული პუნქტების შემნიღბა-

ვი თვისებების შეფასებისას შეისწავლება სახლების რაოდენობა და ტიპი, სამეურნეო ნაკებობები და სხვა შერობები;

შენიღბვისას სიფრიზილით გამოყენით არამარადწვანე ტოტები და ბალახი, ვინაიდან მათი მოტეხიდან მცირედროში ისინი ფოთოლებთან და შესამჩნევ ლაქად ჩანან საერთო ფონზე;

მუზარადას და ტექნიკაზე ტოტები ან სხვა მცენარეულობა არ უნდა იყოს პლუმაფიით (ძველ დროს ქუდებზე ბუმ პლეიით) დამაგვრებელი, ვინაიდან მოძრაობისას ირხევა და ობიექტის განნიღბავს ახდენს;

ზამთარში ტყვიამფრქვევის საცეცხლე წერტილის წინ თოვლი შეედება, რაც მის მუდმივ განახლებას მოითხოვს; დაზვის ტანკსაწინააღმდეგო ფემბარსატფორცის, პირდაპირი დამიზნებით სროლისთვის განლაგებული ქვეშების ან ტანკსაწინააღმდეგო მართვადი რაკეტის გამწვანე დანადგარის პოზიციის წინ მიწა მუდმივად უნდა სველი იყოს, რათა თავიდან იქნეს აცილებული სროლის დროს მტერის განიღბვის დამახასიათებელი დრუბლის წარმოშობა;

სახეზე დამცავი შეფერილობის დაღებისას იხელმძღვანელოთ პრინციპით ჩაზნექილ ადგილებზე - დია, ხოლო ამონხევილზე (ცხვირი, შუბლი, ყვრი-მალბედი) მუქი ფერი უნდა იქნეს დატანილი.

იმედი ეს სტატია კარგად მიუთუბს შენიღბვისადმი სერიოზული მდგომის აუცილებლობას. მისი როლის სწორი გაგება, კონკრეტულ პირობებში დროული და ეფექტური გამოყენების უნარი უნდა წარმოადგენდეს ქართველ სამხედროებისთვის წაყენებულ იმპერატურს.

მისტანზ მკაპანაძე
პრეზიდენტი გენერალ-კენერალური შტაბის ყოფილი უფროსი

ივლისში ურნალი „ისტორიანი“ წარმოგიდგამთ! ტომი V

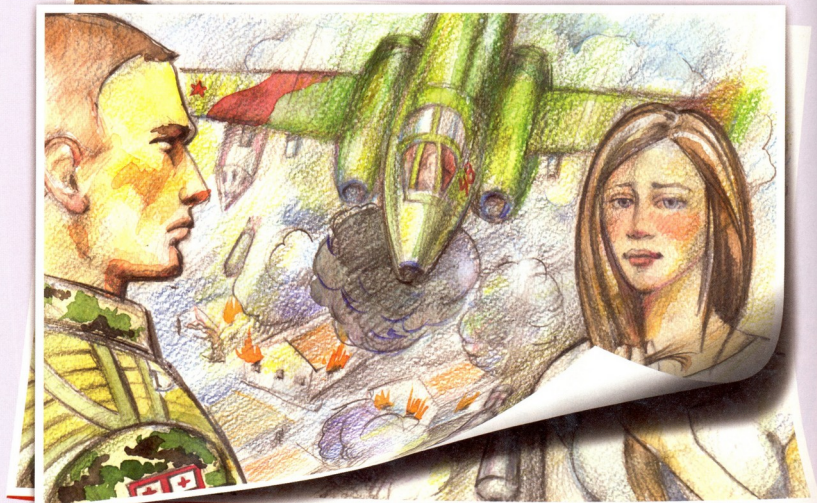

ყველა დროის საუკეთესო ისტორიული რომანი. სრული ვერსია 8 ტომად
შეასრულან საზოგადოებრივი მემკვიდრეობის მიერ გამოცემული მოწვევით

კონსტანტინე
ბამსახურდია

დაეით
აქმაშენებერი
ტომი 5

„ისტორიანის“ ყოველ ნომერთან ერთად, თვეში ერთხელ შეძლებთ
შეიძინოთ „დავით აღმაშენებლის“ თითო ტომი (ნიგნის ფასი 3 ლარი)
უკვე გამოსული ტომები შეგიძლიათ შეიძინოთ ნიგნის მაღაზიებში

ქალზედა 2008 წლის აგვისტოს
ოქმი დაღუპულ ბიჭებს

8 აგვისტოს

დასაღვთებელი

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N9-14, 2011)

2008 წლის 8 აგვისტო... ჩრდილოეთი კავკასია... ბუდინოუსკის სამხედრო აეროდრომი... შუადღე... ოთხი მოიერიშე ჩე-25 ასაფრენად მზად არის...

— ძ გჯკცჯქეს^ ჰფჰპტიბნტ დჰკტნ!
— Dჰკტნ ჰფჰპტიბტყ

მოიერიშე თვითმფრინავების აფრენა ნებდაართულია... მათ ფრთებქვეშ დამაგრებული ბომბებისა და რაკეტების შექმნევა ძალზე ადვილია...

და რამდენიმე წუთში ეს ბომბები და რაკეტები საქართველოს ტერიტორიაზე ჩამოიფრება.

ერთ-ერთი მოიერიშის პილოტს ვლადიმირი ჰქვია... მოხდენილი ყმაწვილი ვლადიმირი, ქვერა, ცისფერთვალეა... დღეს დაბადების დღე აქვს, 24 წლის ხდება. ჩაფიქრებული აქვს, თუ იერიში წარმატებით დამთვრდა და შეტყვიდან ცოცხალი დაბრუნდა, დაბადების დღეს აუცილებლად აღნიშნავს იგორთან, ვასიასა და სხვა პილოტებ-

თან ერთად. ახლაც, აფრენის წინ, 200 გრამი არაფი ჩაურტყევს, ქართული „ჩაჩა“, რომელსაც მამამისი დიდი ამბით ინახავდა წლების განმავლობაში, რადგან იგი საქართველოდან გამოუგზავნა საუკეთესო მკვლარმა. კონიაკის ფერი აქვს ამ არაფეს, კაკლის ლეხვებია შიგ ჩაფრილი ფერის მისაცემად. თურმე საქართველოში ასე აფენებენ კონიაკს ოჯახურ პირობებში. ჭკვიანი ზღვია ქართველები... და მოსიყვარულე... და სტუმართმოყვარე... ეს კარგად იცის ვლადიმირმა, თვითონაც არის ნამყოფი საქართველოში, ოღონდ ბავშვობაში. გიორგიც ახსენდება, თავისი ტოლი და სწორი, მამის მკვლარის ვაჟი... დღეს მისი დაბადების დღეც არის... ალბათ, ისიც აღნიშნავს დღეს იუბილეს... იქნებ ერთმანეთთან შებრძოლებამაც მოუწიოთ? გამორიცხული არაფერია, ეს ხომ ომაია... კიდევ კარგი, არ იცის, ზუსტად რა ადგილებში იბრძვის გი-

ორგი, რა ტანკს მართავს და რა ნომერია... რომ იცოდეს, ესროდა კი? რა თქმა უნდა, ესროდა. ომმა მკვობრობა და ახლობლობა არ იცის. სამშობლოს მტერი ყველგან მტერია — რუსეთშიც და საქართველოშიც. ბრძანება კი ბრძანებაა, უნდა შეასრულოს! ეს სამშობლოსთვის მებრძოლი ყველა ვარისკაცის წმიდააწმიდა მოვალეობაა!

...მაღე 3 საათი გახდებოდა... ბუდინოუსკის სამხედრო აეროდრომიდან 4 მოიერიშე ჩე-25 აფრინდა და ცხინვალის მისადგომებისკენ აიღო გეზი. წამყვანი მოიერიშის პილოტს ვლადიმირი ჰქვია... მას დღეს დაბადების დღე აქვს...

დავითის ეზოში მებრძოლები შეკრებილან. არც ერთს დანა პირს არ უხსნის. დავითს მოკრძალებული სუფრა გაუშლია და ხელში ორი ყანწი უჭი-

ჩავს. იქვე ნინო დგას და მეუღლისგან ძალულად თვალებზე მომდგარ ცრემლს აშენდს. კარის მეზობელ დარიჯოს მისთვის მხარზე ხელი გადაუხვევია და ზრწრულით ანუგეშებს. ნანაც აქევა, ქლავის ხესთან ჩაცუცქეულა და უკუ მერამდენედ ცდილობს, მიბთლური ტელეფონით დაუკავშირდეს საყვარელ დამიანს... თუძიკა, კავშირის დამყარებას ვერა და ვერ ახერხებს.

— მეზობლებო, დღეს ჩემი ბიჭის დაბადების დღეა, — დავითი შეცვლილი ხმით იწყებს, — 24-ის ხდება. მიუსხდეთ და იმისა, რომ ცხინვალთან ქვეყანა იქცევა და ჩემი ორივე ვაჟი ამწუთის ვეჯღაზე ცხელ წურტილშია, მე კი არც ვიცი, მკვდრები არიან თუ ცოცხლები, ტრადიციას არ ვუღალატებ და როგორც აქამდე, როგორც წინა წლებში, ახლაც დავლევ ორი ოუბილარის სადღვერძელის ორი ვანით — ჩემს გიორგის და ჩემს ვლადიმერს გაუმარჯოს! მასაბეთი, რომ ძველებურად სალიხიანი და ხმაურიანი სუფრა არ გამოიფიქდა, მაგრამ იმედია, გამიგებთ. დღეს მძიმე დღეა — ვეჯღაზე მძიმე დღე ჩემს ცხოვრებაში. მათი დღვერძელობისა იყოს! კაცურად მოქცეულიყვნენ და თაუ-თავიანი გვარი არ გრცხვინით! მართალია, ომი ოშია, მაგრამ მეგობრობა და ახლობლობა სულ სხვა რამაა, რომელიც ომის კანონებს არ ემორჩილება! ჩემს შვილს ეს არასდროს შემეძლია... იმედია, არც ჩემი მგობრის შვილს შეეძლება ეს! გამარჯვებული ყოფილიყვნენ და მშვიდობით დაბრუნებულიყვნენ შინ! პირველი

ბომბები სცილდება თვითმფრინავის ბილანებს და სტვენით მიქრის მიწისკენ...

ვანით ვლადიმერის სადღვერძელო შემისვით, მეზობლებო, მეორით კი ჩემი გიორგის! შექნით უფალი! — ვრუ ხმით ამოთქვა დავითმა და ორი ვანსი რიგრიგობით დაცალა.

მეზობლებმა სათითაოდ გაიმეორეს სადღვერძელო, ბიჭების სახელები და ეინ იცის, მერამდენედ დაიცალა ორი ვანსი უჩვეულოდ სვედან სუფრაზე.

* * *

დღის პირველი საათია. ტანკი თ-72 შიმ1 402 მზად არის. გიორგი ყოველ წამს ელოდება ბრძანებას. შუბლმუკმუხნილი თითები ერთმანეთში გადაუხლართავს და ფიქრობს. დილით რუსეთის 58-ე არმიის ტანკების კოლონა ცხინვალისკენ დაიძრა რეგიონში მყოფი რუსული ძალების მისამუე-

ლებლად. მათი კოლონა 150 ტანკის, ჯავშანტრანსპორტორისა და სხვა საბრძოლო დანადგარებისგან შედგებოდა. ტ-72 ტანკები, ბმ-2 საქვეითო საბრძოლო მანქანები და თვითმავალი პაუბიცები, რომლებსაც 152მმ-იანი 2კ3 აკცია ჰქვია! გარდა ამისა, რეაქტიული არტილერიის დანაყოფებიც შენიშნეს. ჭიანჭველებზეთი ირეოდნენ რუსი ჯარისკაცებიც!

გიორგი ჯერ კიდევ ვერ გამოსულა ეიფორიიდან. აი, თურმე, რა ყოფილა ომი! როგორი ყოფილა! რას წარმოიდგენდა! დილითაც მოხდა ერთი შეტაკება. კიდევ ერთი მზა ააფეთქა, რამდენიმე ქვეითიც მაგივლა, ოსებიც იყვნენ და რუსებიც. არც იცის, რამდენი მათგანი გაუყვდა საიქიოს გზას. ღმერთმა აპატოს! ეს ომის კანონია! მონინა-აღმდეგეს უნდა ესროლო! იმ წუთებში არც უფიქრა იმაზე, ადამიანებს რომ ხოცავდა, იმ წუთებში ნებისმიერი მათგანი მისთვის მტერი იყო, ახლა კი...

მართლაც როგორი მძიმე ყოფილა ჯარისკაცის ხედი!

ამ დროს ტანკზე გარედან ვიღაცამ მძლეურად დააბახუნა. გიორგიმ ზუფი ახადა სამხედრო მანქანას და ამოვიდა. ირაკლი ამომქვრალიყო ტანკზე.

— დაბადების დღეს გილოცავ, ძმაო! — მხარზე ხელი დააკრა უძცროსმა ძმამ და ნაძალადღევი ღიმილი აიკრა სახეზე.

პო, მართლა! ახლავა გაახსენდა გიორგის, რომ სწორედ დღეს არის მისი დაბადების დღე! ის ოუბილარია! შარშან ამ დროს მამის მარანში უხარ-

...ერთი პირდაპირ ეცემა წინ მგლო ტანკს, რომლის შიგნით ჭურვები დეტონაციურდება და კომკურა ზემოთ ამოიტვორცნება

მოიერიშეს სიბოური დამიზნების სახეიბო რაკეტა ხვდება, რის შედეგადაც თვითმზრინაჲი შტობორში გადადის და მიწას ისე ენარცხება, რომ პილოტი კატაპულტირებას ვერ ასწრებს...

მაზარი სუფრა იყო გაშლილი და მისი მეზობლები და მეგობრები დიდი ქვიფისთვის ემზადებოდნენ. ნეტაჲ დღეს რა ხდება იქ? ალბათ, საქეიფოდ აღარაჲის სცხელა! დედა ტირის, ალბათ... ნანაც... მამა? მამას ტირილი არ ქერხება... ალბათ, დვას ახლა მეზობლებში და გულდამძიმებული ლაპარაკობს რამეს ან... ან ტელევიზორის ეკრანს მისჩერებია!.. საწყალი მამა... დედა... ნანა... და შვილი! მისი ჯერ არდაბადებული შვილი!

— ვა! დიდი მადლობა, ირაკლი! სულ არ გამხსენებია, — მოჩვენებითი სიმშვიდით თქვა და თვითონაც ნაძალადეგად გალიობა.

— მიდი რა, რას ჰქვია, არ გაგხსენებია! ნუ იტყუები!

— გეფიცები: გუშინ კი მახსოვდა, მაგრამ წუხანდელს აქეთ დაბადების დღე კი არა, თუი არ მახსოვს. ჯერაც შოკში ვარ.

— აბა, რა გგონა, ბიჭო! — ირაკლი ერთ ღამეში თითქოს უფრო დაკაცებულიყო, დეჲაჲკაცებულიყო, თითქოს უფრო მამაცი გამხდარიყო და გულგრილად ცდილობდა უგუნებობის დაფარვას, — ეს თამაში არ არის, მძაო! ეს ომია! წამო, დეჲლით, არ გინდა? არაჲი გვაქვს!

— ახლა არ ღირს... აი, საღამოს ვობია, როცა... სიტუაცია მიწენარდება. მერე ჩავუხსნეო.

— საღამოს საღამოს წილი დეჲლით, ახლა კი — დილის. ბიჭები გელოდებიან.

ამ დროს გიორგის მობილურმა დარეკა. სწრაფად ამოიღო ტელეფონის აპარატი ჯიბიდან. ნანას სახელი დაიწერა დისპლეიზე.

— ალო, გისმენ! — მოელი ხმით ჩაჲვეჲირა აღუეეებულმა.

— გიო, გიო! — ძლივს ისმოდა გიგოს ხმა, — დაბადების დღეს გილოცეთ ყველანი, გიო!

— დიდი მადლობა, ნანა! ვინ ხართ მანდ? — გიორგი ხისხარულსგან აღარ იყო.

— ყველანი აქა ვართ, მამაშენი, დედაშენი, მეზობლები... შენს სადღერბელოს სეამენ!

— გაიხარეთ, გაიხარეთ! ჩვენ კარგად ვართ, აბა, თქვენ იცით, მიყვარხართ ყველანი და ძალიე ჩამოჲალი, ჩვენზე არ იდარდოთ! ირაკლიც აჲერაა, ჩემ გვერდით! ერთად ვართ, ნანა! დედა! მამა! — თვითონაც არ იცოდა, რას ყვიროდა, ისე გაუხარდა სასურველი ქალის ხმის გაგონება.

— აი, მამაშენს დაგაჲა... — და კეჲშირი გაჲყვდა.

— გაითიშა... — გულდაჲყვეტილმა თქვა, ღრმად ამოიხენემა და აპარატს მოღუეშული დაეცქერდა.

— საერთოდ რომ მოახერხეს დარეკვა, არ გიკვირს? მე მაგასაც არ ველოდი! — ყრუდ ჩაღალაპარაკა ირაკ-

ლიმ და მძას მკლავზე მოუჭირა თითები თანაგრძნობის ნიშნად.

— უნდა დავლიო, ამათი დედაც! — ოსების მისამართით ერთი გეჲრიელად შეიკურთხა მამაკაცმა და მოშორებით მდგარი მეტროლოებისკენ სწრაფი ნაბიჯებით გაეშურა.

ირაკლი უკან მიჲყვა უფროს მძას.

— აი, ისიც მოსულააა! — ბიჭებმა შუაში მოიქციეს ეუბლარი და არეჲანი ერთჯერადი ჰიქა მიაჩქეს ხელი.

— ბიჭებო! მოეშაღეთ, გაეფიარო! — მოისმა ამ დროს შორიდან რომელიღაც მეტროლოს ყვირილი და ყველანი აიშალნენ.

— რა ხდება, რა ხდება? — ერთმანეთს ეკითხებოდნენ მეტროლოები.

— საპაერო სერეკეში ოთხი თვითმფრინაჲი გამოჩნდა! სწრაფად, სწრაფად! ადგილებზე ყველანი! თხოუბერ წუთში პოზიციები უნდა დაიკავოთ! — გაისმა მეთაურის ბრძანება.

გიორგი წამით შედგა, მოტრიალდა, ადგილზე გახეჲებულ ირაკლის ლოჲაზე მოუთათუნა ხელი, კონცის შერცხვა, აბა, შენ იცი, თაჲს გაუფრთხილდოი, — ხმაღალდა უთხრა და თაჲის 41-ტონიან „რკინის ცხენს“ სირბილით მიაშურა...

შუადღის სამი საათია. ცხინვალის დასავლეთით, სოფელ ტბითიდან, ეჲღუბაჲაა რომაში რამდენიმე ქართული ტანკი, თ-72 შიმი შვეიდა. მათ შო-

ჩისაა ნომერი 402, რომელიც სხვებთან ერთად გაჩერდა. 402-ე ტანკის ჯიპური რაციით გადასცემს.

— დაბოკვე პოზიცია, ველოლები ზემდე ბრძანებას!

ეს გიორგია... კაპიტანი გიორგი მარხაშვილი, რომელიც საბრძოლო პოზიციის იკვეებს და ბრძანების მთლიანდისა.

ამ დროს პაერში უწყველო, ავის მომასწავებელი გუგუნის ხმა გაისმა. რუსების ოთხი მოიერიშე გამოჩნდა იატხე... 2 კილომეტრის სიმაღლეზე და...

ოთხიდან ორმა მათგანმა პიკირება დაიწყო.

წამყვანი მოიერიშის პილოტი დაბლა ათურება, მისწვთ აძინვეს შუკგუელები რამდენიმე ტანკსა და ქვეითთა ჯგუფს და ლიდაის ხელს აჭერს.

ბომბები სცილდება თვითმფრინავის პილონებს და სტენდით მიქრის მისისკენ. ტანკების გარშემო ბომბები ფუთქდება. აჟ... იჟ... შორს... ახლოს... არ იცის, რამდენია!

ერთი კი... ერთი პირდაპირ ეცეპა წინ მდგომ ტანკს, რომლის შიგნით ჯერეები დეტონაციორდება და კოშკურა ზემოთ ამოიტყორცნება.

— არის! — გახარებული იძახის წამყვანი ჩე-25-ის პილოტი, რომელსაც ლადიმირი ჰქვია და რომელსაც დღეს დაბადების დღე აქვს, მაგრამ აზრის დამთავრებას ვერ ასწრებს, რადგან მისი მოიერიშეს სითბური დამიზნების სახე-ნიტო რაკეტა ზედება, რის შედეგადაც თვითმფრინავი შტოპორში გადადის და მწაის ისე ენარცხება, რომ პილოტი კატაპულტირებას ვერ ასწრებს.

— ეხეც შენ, ხომ ჩამოვაგდე ჩიტო-ითი ბიჭო! — დაიფერა ხეებს შორის სასაფრებულმა კვადროციკლზე შემომ-ჯდარმა ლეიტენანტმა ირაკლი მარე-ნაშვილმა, რომლის სითბური დამი-ზნების სახე-ნიტო-სარაკეტო „გრომმა“ ახლახან თავისი საქმე გააკეთა და ჩი-ტებით ჩამოავლო რუსული მოიერიშე-ატარა ბეჭეფით გახარებული ირაკ-ლი ჩამოფარდნილი თვითმფრინავისკენ გაიქცა.

მისწვთ დანარცხებული მოიერიშე ჩე-25 ნაწილებდაა დაშლილი. ირაკ-ლიმ აიღო ფიუზელაჟის ერთ-ერთი, ცველავი დიდი ფრაგმენტი და შვათვა-ლიერა. მაგარია! ამას ნეთმტკიცებად და სუენირად წაიღებს, სამახსოვროდ შეინახავს და საამაყოფი ექნება...

მაგრამ...

ახლაგზრდა ლეიტენანტს მოუ-ლოდნელად ცეფმა ოფლმა დასახს...

გაფიორდა — ფრაგმენტის შიდა ნი-წილზე წარწერას მოკრა თვალი: ქართულად — გიორგი, რუსულად — ვლადიმირი და წელი — 1984 წლის 8 აგვისტო. თვალი დაუბრუნდა... გაახ-სენდა მამამისის არაერთხელ მოყოლი-ლი ამბავი — თუ როგორ წააწერეს მან და დიმიტრიმ ასაწვობ ჩე-25-ის ფიუ-ზელაჟის შიგნით, გიორგისა და ვლა-დიმირის დაბადების დღეს, შეილების სახელები.

ირაკლის შუბლი ნაოჭებით დაეღა-რა... ოცი წლით დაბერდა თითქოს... ნუთუ... არა, ეს შეუძლებელია! ამერი-კული ფილმი ხომ არ არის, ასე მოხ-დეს, ეს რეალობაა, ეს ომია! რეალურ ცხოვრებაში ასეთი დამთხვევები არ ხდება!

ოგი ჯერ კიდევ ფიქრებში იყო, რო-დესაც რაციით გადმოხცეცა.

— ყოჩაღ, „კვადროციკლ“, — ასე ეძახიან მას ჯარისკაცები ზემობით, — რუსების მოიერიშე რომ ჩამოავდე, მაგან ერთი წუთის წინ ტანკი №402 აგვიფიუთა.

ირაკლის უცნაურად შეეკუმშა გუ-

ლი... მამსენე მიხედა, რომ გიორგის ტანკზე იყო ლაპარაკი. სულ რამდენი-მე წუთის წინ, ბრძოლის დაწყებამდე, მძებნი წინა ხაზზე შუბუნდენ ერთმანეთს, გიორგიმ ტანკით შეუჩერებლად ჩაუარა მის კვადროციკლს და ხელის აწვეით მიესალმა...

გამწარებულმა ირაკლიმ თვით-მფრინავის ნარჩენებში რუს პილოტს დაუწყო ძებნა. მზად არის მისს მკვლე-ლი ადგილზევე მიახრითოს, ახლავე, ამწუთას! ოდნე მოშორებით, სადაც მოიერიშის დამტყვევული კაბინა ეგდო, საფარებლზე ქამრებით მიმაგრებული დასახიზრებელი პილოტის გეგამი დაი-ნახა... დაავიანდა!..

ირაკლიმ ავტომატი ძირს დაუშვა, პილოტის ჩანთის დასწვდა და საბუთე-ბი ამოიღო. აკანკალეული ხელებით გადაშალა მწეშობა და სუნთქვაშე-რულმა წაიკითხა — კაპიტანი ვლადი-მირ დიმიტრის ძე ფანავი.

**ირაკლი კლავაშვილი
სამხატვრო-გრაფიკოსი**

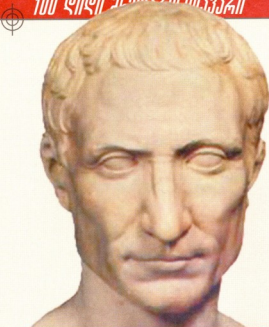
(დასასრული შემდეგ ნომერში)

**ესეც შენ, ხომ ჩამო-
გავდე ჩიტოთი, ბიჭო!
— დაიფერა კვადრო-
ციკლზე შემომჯდარმა
ლეიტენანტმა ირაკლი
მარეზაშვილმა, რომლის
სითბური დამიზნების
სახე-ნიტო-სარაკეტო
„გრომმა“ ახლახან
თავისი საქმე გააკეთა
და ჩიტოთი ჩამოავლო
რუსული მოიერიშე...**

იულიუს კეისარი

პ. წ. 100-44

ქრონოლოგია

- * ძვ. წ. 100 დაიბადა 12 ან 13 თვის (სადგამი).
- * 59 წამოაყალიბა პირველი ტრიუმვირატი.
- * 58-51 დაიპყრო გალია.
- * 56 გადაკვეთა ლა-მანში.
- * 49 გადალახა რუბიკონი; დაიწყო სამოქალაქო ომი.
- * 48 გაიმარჯვა ფარსალასთან ბრძოლაში. წვიდა კვიპტეში, სადაც კლეოპატრას შეხვდა.
- * 47 ზელას ბრძოლა.
- * 46 ვახდა რომის დიქტატორი.
- * 44 მოკლეს მარტის იდების დროს (15 მარტს).
- * 42 დღებრად გამოაცხადეს.

იღბალი და პირველობა

თავად კეისარი წარმატებას გალიაში, რომის სამოქალაქო ომსა და მცირე აზიაში გამარჯვებას ორ რაიუს — ილიალსა და მართიუს ნიჭს მიაწერდა. თავის „გალიის ომზე ჩანაწერებში“, რომელიც მესამე პირშია დაწერილი, კეისარი ამბობს: „სახიფათო ვითარება იყო და არც დახმარებას ელოდნენ არსიდან. მაშინ კეისარმა უკანა რიგის ერთ-ერთ მებრძოლს ფარი გამოჰკლივა ხელიდან (რადგან თავად უფაროდ იყო) და წინ გასწავა, ბრძოლის ხაზისკენ. თითოეულ ცენტურიონს მიესალმა, ჯარისკაცები გაამხნევა და გაშლა უბრძანა, რათა ხმლები უკეთ ემართათ. კეისარს გამოჩენამ მებრძოლებს იმედს ჩაუნერგა და მხნეობა შემატა“.

დაიბადა 100 წელს, პატრიციების ოჯახში. პოლიტიკურ ცხოვრებაში სიჭაბუკეიდანვე ჩაება.

82 წელს სულა რომის დიქტატორი გახდა. კეისარს მისი მოწინააღმდეგის, გაიუს მარიუსის პარტიათთან პოლი-

ტიკურის გარდა, ნათესაური კავშირიც ჰქონდა — 17 წლისამ ცოლად შეირთო გაიუს მარიუსის თანამიზრისა და სულას მოსახლე მტრის, კონსულ ლუციუს კორნელიუს ცინას უმცროსი ქალიშვილი კორნელია. ამიტომაც გასაკვირი არ არის, თუ რომიდან სულას განდევნა სურდა. არც სულა უფურება მოწყალებულიყო.

კეისარი მის რისხვას გაერიდა და მცირე აზიაში რომაელთა სამხედრო შტაბში დაიწყო სამსახური. სულას გარდაცვალების შემდგომ, 78 წელს, რომში დაბრუნდა. ორატორულ ხელოვნებას რომ დაუფლებოდა, 75 წელს კუმულ როდოსზე გაემგზავრა, მაგრამ კილიკიელმა მეკობრეებმა შეიპყრეს. სანამ მის გამოსასყიდ თანხას შეაგროვებდნენ, კეისარი მჭევრმეტყველებაში მეკობრეების წინაშე გარჯილობდა. ვათავისუფლებულმა მიღებულ ფლოტი შეკრიბა, მეკობრეთა სიმარგე

აიღო და ვეელანი სიკვდილით დასაჯა. როდესაც მითრიდატე VI ევპატორი, პონტოს მეფე, რომის აზიაში შეიჭრა, კეისარი დამოუკიდებელ რაზმს მეთაურობდა, მაგრამ ბრძოლის ველზე დიდხანს არ დარჩენილა.

74 წელს რომში დაბრუნდა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში ჩაება. ჯერ პონტიფიკების ქურუმთა კოლეჯაში შეიყვანეს, შემდეგ სამხედრო ტრიბუნთა არჩევნებში გაიმარჯვა. ამავე დროს აქტიურად იბრძოდა სულასგან შერისხულ პოლიტიკოსთა რეაბილიტაციისთვის.

61 წელს პირველად უსარდლო ჯარს და კლტებიერებს შეებრძოლა ესპანეთში. 59 წელს პირველი ტრიუმვირატი ჩამოაყალიბეს რომის მმართველმა პომპეუსმა, აღმოსავლეთის მმართველმა კრასუსმა და კეისარმა, რომელიც ჩრდილოეთ იტალიაში ცინალპურ გალიას, საფრანგეთის სამხრეთში ნარ-

ღირაქეთთან პომპეუსმა კეისარს უკან დაახვინა

ონის გალიასა და ილირიუმს (თანაქრონულ ბალკანეთი) მართავდა. რაკინდურები, გალისის კულტური ტომები წეს წინააღმდეგ ვერ გაერთიანდებო, ისინი ნაწილ-ნაწილ დაარბია და დაიმორჩილა. მომდევნო შვიდი წლის განმავლობაში კეისარმა მდინარე რაინდან ლა-მანშის სრუტემდე მიუღო ტერიტორია დაიპყრო. ლა-მანში წინ წელს გადაკვეთა. მისი ლაშქრობა ძალების წინამძღოლის, ვერცინგეტორიქსის დამარცხებით დასრულდა. ამბიანგარიშებულა, რომ ათი წლის განმავლობაში გალიაში კეისარი სამ მლიონზე მეტ ჯარისკაცს შეებრძოლა.

მიველ, ვანა, მელიე — რუმიონის გადაღახვა

კეისრის სამხედრო წარმატებამ კრიუმეირატის დანარჩენ ორ წევრს პოლიტიკური საფრთხე აგრძნობინა. ამიტომაც 49 წელს უკვე პროკონსულ კეისარს სენატმა უბრძანა, დაეტოვებინა დაეკეული თანამდებობა. კეისარმა უარი განაცხადა და რუმიონი გადაღახვა, რაც ომის გამოცხადებას მოახსენებდა. როგორც კი მისმა ჯარებმა დინარე გადალახეს, ოულუსს უთქვამს: „*Alea jacta est*“ — „წილი ნაარა“, რაც იმას ნიშნავდა, რომ უკან უღარ დაიხევდა. რომის იმპერიაში საოქოლაქო ომი გაჩაღდა. კეისარისგან ჭეშვროებული პომპეუსი საბერძნეთში გაიქცა. ნაცვლად იმისა, პომპეუსს დახლევნებოდა, კეისარმა ჯერ მის ლეგიონებს შუტაია ესპანეთში. უთქვამს, მე ახლა უსარდლოდ დარჩენილ ჯარს ბრძობე, მეერ კი უკვარდ დარჩენილ სარდალს შეებრძობი.

პომპეუსის გარეშე დარჩენილი ლეგიონები ქალაქ ილერდასთან მანამდე დანებდნენ, სანამ კეისარი პომპეუსის არმიის ნარჩენებს ანადგურებდა ფარსალიასთან. პომპეუსმა ევვატესკე მიაშურა, მაგრამ სანამ კეისარი დაქუეობდა, მოკლეს.

კეისარს ევვატესკეშიც მოუხდა შინაურ საქმეებს ჩარევა, — სწორედ დაახლოვრება აჯანყებული პტოლემეე XIII და გახტი კლოპატრას დაურუნა, თავად კი ცხრა თვე დარჩა ევვატესკეში ევვატეს დიოდოფლის სიყვარულის გამო.

ზაფხულის დამდეგს რომისკენ მიასულმა ვხად მითრიდატე VI ევვატესკის ვაჟი — ფარნაკ II დაამარცხა ქალაქ ზულას ხუთდიან ბრძოლაში. წირულ აქ წარმოებდა თავისი ცნობილი ფრაზა: *Meni, vidi, vici* — „მიველ, ჩანუ, ეძლიე“. დიქტატორის ტიტული

ფარსალასთან ბრძოლაში ორიგინალური ტაქტიკით კეისარმა პომპეუსს დაამარცხა და გამარჯვება მოიპოვა

რომ მიიღო, მომდევნო ორი წელი პომპეუსის ჯარის ნარჩენების განადგურებას შეაღია ესპანეთსა და აფრიკაში.

როდესაც დიქტატორობა ისე გაუგრძელდა, რომ მცირე ხლის ბოლომდე არ აპირებდა პოსტიდან გადადგომას, რომაელები შემიძნენ, ვაითუ იმპერატორობაც მიინდომოსო. კაისუს გაუს ლინგინუსმა, რომელსაც კეისარმა აპატია მოწინააღმდეგის ბანაკში ვოფნა სამოქალაქო ომის დროს, და ბრუტუსმა, მისმა ხელქუეთიმა, ოულუსის მკვლელობის გეგმა დასახეს სამი შუტქმულიან ერთად. 44 წლის 14 მარტს სენატის კიბეზე ოულუსს სასიკვდილო ჭრილობები მიაყენეს. შექსაიმა ასეთი სიტყვები თქმევინა თავისი ტრაგედიის პერსონაჟს: „*Et tu, Brute?*“ — „შენც, ბრუტუს?“ არადა, მან ბერძნულად ოდნე სხვაგვარად თქვა: „*Kai, su technon?*“ — „შენც, შუესი ჩემო?“ ვარაუდობენ, რომ ბრუტუსი კეისრის უკანონო შვილი იყო.

42 წელს ოულუს კეისარი ღმერთად გამოაცხადეს, 27 წელს კი მისი შვილობილი ავგუსტუსი რომის იმპერატორად აირჩიეს.

ჯარისკაციდან იმპერატორამდე

● 58-51 წლებში, პატარა სამხედრო ბაზით სამხრეთ საფრანგეთში და მცირერიცხოვანი ჯარით კეისარმა დაიმორჩილა მთელი გალია, რომელიც საფრანგეთს, გერმანიას, ბულგარს, პო-

ლანდიასა და გერმანიის დასავლეთ ნაწილებს მოიცავდა. ცენტრალური გალისის მოსახლეობას 51 წლამდე წინამძღოლი არ ჰყოლია, სანამ არვეერთა ტომის ბელად ვერცინგეტორიქსი არ ჩაუღდა აჯანყებას სათავეში. ვერცინგეტორიქსმა დაბა გერგოვია (ახ. კლერმონ-ფერანი) ააშენდა, მაგრამ კეისრის შეტევას ვერ გაუძლო. იგი ალუზიასთან აიყვანეს, რომში ბორკილადებული გაგზავნეს და ექსპლიანი ტყვეობის შემდგომ სიკვდილით დასაჯეს.

● 49 წლის 10-11 იანვარს კეისარმა მდინარე რუმიონი გადაღახვა ციხელოპერ გალიასა და იტალიას შორის, რაც ომის გამოცხადებას ნიშნავდა. კეისარს 100 ლეგიონი და 66 დღე დასჭირდა, რომ სენატს და პომპეუსს იტალიიდან განედევნა.

● 49 წლის ბოლოს კეისარმა 7 ლეგიონით ადრიატიკა გადაკვეთა და დრაციუმში ჩავიდა. ერთი წლის თავზე ფარსალასთან ბრძოლაში კეისრის 22000 ჯარისკაცი პომპეუსის 45000-თან არმიას შეებრძოლა. პომპეუსი კავალერიითაც სჭარბობდა მის არმიას. კეისარმა ჯარისკაცებს უბრძანა, სასროლი შუები ჩვეულებერ შუტებად გამოყენებინათ მჭედრებისა და ცხენების დასახოცად. თავად კი ლეგიონერთა მესამე ხაზს გაუძღვა პირველ ორს შორის. ოულუსმა 1200 კაცი დაკარგა, სამაგეიროდ, პომპეუსის 6000 მებრძოლი დაეკა ბრძოლის კვლზე, სხუები ტყვედ ჩაცევიდნენ.

კალაშნიკოვის PKM-ი თუ სინიკაჰის PKM-ე

ანუ რა უნდა ვიცოდეთ სავარაუდო მონინააღმდეგის შეიარაღებაზე

ჩეჩნეთის პირველი ომის დროს ამ სტატიის ავტორმა გროზნოში რამდენჯერმე ნახა, თუ როგორ ამაყად დააბიჯებდა PKM ტიპის ტყვიამფრქვევით ხელში ზოგიერთი ჩეჩენი მებრძოლი და როგორ ამრეზით უყურებდნენ „კალაშნიკოვის“ ავტომატთან თანამებრძო-

ლებს. ჩეჩნები PKM-ის ტყვიამფრქვევს მოყვრებით „კრასავიკს“ ეკახდნენ და ბევრი მათგანი მას გასაშლელ ფეხებზე კი არ დგამდა, არამედ ხელით ისროდა, რაც შეიძლება ეფექტური სანახავი

გახლდათ, თუმცა მიზანში მოხვედრის შანსი მნიშვნელოვნად იკლებდა.

PK ტიპის ერთიანი ტყვიამფრქვევი, რომელიც 7,62X54R ტიპის ვაზნებზე იყო გათვლილი, საბჭოთა არმიის შეიარაღებაში 1961 წელს გამოჩნდა, თვად ვაზნა კი ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნის ბოლოს შეიქმნა.

დაზვანე დამატებული
PKM-ის ტყვიამფრ-
ქვევი ღამის ხედვის
მოწყობილობით

ჩვენი დონი: ერთიანი ტყვიამფრქვევი PKM ვაზნების გარეშე 7,5 კგ-ს იწონის. 100-ვაზნიანი კოლოფის მასა 3,9 კგ-ია, 200-ვაზნიანის — 8 კგ, ხოლო 250-ვაზნიანისა კი 9,4 კგ. PKM-ის მილიანი სიგრძე 1173 მმ-ია. ღულის სიგრძე ცეცხლმკრობით 658 მმ; სროლის ტემპი წუთში 650 გასროლას შეადგენს, ხოლო საბრძოლო სწრაფსროლის ტემპი წუთში 250 გასროლას არ აღემატება; დამიზნებითი სროლის მანძილი 1500 მ-ს უტოლდება

მეორე მსოფლიო ომის დროს საბჭოთა არმიის მიერ ფართოდ გამოყენებული დეტარევის ტყვიამფრქვევე **ДП**-სთან და ომის შემდგომ გორიზონის **СМ**-სთან შედარებით კალაშნიკოვის ტყვიამფრქვევე **ПК** მართლაც წინგადგმული ნაბიჯი იყო, მიუხედავად იმისა, რომ ისიც მოძველებულ ვაზნაზე იყო გათვლილი.

განვლილი ნახევარი საუკუნის განმავლობაში **ПК-მ** და მისმა მოდერნიზებულმა ვარიანტმა **ПКМ-მ** (მისი წარმოება 1968 წლიდან დაიწყო) მრავალ შეიარაღებულ კონფლიქტში დაამტკიცა მაღალი ბრძოლისუნარიანობა. ტყვიამფრქვევის სხვადასხვა ვარიანტი — **ПКС** (დაზვაზე), **ПКТ** (სატანკო) და **ПКБ** (ჯავშანტრანსპორტიორებისთვის) საბრძოლო ტექნიკაზეც მონტაჟდებოდა.

ПК და **ПКМ** ტიპის ერთიან ტყვიამფრქვევებს ცხინვალის რეგიონსა და აფხაზეთში ბრძოლების დროს ორივე დაბრისპირებული მხარე იყენებდა.

მიუხედავად ბევრი დაღებითი თვისებისა, **ПКМ**-ს აქვს არაერთი ნაკლიც, მათ შორის ლულის აუცილებელი შეცვლა ზედმეტ შეუქრებლეთ ვაჭრებით სროლის შემდეგ, თავად წარმოდგენით, ხაზარებული ბრძოლის დროს აუცილებელი ხდება ტყვიამფრქვევის ლულის გამოცვლა და მიუხედავად იმისა, ეს პროცედურა სულ რამდენიმე წამში ხდება, მაინც ძალზე სახიფათოა ტყვიამფრქვევის გათვისისთვის.

ტყვიამფრქვევის გადახურებული ლულა კიდევ ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას უქმნის მსროლელს — ლულის სუთით მაღალი ტემპერატურა წარმოქმნის ე.წ. მირაჟის ეფექტს და მსროლელს ზუსტი დამიხნება უჭირს.

გასული საუკუნის 90-იან წლებში რუსეთის ერთ-ერთ საკონსტრუქტორი საუროში, კრძოდ კი „ზუსტი მანქანათმშენებლობის ცენტრალურ სამეცნიერო-საკვლევ ინსტიტუტში“, რომლის დირექტორი 1992-2000 წლებში ქობულეთელი ალექსანდრე ხინიკაძე კახლდათა, დაიწყო **ПКМ**-ის სრულყოფა.

ჩეჩნეთის მეორე ომის დაწყების შემდეგ რუსული საცდანიშნულების ნაზმების შეიარაღებაში საბრძოლო ამოცდების ჩასატარებლად გაიგზავნა ახალი ერთიანი ტყვიამფრქვევების **ПКП Печенег**-ის მეორე პარტიები.

ალექსანდრე ხინიკაძის საერთო ხელმძღვანელობის ქვეშ შექმნილმა „ქაჩინეგმა“ ჩეჩნეთის მთებში ბრძოლისას კალაშნიკოვის **ПКМ**-ზე ბევრად მაღალი საბრძოლო ეფექტურობა აჩ-

ნაზიმ დოსიმ: **ПКМ**-ისა და **Печенег**-ის უპირატესობა მისი მძლავრი **7.62X54R** ტიპის ვაზნაა, თუმცა სწორედ ამ ვაზნის კონსტრუქცია ხშირად ხდება მიზეზი ავტომატური ვერებით სროლის შეფერხებისა. ვერ კიდევ მე-19 საუკუნის ბოლოს, 1891 წელს, რუსეთის არმიის შეიარაღებაში მიღებული შაშხანის ამ ვაზნის პილზნის ძირი გამოიწყო, რაც ართულაბს მის გამოყენებას ვაზნებიან ლენტაში და ხშირად ხდება ავტომატური ვერით სროლის შეწყვეტის მიზეზი. მაგალითად, ამერიკულ ერთიან ტყვიამფრქვევში **M60**-ში გამოყენებული **7,62X51 ზმ** -იანი ვაზნის პილზნის კონსტრუქცია სტანდარტულია, ისევე როგორც **AKM**-ის **7,62X39 ზმ**, **M4**-ის **5,56X45 ზმ** და **AK-74**-ის **5,45X39 ზმ** ტიპის შუაღვლეური ვაზნებისა. **7,62X54R** ტიპის ვაზნის პილზნის გამოიწვეული ძირის გამო მისი გამოყენება თავიდან მოხერხებული იყო მოსინის შაშხანებში, მაგრამ ტყვიამფრქვევის გრძელ საფარზე ლენტში განთავსების შემდეგ, როდესაც პრაქტიკული სროლის ტემპი 250 გასროლა/წთ-შია, ვაზნა ხშირად იჭრება საფარზე კოლოფში, რაც სროლის შეწყვეტას იწვევს და აუცილებელია ხელახალი გადატენა. **7,62X54R** ტიპის ამ ვაზნას, რომლის პირველი მოდიფიკაცია მეფის რუსეთის არმიამ შეიარაღებაში ვერ კიდევ 1891 წელს მიიღო, რადიკალურად გაუმჯობესების საშუალება აიპირა აქვს, რის გამოც ახალი რუსული ერთიანი ტყვიამფრქვევის **Печенег**-ის ტაქტიკურ-ტექნიკური მონაცემების შემდგომი ზრდა ნაკლებად მოსალოდნელია

დეტარევის (ქვემოთ) და გორიზონის (ზემოთ) ტყვიამფრქვევებს **ПКМ**-თან და **Печенег**-თან ერთი რამე აერთიანებთ — მოძველებული ვაზნები (შუაში)

7,62 მმ-იანი M60

5,56 მმ-იანი MiniMI

ვენა, რისი ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი კი ის გახლდათ რომ PKM-ისგან განსხვავებით მას არ სჭირდებოდა ლულის გამოცვლა. სროლის სიზუსტე მამნიაც კი არ ეცემოდა, თუკი მეტყვევამფრევე ერთმანეთის მიყოლებით ორ 200 ვაზნიან ლენტას დაცლიდა ანუ 4000 ტყვიას შეუწერებლად გაისროდა!

ასეუ წარმატებას ხინიკაძის ინსტიტუტმა ერთი საინტერესო და ემპიკური ინჟინრული გადაწყვეტილებით მიაღწია. თუკი კალაშნიკოვის PKM-ის ლულის გარეთა მხარე გლუვი იყო, „პეჩენეგის“ ლულა ლითონის გარსამოცში ჩასვეს. სროლისას, როდესაც ტყვიები დიდი სიქპრით ტოვებენ ლულის პირს, წარმოიქმნება „ეფექტური დამბერავის“ ეფექტი, რომელიც ლულის გარეთა გარსიდან პაერს იწოვს. პაერი ლულასა და გარსაცმს შორის იმ ფანჯრიდან შედის, რომელიც ტყვიამფრევევის გადასატანად დამონტაჟებული ხელის მოსაკიდებანაა დატანებული. პაერის ნაკადის იძულებითი გაწოვა ლულის გასწვრივ (ლულასა და გარსაცმს შორის) მნიშვნელოვნად ამცირებს ლულის

გადახურებას და კონსტრუქტორების მტკიცებით, დაშვებულია 600 ტყვიის, ანუ 200-ვაზნიანი 3 კოლოფის შეუწერებლად გასროლა.

ლულის გარსამოცში ჩასმის შემდეგ გაქრა „პირაქის“ ეფექტიც, რომელიც ბვერს უნახავს, ვისაც PKM-დან გრძელი ვეწები გაუშვია.

„პეჩენეგის“ კონსტრუქტორების ინფორმაციით, მასში PKM-ის ღებალების 80%-ია გამოყენებული, თუმცა ცეცხლის ეფექტურობამ 150%-ით მოიმატა დაზვიადან სროლისას, ხოლო დასაჯვი ფეწებიდან კი— 250%-ით PKM-თან შეადრებთ.

ჩქნეიგამოეოლილი რუხი მეტყვიამფრევეების თქმით, „პეჩენეგის“ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაკლს ლულის პირთან დასაჯვი ფეწები წარმოადგენს, რის გამოც მართალია მნიშვნელოვნად გაიზარდა სროლის სიზშირე, მაგრამ შემცირდა სროლის სექტორი და საჭირო ხდებოდა მეტყვიამფრევეის პოზიციის ხშირი ცვლა.

საგარეოდ, „პეჩენეგები“ რუსმა მედესანტებმა 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს ცხინვალთან ბრძოლაში გამოიყენეს.

მამინ როდესაც ალექსანდრე ხინიკაძის ხელმძღვანელობით კალაშნიკოვის PKM-ის ჩამნაცვლებე-

ლი Печенег-ი იქმნებოდა, კორეოვის მექანიკურმა ქარხანამ არანაკლებ საინტერესო ვარიანტს წარმოადგინა.

АЕК-999 Барсук-ი, ძირითადად, PKM-ის ნაწილებისგან შედგებოდა, ისევე, როგორც „პეჩენეგი“, თუმცა მისი ლულის გაგრძელების პრობლემა სხვანაირად გადაწყვიტეს კორეოვლმა მეიარაღებმა.

„ბარსუკსაც“, ისევე როგორც „პეჩენეგს“ არ ეცვლება ლულა, რადგან მის დასაშვადებლად გამოიყენეს მალალი ხარისხის ფოლადი, ისეოვე როგორც საევიაციო ქვემეწების ლულებში შვადებმა. გარდა ამისა, ლულას სიგრძის ნახვერამდე დატანებული ბუქს ერთგვარი „ნეკნები“, რომლებიც ხელს უწყობენ ინტენსიური სროლით გადახურებული ლულის გაციფების.

„ბარსუკის“ ლულის პირზე აყენებენ სპეციალური კოლინდრული ფორმის მოწყობილობას, რომელიც ამცირებს სროლის ხმას და რაც მთავარია, აქრობს სროლისას წარმოქმნილ ცეცხლის ალს, რასაც დამით ბრძოლისას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება, რათა მოწინააღმდეგეე ამ ცეცხლის ალით არ დააფიქსიროს მეტყვიამფრევეის პოზიცია.

მიუხედავად კორეოველი „ბარსუკის“ დადებითი მახასიათებლებისა, გამარჯვებას მაინც ხინიკაძის „პეჩენეგმა“ მიღწია, თუმცა იმის იმედი, რომ ის მოლიანად ჩანაცვლებს რუსეთის არმიამი კალაშნიკოვის PKM-ებს, რუს

ჩვენი დონი: ექსპერიმენტული ერთიანი ტყვიამფრევეი АЕК-999 Барсук-ი 8,74 კგ-ს იწონიდა და მისი სიგრძე 1188 მმ-ს უტოლდებოდა. ლულის სიგრძე 605 მმ-ს შეადგენდა, სხვა მარეწებლები კი PKM-ისა და Печенег-ის ანალოგიური ჰქონდა

ტყვიამფრქვევებს ნაკლებად უნდა ჰქონდეთ.

მათ ჯერ კიდევ დიდხანს მოუწევთ PKM-ის სათადარიგო ღულულების თრეპ, რადგან რუსეთის არმიას არა აქვს აღწერილი ფული, ასიათასობით უკვე ნაწარმებული, მაგრამ მინც მებრძოლი PKM-ები უფრო სრულყოფილი „აქწვევებით“ ჩაანაცვლოს.

გასული საუკუნის 60-70-იან წლებში პოპულარობა მოიპოვა ახალმა, შედარებით მცირე კალიბრის იანებმა. 7,62 მმ კალიბრი-

დან ჯერ ამერიკელები გადავიდნენ 5,56 მმ-იან M16-ებზე, მათი მიბაძვით კი საბჭოთა კავშირმა 7,62 მმ-იანი AKM-ის ჩანაცვლება 5,45 მმ-იანი AK-74-ით დაიწყო.

განვიხილოთ პერიოდმა და შეიარაღებულმა კონფლიქტებმა ვერაფს და ავღანეთში ცხადყო, რომ კალიბრის შემცირება არცთუ სწორი გადაწყვეტილება იყო, მით უმეტეს — ხელის ტყვიამფრქვევებისთვის. მაგალითად „მინიმიც“ ამოღება.

ავღანეთში 5,56 მმ-იანი ამერიკულ ტყვიამფრქვევი M249 SAW (ბელგური Minimi-ს ამერიკული ვარიანტი) მხარად საჭიროებს უფრო ძლიერი 7,62 მმ-იანი ერთიანი ტყვიამფრქვევის M240-ის (ბელგური FN MAG-ის ამერიკული ვარიანტი) ან სულაც „ვიტნამის ომის ვეტრანის“ — M60-ის დახმარებას.

ასევე PKM-ისა თუ Печенег-ის შემთხვევაში — იქ, სადაც 5,45 მმ-იანი „კალაშნიკოვები“ მიზანს ვერ აღწევენ (გადტანით და პირდაპირი მნიშვნელობით), გადამწყვეტ სიტუაცია ერთიანი ტყვიამფრქვევების მძლავრი 7,62 მმ კალიბრის ტყვია ამბობს, რომლის ეფექტურობა ვარიანტის II-გენერაციის 5-30-ის საწყისი ენერგია ლულადიან ამოსვლისას 3650 ჯოულია, ხშირად კი 815 მ-წმ.

მიუხედავად იმისა, რომ Печенег-ი ლეკსანდრე ხინიკაძის ხელმძღვანელობით შეიქმნა (თავად იგი საქართველოს ორ ყოფილ პრეზიდენტს სთავაზობდა საქართველში ცეცხლსასრბოლი არაღისა და ტყვია-წამლის სერიულ წარმოებას, მაგრამ სუბიექტური და ობიექტური მიზეზების გამო არაფერი გამოვიდა), მათი გამოჩენა ქართული არმიის შეიარაღებაში არარეალურია;

ქართული არმიის არსენალში რჩება 7,62X54R ტიპის ვაზნაზე გათვლილი ერთიანი ტყვიამფრქვევი PK და PKM-

ხვეწი დოსიე: ერთიანი ტყვიამფრქვევი PKM Печенег-ი ვაზნების გარეშე 8,7 კგ-ს იწონის, ანუ PKM-ზე 1,3 კგ-ით მძიმეა, რაც ღულაზე ჩამოტყეული გარსაცმის დამსახურებაა. ტყვიამფრქვევის სიგრძე 1155 მმ-ია, სროლის ტემპი — 650 გასროლა/წთ-ში

ები, როგორც საბჭოთა წარმოების, ისე თავის დროზე აღმოსავლეთის ევროპის ქვეყნებში გამოშვებულნი.

მართალია, ქართული არმიის შეიარაღებაში „კალაშნიკოვები“ ამერიკულმა M4-ებმა ჩაანაცვლა (თუმცა ეს

პროცესი ჯერ დამთავრებული არ არის) და ხელის ტყვიამფრქვევებად PKM-ების ნაცვლად ისრაელის წარმოების Negev-ები გამოიყენება, PKM-ები კვლავ რჩება საიარაღო თითაზებში, უფრო მეტიც, ავღანეთში მიუღწეველი ამერიკული M4-ებით შეიარაღებულ ქვეითებს PKM-იანი მეტყვიამფრქვევების დიდი იმედი აქვთ.

ირაკლი ალაღაშვილი

გაფრთხილება ქართველ მებრძობს — რუსი ოკუპანტების შეიარაღებაში მიღებული Печенег-ი გაზრებული ბრძოლის დროსაც არ საჭიროებს ღულის შეცვლას და შესაბამისად მცირე ხნით სროლის შეწყვეტას...

PKM

PKM მეყეხე

არსენალი